

Luka

Deuxu Rybe Wihik̄y T̄ymyra, Luka Tyyritid̄ȳdu

1 ¹⁻³Wyla, Teòfilo. Adee heka watyyriti ariwahinykre timybo Kristu rot̄yñyre. Tuu lobixidu mahādu tuu relymyh̄re-ribi, jiar̄y ire ariòbitinytyhykre. Kia heka jiar̄y adee reritinymyh̄re, waiòlò, iwese ibutumy reeryrenyre juhu beded̄yña-ribi. Aõma inatyhymy kia rot̄yñymy rare wahe. ⁴Kia wese wahe. Iwese iny adee relyyre wese, jiar̄y adee arelyyre inatyhymy aõbo rot̄yñyre. ⁵Zacaria heka Deuxu xiwe wahid̄ydu rare, Abia ijoïo wahe. Iriòrese Isabeli tahe tule xiwe wahid̄ydu riokore mahāduõ rare. Kiau heka Herodi judeu bedes̄ iòlòmy raremyh̄, Araõ riokore mahāduõ wahe. ⁶Wiwanale heka awirenyre Deuxuru-ò. Òbitihyy heka ratximyh̄renyre ibutumy Deuxu beded̄yñananako-ò. ⁷Tiiboho iriòreöhyyre. Ihäwy Isabeli heka rasenadunyre, uladu herina dori awiõre. Ihäbu tule ramatuarinyre.

⁸Aõutxumy tahe Zacaria raaõmysd̄yñnymyh̄re aõma templowo-ki. Kiatxu heka iròtenatxumy bede r̄ymyh̄re templowo-ò. Tahe iwo-ki ratximyh̄re. ⁹Hewydysi lñnywi ritoomyhy Deuxu kia deàlanamy, iwese riwinymyh̄rewesehyyle. ¹⁰Iu ahana-ki tahe sôwemy iny rexítòenymyh̄. ¹¹Iu Zacaria xiwena ruruwe-ribi loosõna-ò r̄yireu, hewydysi lñnywi ritoomyhy. Tahe aõwesele ÿjuõ rexítynnyre Zacariako-ò. ¹²Tii tuu robireu heka rexiràomy ruberumy reare. ¹³Ýju rarybere: —Brebûõmykre, Zacaria. Deuxu roholare aixítòed̄yña-ò. Tai heka adee ijyymy rareri. Ahäwy Isabeli rariòrenykre. Kai heka Joaõmy bininikre. ¹⁴Tai kaiboho heka iura heka beysabenyeke sôwemy; ijõ iny tule reysakre iòraru-ki. ¹⁵Tii heka hâbutyhyhk̄my rarekre Deuxu dee tiu heka vîi riõötyhy mona hârihik̄y riõötyhy. Deuxu Tyytybythy. Juaõtykymy ralokre tii reareu. ¹⁶Sôwemy heka aõma Israeli mahādu Deuxu rityhynykre iòraru-ki wahe. ¹⁷Tii heka hâbutyhyhk̄my rarekre Deuxu rybedumy Elia wesemy. Tii heka aõma Deuxu deòd̄yña juhuu rehemynymy reakre ikòlemy iny ywisid̄yñakre rehemynykre juhuu, aõma Deuxu Tyytybythy dehemynyna riijemys tuu rehemynymy rakre. Tii bede ywina riòbitinykre inyy-ki. Tyby

tariore-wana wii riwoxinykremy. Tii heka iny ribedeerynykre aõma õbitimy rÿirakremy. Deuxu luumy rÿirakre aõma ilahireny rÿira wesemy juhuu.

¹⁸Zacaria rarybere ſju-ò: —Jiarÿ ramatuarinryre timykre heka? Hääwy tule rasenadunyre ihärele òsana tukre. ¹⁹Ýju rarybere: —Jiarÿ Gabrieli watxireri, Deuxu deòdutyhy wahe. Tii heka diwateònnyde kaò adee rybemy wahe. ²⁰Kai tetyhynyöhyyteri tai kai marybeökre uladu reakre xiery tahe marybekre. Kaa adee rarybereri dori õbitimy rarybereri warybemynamy ibutumy rÿikre. ²¹Iny riraõmy rÿimyhÿ Zacaria òlona, tahe raroorehenemyhÿ. Iroorehena rieryöhyymyhÿreny. Dòhonydeu ta, rybe-ki rexisiranymy rarybeöhyyre. ²²Tii rehemynyreu tamy rybeöhyykyre rahòra. Idi tebò-di raramynyre urile rybe riwisýnymy rarybeöhyykymyhÿre aõma timybo aõhebo rotýýnryá heka riòbitinykemy heka rarybeöhyymyhe timyrabo. ²³Tahe taaõmysydÿyna rihudi, taheto-ò ròösere ixypy.

²⁴Idi tahe Isabeli rabòtönyre iruwyre ahädumy bede rijere rexiwòmy. ²⁵Isabeli rarybere: —Deuxu awi heka rare, riwatare waixýruna-ribi. Kuladu wadeke riwahinyreri.

²⁶Ijõ ahädu tahe Deuxu Gabrieli riteònnyre Nazare hääwã-ò Kalileia bede-ò. ²⁷Ýjuõ heka rybe-di ijadòma-ò. Kia ijadòma heka wii ritobinymy rÿireri tybyboho iseboho Jyje-wana roikremy. Jyje heka iòlò Davi kia mahäduõ rare. Ijadòma tahe Marie inire. ²⁸Ýju heka kiamy rarybere: —Beysakre Marie! Inynyrÿ heka awana ratxireri. Bedeöhyykÿ adee kidiwahinykre. Tii aräwowydydynyreri. ²⁹Kia rybe-di tahe Marie rexiraykynyre. Tii rieryömy aõmybo rare. ³⁰Tahe ſju tamy rarybere: —Marie, Brebuõmy! Deuxu teteysanyte. Kai awi heka rare. Tii aõwihiikÿbo adee kidiwahinykre. ³¹Kai heka mariòrekre, uladu heka Jesuisimy raninikre. ³²Tii heka hääbu nihikÿ rarekre. Tii Deuxu riòremy raninikre. Deuxu heka tii iòlòmy risýnykre, iwese Davi alabiehekÿreny ronyre wese, tii ronykre. ³³Tii heka ibutu Ijaò mahädu iòlòmy rarekre. Iòlona heka tiu itueöthy. ³⁴Tai tahe Marie ſju-ò rarybere: —Jikarÿ heka ijadòkòmatyhy watxireri. Timykibohe krabòtönykre. ³⁵Tahe ſju rirawyönyre: —Tyytybytyhy adee kanalokre. Deuxu ruru heka adee kanakre. Tai heka kia uladu Deuxu õbiti riòremy raninikre. ³⁶Nohõti lusaõmy anymy-ribi Isabeli riki bötökomy rareke-ribi tahe bötömy ratxireri. Debò sohoji reurò ahädumy iahädu. ³⁷Deuxu dee heka tiu aõ isiraõre. ³⁸Marie rarybera: —Jikarÿ Wahí dekòdu rare. Anomybo tarybeteri ka ibutumy rekyrubunyreri. Wadeke awire. Anowaxina tuukre irybemynamy karotýkÿnykre. Idi ſju rikömy reare.

³⁹Idi ta ii heka Isabeli roramý rare. Zacaria sýmy Judeia bede hääwälò hääwã bede-ki. ⁴⁰Iu Marie rehemynyreu tahe wii rirybenyrenyre: ⁴¹Tiu kia aõbo uladu Isabeli kia-ki iule rexiwatxinyemyhÿ Marie-ò. Isabeli heka týxiykÿle Deuxu Tyytybytyhy-di ratximyhÿ. ⁴²Riajuamy rare deysana-di sôwera: —Kai hääwy ibutu-ribi deysana rarekre. Auladu tule deysana rarekre. ⁴³Anoherekibo Wahíse waroramý naderi. Jikarÿ ano anokõ rare. ⁴⁴Adeke rahokujareku, kuladu wawoku-ki rexilõrelõrenemyhÿ tabedesa-di. Tai tahe Isabeli rÿýraximy ratximyhÿre Deuxu Tyytybytyhy-di. ⁴⁵Kai

bekysabenyke kia tetyhyntyteki. Deuxu rybe dokuri adeke nadé. Iwese tiki raryberewesele ibutumy räikre. ⁴⁶Marie rarybere: —Jikarý wawoku-ribi Wahí rewokuwydynyre. ⁴⁷Wawokuribityhy wadekysarerí Wahí watarasadu dokuri rare. ⁴⁸Ihyky tahe tiki tekòdu-ribi walankonakona-ribi töhöti rosakre. Tahe iny ibutumy hâwyky dekysanamy riwaninikre. ⁴⁹Deuxu dokuri anomydýkýnana wiwihihýký wadeke riwahinyre. Tii tahe ityhy rare.

⁵⁰Tikiemy inydeke ruxetòena riwahinymyhyre iny tamy wowydyna riwahinyrekí.

⁵¹Ixityhy nohötidi mahádu tiki rehure. ⁵²Bede ikòlò sôwemy tiki rehure. Tule iny ianokó mahádu Deuxu riwikòhenanymyhyre.

⁵³Rama risamahádu deke rýsýna tiki riwahinyre.

⁵⁴Irybe tahe tiki rityhyntyre anobo tiki inytybyreny deke tiki raryberemy. Tikiboho tahe Deuxu riwikòhenanyre. ⁵⁵Ruxetòena tahe Abraõ deke riwahinyre tule tikiemy iriokore deke riwahinymyhyre.

⁵⁶Marie tahe inataõ ahádu Isabeli-wana riwyra. Idi tahe tasý-ò ròòsera.

⁵⁷Bededýñana Isabeli-ò rehemynyre. Iriòre reakremy ratxireri, Iriòre reare.

⁵⁸Isý mahádu heka teysana-ò roholarenyre, iery mahádu tule rabedesarenyre tamy Innyrý raruxetòenyredi, Innyrýreny ruxetòena tamy riwahinyreki.

⁵⁹Tahe debò inataõ txu-di, uladu notyky resynamy bede rýire. Zacaria raninykemyre. ⁶⁰Tai tahe ise rarybere: —Anokore, Joaõmy rarekre. ⁶¹Isý mahádu rarybere: —Joaõmy ninadu taheka ijôkohkyre inysýreny-ki. Anoherekibo tuukre? tai tuu raninike wahe. ⁶²Tuu Zacaria-ò rýýraxiren: —Momybo raninykre? ⁶³Tahe Zacaria tababese riòreõ rimyre. Riritinyra kia: —Joaõ heka inikre. Tahe ijõ mahádu ibutumy ribedeòtiidýñyre. ⁶⁴Iu tahe Zacaria rarybere Deuxu riwowydynyre. Tahe ibutumy isý mahádu heka ruberure. ⁶⁵Ibutumy heka tii relyy whole raremyhy Judeia mahádu hâwâlò nihikýmy. ⁶⁶Ibutumy tamy roholaré heka raryberenyre: —Timybo uladu rarekre? Innyrý idi tarukimy iweribikre.

⁶⁷Tahe Deuxu Tyytybytyhy heka Zacariatykymy ralore. Tahe Deuxu aõmydýñnanamyhe relyyre timybo rabededyñnananykremy. Tii rarybere:

⁶⁸—Judeu mahádu Deuxu awi rare. Tii dori taijoi roramý nadé.

⁶⁹Iwiòhedýñmy tulemy tarasadu tyhy Tii heka Iòlò Davi mahádu rare.

⁷⁰Deuxu Rybedýñdu mahádu kia wesemy tuu raryberenyre.

⁷¹Inydirený òludu mahâdureny-ribi riki iny ritarenypyre. Iny-di heka raruxetðerenyre.

⁷²Tahe iny-ribi töhötireny rosaõhykyra. Tahe rarybekre timybo raryberemy inytybyrenymy. ⁷³⁻⁷⁵Tii heka iny ritarenypyre inydireny ratxireri inyòludurenyp-ribi. Kia-ò heka rarybere inylabiereny Abraõ-ò. Tai heka rikiwiòhenanyrenyke brebuõlemy. Òbitimy iko-ò rakatxirenhyhykre.

⁷⁶Kai wariore Deuxu rybedumy mabekre. Kai heka mabekre Deuxuhuký rybemy rybedumy. Kai heka bòhonykrey.

Innyrý-kò iry biywinykremy.

⁷⁷Asŷ mahādu-ò marybekre biu-ò hena kanakremy ihŷre. Deuxu heka tōhōti rosakre iòrarunareny-ribi. ⁷⁸Iny Deuxureny dori inydeereny ruxetöedu rare. Tii heka biu-ò hena ibutu-ò kidiôkre, tarasana wahe.

⁷⁹Kia bede lurumy rŷira mahādu biuloosònamy robikre.

Zacaria rybe tahe rikonananyre. Loosònà ywinary-ò tahe ritŷnynykre.

⁸⁰Ihewo-ribi tahe uladu ratybienyre taumy-di Deuxu tyhydŷýna-ki tule. Tii heka bederahy-ki raremyhŷ. Tiutxumy rexitynynykremy judeu mahādu-ò.

2 ¹Kia mahādu iòlò Augusto inire. Kia heka ibutumy bede-ki inyni rityyritinykemy bede riywinyre. ²Kurina heka Siria bede dinodu rare. ³⁻⁴Jyje heka Nazare hâwâ-ki rasŷnymy raremyhŷ. Tai tahe Kalileia bede-ribi tiiboho roirenkykemy Judeia bede-ò. Iòlò Davi dori tai reare, Belê hâwâ-ki. ⁵Jyje tahe rare, tii dori Davi ijoimy rareki. Marie bòtòmy tii ridyre tai ihâwy. ⁶Tahe Belê hâwâ-ò rehemynyre. Tahe herina roxina heto ihoore herina tamyreny. Taihe awaru roxina heto-ò roire. ⁷Tai hâwy ratohouâsenyre. Idi rihetynyre awaru roxina hynaro-ò ritidikemy.

⁸Iu tahe budoeni-di itxeredu mahādu bedero-ki ratximyhŷreny. ⁹Idi tahe ŷjuõ tamy nadé Deuxu-ribi. Deuxu loosònà tamy ritynyre. Ruberurenryre. ¹⁰Ŷju tamy rarybere: —Brebuõmyrenyke. Rybe wihiký-di adee rehemynyreri. Ibutumy iny reysakre ka rybe-di. ¹¹Atarasadu heka ratohouânyra Davi hâwâ-ki, abiu-ò hedu wahe. Tii heka Kristu rare, Inynyrŷreny wahe. ¹²Kaiboho heka awaru roxinaõ-ò inihe bòike itxeremy. Tai heka tohouâ roireri tyy-di rarahananymy. ¹³Iule tahe sôwemy ŷju widotyde Deuxu dee rawiunykremy, kiawese rawiunyrenyre riwowydynyrenymy:

¹⁴ —Biu-ki Deuxu loosònà ratxihyyymhŷre.

¹⁵Tahe ŷju ròòserenyre biu-ò. Budoeni-di itxeredu mahādu widee raryberenyre. Wylemy Belê-ò ròkòirenkykemy itxeremy kia aõmydŷýnanamy Deuxu inydee riteòsinyreriò. ¹⁶Tahe roirenkyre idi tahe Marie, Jyje-txi rekoarenryre. Tuu robirenryre. Tahe broreni dòròtòhòhyna-ki uladu roire. ¹⁷Tai tahe budoeni-di itxeredu mahādu timybo ŷju tamy raryberamy, rarybere. ¹⁸Tai tahe ibutumy kia tamy roholaré ribedeòtiinymy rŷire. ¹⁹Marie heka tōhōti itxi reare. Tahe sôwemy raraykywydynanymy ronyre. ²⁰Budoeni-di itxeredu mahādu ròòserenyre rawiunyrenymy Deuxu-ò Deuxumy réalâre ibutu òraru-ki. Iwese ŷju raryberewesetyhle heka ibutumy rŷire.

²¹Iribi tahe txu rŷireu tahe rare Jesuisi notyky orokré. Debò inataõ reurotxu rŷireu Jesuisi notyky raorokremy raywire. Tahe rininirenryre Jesuisimy iwese ŷju rarybere myna.

²²Xiwena rŷikemy bede rŷire Moisesi bede ywidŷýnamyna. Aõutxumy tahe dehemynyde Marie Jyje-wana kia idi riwinyrenykemy. Tahe Jyje ridykemy Jerusalé-ò idi ratxireri. Tai uladu-di roirenkyre Deuxu-ò riteòsinykemy. ²³Kiamy heka Inynyrŷ Ritidŷýna-ki roire.

Weryrykeki, Deuxu dee rawahidŷýkre. Tii uladudelaa weryrykreki.

(Luka 2.16)

24 Iwese tule bótde inatximy rawahidýýkre ada bótôerurà inatxi heka xiwenamymy reakre Moisesi bede ywidýýna myna.

25 Hâbuõ tai ratximyhýre Simeao inire. Jerusalê hâwâdu wahe. Deuxu rityhynymyhýre hâbuwi rare. Tii Kristu riraðomyhýre Deuxu deðdýýna wahe. Iijoi aôbina bina-ribi tarasadumy Deuxu Tyytybytyhy heka tai ratximyhýre.

26 Deuxu Tyytyby ihetxiu tamy rarybere: —Kai buruôtyhy Deuxu deðdýýnamy bobiodi. **27** Iu Jesuisise tyby-wana rehemynyreu Deuxu Tyytybytyhy heka Simeao riteònnyre kowa-ò. **28** Simeao uladu taâxiò-ki rimyre. Tahe Deuxu riowowydynyre:

29-31 —Kiamy heka Wanry Íolò arybe retyhynyre timybo tarybete wahe. Ibutumy dorihe tewinya. Tahe aôwaxinyhe arurukre.

Abiuðhenamymy heka rabira. Tii ibutu iny tarasadumy rarekre biu-ò hena wahidýýdu wahe.

³² Kia heka ibutumy iny-ò loosòna tewahinya judeukòdu mahādu-ò.

Tai judeu mahādu tahe wowydynamy tii rarekre.

³³ Tai tahe Jyje Marie-wana bede riòtiinyre aõmybo rarybereki. ³⁴ Simeaõ tahe Deuxu deysanamy tamyreny rarybere: —Deuxu biu-ò henamy heka kia uladu rare. Sõwemy judeu mahādu tarasadumy rarekre, tule sõwemy tasŷ ituekre. Kia heka Deuxu deòsina rare. Sõwemy heka Jesuisimy rakyararybenynykre.

³⁵ Ibutumy iny rayky-ribi heka ibutumy ritõnynynykre. Bederyry sõwemy bieryke tai aõhökýmy botõyñykre. ³⁶ Tule Deuxu rybe erydõyñaõ rehemynyre. Ana inire. Hääwy rare. Tii heka Fanueli riore rare. Asere mahādusõõ

rare. Tii heka rasenadunymy raremyhý. Ijadõmamy raremyhý heka roire hääbu-wana. Debò inatxi reurò beðoramemy heka tii-wana raremyhý tahe tii rawytesenyre. ³⁷ Tii 84 beðramy heka bede idi rýire wytiesemy. Tii Deuxu dohodõyña heto-ribi röhönyõhyymyhýre. Tii heka rexitõenymyhýre rumy txumy tabyreõ-di. ³⁸ Tahe tii rehemynyre Deuxu dohodõyña heto-ò. Deuxumy reäläre. Idi Jesuisimy imahādu-ò rarybere tii tarasadumy rarekremy.

³⁹ Iu Marie, Jyje-wana ibutumy bede ywidõynamy ituereu, riòðserenyre tahäwã-ò Nazare-ò. ⁴⁰ Jesuisi raumynymyhýre beðora beðramy. Iruru, ibede eryna sõwemy ijõdire Deuxu dori idi tarukimyhýre.

⁴¹ Pascoa worana bedehesi riòlòdõyñyre Jerusalé hääwã-ki. Jesuisi tyby heka iseboho roihymyhýrenyre tamy. ⁴² Tule Jesuisi waðinatxi reurò beðora-di ridyrenyre tamy. ⁴³ Worana bedehesi rexihureu kidiòkesedenykremy doide. Tahe Jesuisi naride Jerusalékihikýle. Tiiboho rieryrenyõhyyre naridemy. ⁴⁴⁻⁴⁶ Taijoirenwanale ratxirilemy idi röhõtinyrenyra.

Txusohojimy heka bede idi rýidi, rierenyre. Tai rahaõhyrenyra iijesemy diòkesedenye Jerusalé-ò ixypy. Inataõ txu-di tahe tai nahadenye, Deuxu dohodõyña hetowo-ki wahe. Tii heka bede erydõydu mahādu-wana ronyre. Roholamyhýrenyre irybe-ò ronymyhýreny. Tule rýraxyimyhýrenyre. ⁴⁷ Tii heka ibutumy rirawyònymyhýre. Tii dori bede ery nihiký rare. ⁴⁸ Iseboho tahe bede riòtiinyrenyre tai ronyreki wahe. Ise tamy rarybere: —Waritxõre, anoherekibo kai ikykyreny-ki tanyte. Anoherekibo tuu wadekereny tewinyteri aijesereny-di watxireri. ⁴⁹ Tahe Jesuisi rirawyònnyre: —Wajjeserenykõmyke. Waha heto-ki watxireri, Waha aõmysdõyñnamy reywinyhyy watxireri. Kia aõbo teeryõhytenyte. ⁵⁰ Tiiboho rieryrenyõhyyre aõmybo Jesuisi rarybereri. ⁵¹ Idi tahe dòðsedenye Nazare-ò. Tahe Jesuisi tyby rybe rityhynyhyymy raremyhý. Tahe Jesuisise kia ibutumy riyrubunyhyymy raremyhý tarayky-ki.

⁵² Jesuisi tahe raumynyre. Bede erytyhymy relere. Ibutumy he iny iluure. Deuxu wowydyna-di ihýre.

3 ¹ Tiberiò heka waiyre beðoramymy iòlõmy raremyhý. Poncio Pilato heka Judeia bede dinodu. Ijõ heka Herodi inire. Inataõ iny whole heka bede dinodumy raremy. Herodi heka Kalileia bede dinodu. Iseriore, Filipi tahe Itureia bede, Traconite bede-wana dinodu rare. Ijõ iny tahe Lisõnia inire. Tii Abileni bede dinodu rare. ² Anasi, Kaifa-wana heka inatxi hääbu roire. Tiiboho

wiwana xiwena wahidýýdu wedu raremyhý. Kia bedeu heka Joaõ rehemynyre bedero-txi. Tii iny-ò Deuxu rybe tñyndýýdu rare. Zacaria riore rare. ³Tii kia bede ibutumy rybe ritñynyre, Jordaõ beroweramy ibutumy wahe. Kia wesemy rarybere: —Aðararu-ribi böhonyke. Maratisebenyke. Tahe Deuxu aðararu riixãwididýýnykre. ⁴Iwese Isaia ròritidýýre wesemy heka wiji rÿire.

Inyõ heka ryrymyhý bedero-ki.

Kia:

—Inynyrýry bexiywinybenyke. Ryòbitihiký biwinybenyke. Hâloo bitýxinybenyke wimyny bijaranybenyke. Iry iòweòwena ramyhýre heka, biòbitinybenyke.

⁵Iratðoratòkeki, wimyna bijaranybenyke. ⁶Ibutumy iny heka Deuxu biu-ò henamy robirenkyre. ⁷Sòwemy iny nadе riratisebenykremy Joaõ-ò. Tahe tii tamyreny rarybere:

—Kaiboho hemylalaweselemy toite. Deuxu ykarana-ribi bexitabenkye, aõwihihiký.

⁸Uritere kawese ryberenyömykre: —Abraõ dori iny labiereny rare. Tai tahe ibutumy awityhy rare inydeereny.

Jiarý dori adeereny ararybekre: —Deuxudeewikeki, Tii kia manadile iny riwinyke. Abraõ dee ijõ rioreõmy kia manadile riwinyke. ⁹Woma heka òwòruraruti riòròmyhýre. Kia raratomyökeki heka, raðòkre. Heòty-di wòmy ririradýýnymyhýke. ¹⁰Tai tahe iny rÿýraxire Joaõ-ò: —Timybohe rakanxirenykre. ¹¹Tai tahe rarybere: —Inyõ töre inatximy ijödikeki, sohoji iny ijõ-ò riwahinyke. Irýsñadikeki, tule ritxuatxuake ijõkõ mahâdu-ò. ¹²Iny witxiraõ Joaõ-ò rehemynyre. Tiiboho nieru tarasadu mahâdu rare bede dinodu-ò. Tai rÿýraxirenryre: —Timybo aõhebo rokotýýnyrenkyre. ¹³Joaõ rirawyönyre: —Uritere aõnihikýmy itarasarenyömykre. Bede ywidýýna tyyriti myna ta tuukre. ¹⁴Tai tahe soldado tamy rÿýraxire: —Inyboho tahe aõhebo rokotýýnyrenkyre. Joaõ rirawyönyre: —Inyõ biteranyötyhy adee nieru kanakemy. Inieru dori ahõrõ aõkõ rare. Beysake, adinodu-ribi tiwesebo nieru tetamahâte-di. ¹⁵Tahe kia iny mahâdu raraykynre Joaõ-di. Kowa aõbo hâbu Kristu ihýre. ¹⁶Tai heka Joaõ rarybere: —Jiarý heka bedi araratisebenykeri. Ijõ wahewo-ribi kanakre tahe woratyre inihiký rarekre. Tii heka awityhy rare. Jiarý heka raixýruwâhäre iwataana aritake lau. Tii heka akanaratisebenykre Deuxu Tytybythy-di. Heòty-di tule wahe. ¹⁷Iti tebò-ki ratxireri. Maixõmo ruxity hitxina-di wahe. Tii heka ritakre. Maixõmo riyrubunykre ihyna-ò. Iruximityy tahe ritoonykre. Kia heòty heka tiu ruriötyhy. ¹⁸Aõ heka Joaõ rarybere. Sòwemy aõna aõnamy iwesele rarekemy. Dohodýýna wihihiký-di tamyreny rarybera. ¹⁹Bede dinodu Herodi heka taseriore riòrese-wana roire. Aõbina binahakýle riwinyre kia. Tai tahe Joaõ tamy rarybere: —Kia awi aõkõ rare. Ibina heka rare. Sòwemy aõna aõna bina tule tii riwinyre. ²⁰Tai Herodi heka Joaõ mynzymy riteranyre ròtenawo-ki roikemy. ²¹Joaõ ixiwesehyyle rexítymyranymy iny riratisebenyre. Tahe tule iny witxirahe-ki Jesuisi riratisebenyre, Jesuisi rexítódenyreu, biuwetyhy

rarayre. ²² Biuwetyky-ribi tahe Deuxu Tyytybytyhyle dobememy nade bòtòerurà wesemy. Biu-ribi rybeo-ò iny roholare: —Kai heka Wariore tate. Aluure heka jiärý wadeysatyhyre. ²³ Jesuisi 30 beòramy raremy taaõmysýdýyna tyhy ritelenyreu, iny heka Jyje riorelemy röhötinymyhyre. ²⁴ Jyje heka Eli riore rare. Matate, Levi, Maki, Janai, Jyje, ibutumy labieheký Jyje rare. ²⁵ Ijõ tahe Matatias, Amos, Naum, Eslí, Nagai, ²⁶ Maate, Matatias, Semei, Jyje, Joda, ²⁷ Joana, Resa, Zorobabe, Salatieli, Neri, ²⁸ Meki, Adi, Cosã, Elmadaõ, Er, ²⁹ Josue, Eliézer, Jorim, Matate, Levi, ³⁰ Simeaõ, Juda, Jyje, Jona, Eliaki, ³¹ Melea, Mena, Matata, Natã, Davi, ³² Ijese, Obede, Boasi, Sala, Nasaõ. ³³ Aminadabe, Adimim, Arini, Esraõ, Peresi, Juda. ³⁴ Ijaõ, Ijai, Abraõ, Tera, Nakõ, ³⁵ Serui, Raau, Faleki, Eber, Sala, ³⁶ Aina, Arfaxade, Sem, Noe, Lamei, ³⁷ Metusalë, Enoi, Jarete, Maleleel, Aina, ³⁸ Enosi, Sete, Adaõ. Tii tahe Deuxu juhuu riwinyre iriore wese.

4 ¹Bero Jordaõ-ribi Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi diòsedyñyde Tai heka tule bederò-ò rexiykynra. ²Tahe Satanasi Jesuisi riurihire, 40 txu-di wahe. Aõ heka rirýsýohhyre Jesuisi kia itxumy txu rýireu wahe. Idi tahe sôwemy rama risare. ³Satanasi tamy rarybere: —Kai Deuxu Riòretyhy tate-wana heka, mana bitxiyenkyre hinamy. ⁴Tai Jesuisi dirawhyonyde: —Deuxu Rybe tule kiamy rarybere. —Häbu hewa byre sohojiribile aõkõ irumy rýimyhýre.

⁵Tai Satanasi heka Jesuisi ridyre heto ratyi tyre. Ibutumy hâwâhâký riteösinyre bede bede rýirá. ⁶Tahe Jesuisi-ò rarybere: —Kai biwalâhànanykeki, ibutumy aõna aõna adee ariwahinskyre, ibutumy hâwâhâký dinodumy tule wahe.

⁷Wahõrõ heka rare. Inyõ-ò aõtxile ariwahinskyre. ⁸Idi tahe Jesuisi dirawhyonyde: —Deuxu-ò sohojile walâhâna biwahinskyre. Kiamy Deuxu Rybe rarybere. ⁹Idi Satanasi Jesuisi ridyre Jerusalë hâwâ-ò. Biu-txi tahe rýire, Deuxu dohodýyna heto tyre-ki wahe. Tii narybede, kai Deuxu Riòre tyhy tate wana heka bexiwatxitxinyke inihe karibi hetoratyti-ribi. ¹⁰Ýju riki arayrubunykre wa. Deuxu taÿjuõ bede riywinyre aramykemy. ¹¹Tule kia rarybemyhyre Deuxu Rybe.

Awa riki manaõ riwotõmonyötyhy.

¹²Tahe Jesuisi dirawhyonyde: —Tule Deuxu Rybe rarybere: —Inyõ heka Deuxu uri urihixiöthy. ¹³Rexihure tahe Jesuisi urihixina. Tahe Satanasi heka Jesuisi ririre. ¹⁴Idi tahe Jesuisi ròòsere Kalileia bede-ó. Deuxu Tyytybytyhy ruru tahe tii-wana ratximyhýre. Ibutumy heka kia hâwâ-ki ibededyñana rierymy hýreny. ¹⁵Jesuisi heka dohodýyna heto-ki ròbedeerydýymyhyre. Ibutumy tuu rarybere. Tuu reàlãmy rarybemy rýimyhý. ¹⁶Iribi tahe Jesuisi ròòsere tai raumynyréò, Nazare hâwâ-ò. Sabado txuu tahe dohodýyna heto-ò reamy raremy iwesehyyle. Tii tahe lamamy rýire tyyriti-di rariakremy. ¹⁷Tahe tamy Isaia tyyriti riwahinyreò. Tahe Jesuisi rijjemhyhýre rybeo idi rariakemy. Tai idi rariare:

¹⁸—Wanyrý Tyytybytyhy waki ratxireri. Rybe Týmyra wihiiký inyko arotohodýykremy. Iny aõkõ mahâdu-ò rybe wihiiký ararybekemy riwatare. Tule iny ròtena-ki rýira mahâdu, jiärý ariolòdýñykemy. Kiamy heka tamyreny ararybekre. Tule ruetýmyra ariwahinskyre

ruetà mahādu-ò. Iny idi rarŷñymyhyre mahādu-ribi, aritakre idi risinymyhyreki. (Aõna aõnamy risŷnyrenymyhyreki wahe.)

¹⁹ Tibedeubo Inynyrýeny taijoi ritakremy ararybekre. ²⁰ Idi tasŷ ixypy riwerasenyre. Tahe riwahinyre ixypy kia hâbu riyrubunymyhyre. ²¹ Tahe Jesuisi ritelenymy rarybera: —Wiji idi rariará heka aõbo tamy ibededŷñanamy roire. Kia aõbo ritidŷña-kí roireri ihetxiu. Kaimy tahe wiji rarybereri, jiarŷ heka tii rare. Tii adeereny tyrity rariará wahe. ²² Tai tahe bede riötintyrenyre. Kia tahe aõmybo raryberakí. Tahe widee raryberenyre. Kaa heka Jyje riorele ratxireri. ²³ Tahe Jesuisi ixityre tamyreny rarybere: —Aõu kaiboho wamy tarybetenyteri rybeômy, myŷ manarybeke: Kai bexideytenyke, hâri, ôhotibedu. Kaimy aõbohe wadee manarybebonykemy atxitenyteri:

Iwese Kafanaõ bede-ki tewinyte wese ariwinyrenykemy wadi atxitenyteri, ahâwâ-ki.

²⁴ Adeereny inihe tuu ararybekre. Rybe týnydŷðu heka õmo rityhynyötyhy ihâwâreny-ki. ²⁵⁻²⁶ Tahe iwixiramy ararybekre. Ibedeu kia raremyhy, sôwemy heka rama reamy raremyhy judeu sý mahâdu. Sôwemy wytese mahâdu heka ramamy rurumyhyre. Biu heka roaõhykyre tai inataõ beòra weeremyhy wahe Sareta hâwâ heka Sidõ bede-ki tii rasŷnymyhyre. Tahe Deuxu bede riywinyre Eliasi rakemy iny sohoji wytese-ò, rýsyña riwahinykelemy wahe. ²⁷ Eliseu bedeu heka sôwemy tyybinadu rýmyhy. Sohoji inyle riteytenyre. Naamy heka inire. Tii heka Siria bede luduõ rare. ²⁸ Kia dohodŷña mahâdu heka ibutumy iu tamy rakyarananyre. ²⁹ Rimyrenyre heka Jesuisi. Idi retŷhirenyre hâwâlò ratya-ò ridyrenyre. Idi rehurenkyemy riwisŷnyrenyre. ³⁰ Tahe Jesuisi inysôwehekýy-txi ralore. Idi rahenyre. ³¹ Iribi tahe Jesuisi rare Kafanaõ-ò, Kalileia bede-ò. Sabado txuõ txuõlemy heka Jesuisi iny ribedeerynmyhyre. ³² Sôwemy heka iny ribedeerynmyhyre mahâdu tamy awimy rýira, irybe dori awireki wahe. ³³ Hâbuõ raremyhy dohodŷña hetowo-ki tyytybybinahaký-di tahe taumywo-ki ratximyhy. Tai tahe tii ryryre: ³⁴ —Jesuisi, Nazareludu, aõhebohe ijoí bisýnykemy atxiteri? Biwahubenkyre aõbo? Jiarŷ heka araeryre mobo taté. Kai heka Deuxu deòdu atxiteri. ³⁵ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere tyytybybina iumywo-ki riyrykemy. Iribi riòlòdŷñytre. Tahe idi rehure iutyde-ò idi iribi ròhonyre. Hâbu aõhe risŷnyöhyyre. ³⁶ Ibutumy heka iny ribedeòtiidŷñytre. Iny sohoji sohoji widee rarybere: —Aõrybemy aõwe tii rarybereri? Timybo iny-ribi tyytybybina riteónyke. ³⁷ Ibutumy timybo Jesuisi riwinyre, ijyynamy reare.

³⁸ Tahe Jesuisi ròhonyre Simaõ heto-ò idi rare. Simaõ riòrelahi webinadumy roire rubuna-di. Tai Jesuisi-ko tuu relyyrenyre. ³⁹ Tai Jesuisi ibireweribi-ò rare. Tahe irubuna iribi riòlòdŷñytre. Tahe tii ritamadŷñytre. Rýsýnaõ tamy riwahinyre. ⁴⁰ Ibutumy iny tawebinadu mahâdu didydenye. Ibutumy Jesuisi riteytenyre tibò iratityre rilidimyhyre. Sôwemy iny tyytybybina-di rýrireri mahâdu riòlòdŷñytre. ⁴¹ Iu tahe ryrymy reamy rýmyhy: —Kai Deuxu Riõretthy tate. Tii Jesuisi rierymyhy tii Deuxu deòdu raremy, tyytybybina wahe. Tai Jesuisi tamy rarybere

rybeōkemy. ⁴²T Xu ijiramy Jesuisi rare bedero-txi ixisohojile. Iny sōwemy riijemyh̄. Itxi rearenyreu, iatysy deramy rekoamyh̄reny. ⁴³Tai Jesuisi rarybere tamyreney: —Jiar̄y heka Rybewihik̄ T̄ymyra arelyykre iwitxira hāwā Deuxu Ölōna T̄ymyramy arelyykre. Tuu Deuxu diwateōnyde. ⁴⁴Jesuisi ibutumy Judeia mahādu bede bedemy dohodýyna r̄yiraki rotohodýymyh̄re.

5 ¹Jesuisi tahe aho ijà-ki r̄yire Kenesare aho ijà-ki. Iny heka sōwemy Deuxu rybe-ò roholakemy iu r̄yimyh̄. ²Tii robire hāwōō inatximy roinyimyh̄re. Waxidumy mahādu heka rirahure rià-di risuhöreri. ³Idi tahe rimyre hāwōō. Simaō hāwōō heka rare. Tii tahe ixi-di ritaranyre beroro-ò. Tai tahe tii rexidelenemy relyyre. Kia iny r̄yimyh̄ mahādu heka ribedeerynymy relyymyh̄re. ⁴Rexihure rybe-ribi. Idi tahe Simaō-ò rarybere: —Make wa bera-txi. Rià bitidike. Bimykemy utura. ⁵Tahe Simaō rirawyonyre: —Wanyr̄y, ruu wa wadirenay aōkōhykylemy bedewadirenay rareray, uturamy ho aōkō. Tarybete urenana anakre. Aritidikre heka rià. ⁶Tahe ritidireu tahe, rià utura sōwemy rimyre, kia rautxienyre. Tule riykamyh̄ rià. ⁷Talawò biòwa mahādu-ò ryryre: —Bòdòibedenyeke bidiwawiòhenanybenykemy. Inatxi hāwōō heka r̄yxire. Rityxinyre utura-di. Ihyy berahatxi-ò ijiramy riwisýnymyh̄ ilawòreny. ⁸Simaō tuu robire. Tii Jesuisi ratximyh̄re tahe tatiowomy resere Jesuisiko-txi. Simaō Pedro rarybere: —Wanyr̄y, aribi k̄yny iòhōmy ar̄yiothy. Jiar̄y heka waōrarudimy rare. ⁹Simaōboho bede riòtiinymy rabedewore aōma utura sōwemy tamyreney riwahinyraki wahe. Tii tuu iximy rarybere. ¹⁰Ibutumy tiiboho mahādu ribedeòtiidýynyrenyre Zebedeu riore kia Txiau, Joaō-wana. Jesuisi rarybere Simaō-ò: —Brebuōmyke heka ikonana-ò heka utura bimyōkre. Wadee dori maaomysydýynykre hābu wadee bimykremy. Tamyreney biwatýnynykre. Iwese utura temymyh̄te wese, wadee hābu wiji bimykre waerydýyna mahādumy rarekremy. ¹¹Tahe waxidumy mahādu ibutumy kaa tawaxi tarià iu ririra Jesuisi riheludunykre.

¹²Ròirenyre rirónyrenyre ibutumy hāwā-ò. Idi tahe hābuō rare ityyjjyjhykyle. Hābu Jesuisi robireu tahe resere iko-txi, rexitöenyre: —Wanyr̄y, adeewikeki biwateytenykre. ¹³Jesuisi tamy tebò ritetemy rarybere: —Kohe, arateytenykre. Tii reytemy reare. ¹⁴Tai Jesuisi rarybere tamy: —Inyō-ò tahe ijyyōmykre. Xiwena wahidýydu mahādu-ò make. Tai maxiwekre tuu Moisesi bede riywinyre myna. Xiwenaō heka biwinymy biwahinykre. Moisesi rarybere wese wahe. Iny mahādu-ò heka biteōsinykre. Kia riteōsinykre teytetamy. ¹⁵Tahe ihārele Jesuisi ibutumy rieryre. Sōwemy iny heka wirotyre raholakremy. Ijō nade aōma iwebinaduna ibina-ribi riteyteuykemy. ¹⁶Tahe Jesuisi iribireny aōma rexitöenykremy rexitare.

¹⁷Ijō txuu ròbedeerydýymyh̄, fariseu mahādu, bede ywina rybe bede erydýyduō-wana ronymyh̄reny. Ibutu hāwā hāwā-ribi dotydenyde wese tahe sōwerenyre, Kalileia bede-ribi Judeia bede-ribi, Jerusalē hāwā-ribi. Deuxu deytena Jesuisi-ki ratximyh̄. Jesuisi hāwālō-ribi dobephede tii-wana, taerydýyna mahādu-wana wahe. Tahe sōwemy iny iube-ki ributunymy ronymyh̄re. ¹⁸Iny mahāduō heka hābu iumymy manadu kididyenkykemy ratxireri Jesuisiko-ò

ritidirenkyemy. Idi tahe hābu webinadu wahe Jesuisi-ò rakemy bede riywinyre. Inatyhyle riatyhynyre. ¹⁹Inysōwereki tahe tamy rehemynyrenyötyhy. Tai tahe hectoratyti-ò raowönyre hābu webinadu-di. Iribi tahe ciberesedýýnyde reroti-di. ²⁰Jesuisi robire, riveryre aõma rityhynymy ratxirenryreri. Hābu-ò Jesuisi rarybere: —Wy, aõraru heka raixāwidýýnyra. ²¹Tahe fariseu mahādu he wídee raryberenrye: —Mobo kia hābu ratxireri, timyhe tu kia irybeõna rybe-di. Deuxu-ò kia rybe ibinatyhy rare. Deuxu sohojile òraru-ribi iny riixāwididýýnymyhýre. ²²Tahe Jesuisi rierymyhý timybo rexinohötintymyhýreny. Tai rarybere: —Aõherekibo kia wesemy texiraykynytenyteri. ²³Tibohe irutaõre webinadu-ò rybe: —Aõraruna reixāwididýýnyra ada myimy mariake aõbo. ²⁴Deuxu Riõre Hābutyhyhký jiarý rare. Tai waruruna wadee Deuxu Riõre òraruna ixāwididýýnamy. Katahe bierybenykre inatyhymy aõbo rarybereri: —Myike, abyre biwymy asý-ò ta mahe. ²⁵Hābu tabyre rimymy tahe aõwesele tasý-ò rare. Deuxu riwowydynymy rare. ²⁶Sõwemy iny ribedeõtiidýýnyrenyre. Riwowydynymy rýimyhý. Tiiboho raryberenrye: —Aõwitxiramy wiji inyboho robirenrya. Tiu juhuu tukõre-ribi wahe robirenrya.

²⁷Iribi tahe nieru bede dinodu nieru mynydumy robire, Levi heka inire. Tii heka raaõmysýdýýnymyhý titxibo nieru tarasana-ki. Jesuisi tamy rarybere: —Manakehe wawana. ²⁸Tahe taaõna ibutumy ririre, idi ihemy rare.

²⁹Levi tahe taheto-ki roxinaõ riõlõdýýnyre Jesuisi dee. Tamy rehemynyre nieru arisidu mahādu, tule fariseu mahādu. Ibutumy iny iarixina mahādu. ³⁰Kia fariseu mahādu kia bederydýýdumy mahādu tyrritirybedýýdu mahādu kie heka aõbina binahylemy rarybereri Jesuisimy. Jesuisi terydýýna mahādu-wana kiamy rarybereny: —Aõherekibo kaiboho teroxitenyteri, nieru arixidu-wana, iõrarudu sõwe mahādu-wana. ³¹Jesuisi rirawyonyre: —Iny awimy ratxireri-wana, õhotibedumy reaõmyhýre. Webinadu mahādule ta tuu reamyhýre. ³²Òbiti mahādu-ò aõkõ heka jiarý anade rybemy. Tiibohole heka ixi-txi tõhõti reakemy idi watxireri.

³³Tahe tiiboho Jesuisi-ò rarybere: —Joaõ heludu mahādu roxiõmy txumy rýire. Tule tiiboho rexitõenyrenyre. Sõwemy rexitõenymyhýre fariseu mahādu erydýýna tule. Tahe ajioi tahe riroximyhýrenyre riõmyhýrenyre. ³⁴⁻³⁵Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Häwyymy heridu týmyra ijoí ratxikeki heka tiu itobidýýnana mahādu wahe. Kia heka riroximyhýke. Kia tahe týmyra iribireny ratakreu, iijoi mahādu renarehekre. ³⁶Tyky týmyraõ tiu tykytyby dòbónamy iny ritidiötyhy. Timyki dori wii wiobydýýõna. ³⁷Vii týmyra heka tiu aõiròdu tyky watxiwe yla tyby-ò rarareõmyhýre, tukeki ta kia raykakre idi vii urile rejujukre. ³⁸Vii týmyra heka hyna týmyra-ò rararemyhýke. ³⁹Inyõ vii tybyhyký riõkeki, itýmyra rexitõenötyhy. Kiamyki rybe. Vií tyby dori itýmyra-ribi awi rare.

6 ¹Judeu elehydýýnymyhýreny txi kia idi rekoarenryre maixõmoho-di. ²Ierydýýna mahādu rimyra maixõmo, maixõmo, debò-di riroxitytxiwimyhý riymy idi rare. ³Fariseu mahādu tuu robire. Tamy rýýraxire: —Aõherekibo kia wese tewynyteri. Kiamy heka iwidýýomyke bede ywina rybe rarybemymyhýre

judeu elehydýñymyhyrenytxumy. ³⁻⁴ Jesuisi tamyreny rarybere: —Ihetxiu Davi tamahädu-wany rama risareu, Deuxu dohodýña hetowo-ò rirónyre. Tai Davi xiwena rýsýnale taijoi-wana rirýsýre. Xiwena wahidýðule heka irýsydure, inywixira ta aökö. ⁵ Jesuisi ritýnynyre tamy: —Häbutyhyhyký jiarý rare, Deuxu Riore wahe. Kiata sabado wedu jiarý rare, elehydýñymyhyrenytxu wedu wahe.

⁶ Ixityre ralore dohodýña mahädu heto-ò ròbedeerydýðkemy. Häbuo tai rare tebò rabinamy. ⁷ Tahe fariseu mahädu Jesuisi-ò retehere. Riteyteynkemy kia häbu webinadu judeu elehydýñymyhyrenytxu. Rexiwodohonanyre. Kiatxuu tii riwinyrekeki tahe ribinanyke judeu elehydýñymyhyrenytxu, riwinykeki wahe. ⁸ Jesuisi rierymyhyre aómybo tiiboho raraykynyrenyteri. Jesuisi tamy ryryre, —Aóma häbu debòbina-ò: —Mynyike ini, ityaren-y-txi. ⁹ Tahe fariseu mahädu-ò Jesuisi rarybere: —Arýýraxikre inihe adeereny, awire adee ka häbu debò ariteytenyke sabado txuu. Aóbo adeereny awire sabadotxu widýý. Aöwihihikýwidýýmy aöbo ada aöbina widýýmy. Rubu-ò wahidýý aöbo ada rubu-ribi itarasa aöbo. ¹⁰ Retehere! Ibutu-ò idi häbu-ò rarybere: —Ebò inihe biditeòsinyke. Tiu häbu tebò riteòsinyreu tahe, reyttere. ¹¹ Reburerenyre heka. Timybo Jesuisi risýnyrenykemy rexinohötinyrenyre.

¹² Idi tahe Jesuisi heka hawálöratyy-ò rare ixitòedýýmy Deuxu-ò. Rureherehemy heka tamy rexitòdenemy bede idi ryire. ¹³ Txuijaramy tahe ludu mahädu-ribi waòinatxi reurò taheludutyhy mahädu ritare. Tarybemy rybedumy rininirenryre. ¹⁴ Sohoji ijõ heka, Simaõ inire, Pedromy idi ranire, ijõ tahe Andre rare, iseriore. Idi Txiau, Joaõ, Filipi, Bartolomeu. ¹⁵ Mateu, Tome, Tadeu Txiau, (Kia Txiau heka Afeu riore rare.) Ijõ Simaõ Kana bedeluduõ rare, tasubedeluïdure. ¹⁶ Juda Txiau riore, ijõ Juda Isariõ tahe Jesuisi tyhedýýdu rare. ¹⁷⁻¹⁸ Jesuisi dobehede bedero-ò hawálö-ribi. Tahe sôwemy iny iheludu mahädu tii-wana rýimyhý. Judeia bede mahädu Jerusalë hawã mahädu. Tule Kalileia bede, Tiro hawã, Sidõ hawã mahädu. Tiiboho wii ributunymy hawã mahädu Jesuisi-ò roholakemy idi reytekemy. Kia tai ròteytedýýmyhy. ¹⁹ Ibutumy Jesuisi tyky-ò tamy adereximy risýnymyhyre adeytena iribi ròhònzymyhy.

²⁰ Tamyreny retehere tai ibutumy rierynanyrenyre: —Kaiboho aökörenyre-ki, beysebenyke. Deuxu Ölona dori ahöröreny rare. ²¹ Rama arasarer-wana beysabenkye. Bihydymy dori mabekre. Tule tahinyteri wana beysakre ihewo-ribi. ²²⁻²³ Beysamy butxuenykre, inyõ umy radónykeki tule. Kaiboho dori Deuxu Riore tetyhyntente jiarý tiire, Häbutyhyhyký Riore wahe. Kia mahädu eramy ijira Riore rýikeki beysake. Beysa tyhyki tai. Biu-ki dori aöwihihiký bitakre. Deuxu rybemy rybedu mahädu tule rotýýnyrenyre iòraru-ki. ²⁴ Kobe lähàxe kaiboho ityhy mahädu abedesanareny dorihe rexihura. ²⁵ Kobe lähàxe ahàdyreny mahädu, aramasanareny dori rehemynyre. Kobe lähàxe abedesareny, ahinanareny dori abrunareny rehemynyre. ²⁶ Kobe lähàxe atyhydýý sôwereny tule dori. Ilabereny rybemy rybedutyhy aökö rityhynyrenyre.

²⁷ Warybe-ò taholatenyteriki inihe ararybekre. Aòludu luumy atxibenyke amykyaradureny-di, awimy idi mabeke. ²⁸ Ibinamy aóma umy rarybekeki

aõbinahaký riwinykeki, tamy bexitðenykre Deuxu-ò. ²⁹Aòsýny-ribi anahatenykeki iyre-ribi iwyòdýýmy tamy bexirahòreke. Inyõ atky riwykeki tule tamy arahana biwahinyke. ³⁰Iwese aõtxiu aõna inyõ adee rexitðenykeki, tamy biwahinyke ixypy iribi iwydykökemy. ³¹Aõbina inyõ adee riwinykökemy atximahäte. Iwese tiu kia aõhökýmy inyõ isýdýýomykre. ³²Kai aluu mahädu sohojile iluuõmyke; òrarudu mahädu dori tuu rýimyhýre. ³³Kai aery mahäduôle tawotðemahäte, timyki Deuxu-ribi aõ atarasaõna. Iny itxýte iehehe mahädu dori widee rawotðemyhýre. ³⁴⁻³⁵Òrarudu mahädu heka widee rihuòtemyhýre. Iribi tahe iwesele ixypy kidiwykemy idi riwisýnymphý. Kai ta buhuòtemyhýke idi tehuòtete ixypy iraròsökomyke. Tukókeki ta Deuxu-ribi aõ atarasaõna. Aòludu luumy atximahäbenyke. Tai Deuxu-ribi aõwiwhiký bitakre. Tai Deuxu wihihý rioremy mabekre. Tii dori inywí-ò inybina-ò awire. ³⁶Awimy kaiboho boibeke, iwese boreny awimy biu-ki ratximyhýre wese. ³⁷Inyõdee kyarakömyke tai Deuxu adee rakyarananyheny. Inyõ taõraruna biixãwididýýnyokeki, Deuxu tahe aõraruna riixãwididýýnyökre. ³⁸Ainytyhyke inyõdee imyna Deuxu adee rainytyhynanyhyykre. Deuxu ibutumy aõwi adee riwahinykre. Tiwesebo tòwahite wesemyna idi Deuxu adee ròwahikre.

³⁹Aõmybo ribedeerynyre ijyyomy relyyre: —Inyõ ruetà heka riwiøhenanyöthyhy iwitzira iny ruetà. Tuukeki heka hâlloo-txi wiwana resekre. ⁴⁰Ierysydýýdu, kia ratyre aõkõ ratximyhý. Kia uladu ratyyritinyre nihikýmy tahe erysydu tiu taerysydýýdu ratyre ratxiómyhýre. ⁴¹⁻⁴²Òwòrukre nihiký aruety-ki roire. Aõherekibo aseriore ruety-ribi òwòru rýnysiõ tarasamy tewisýnteri. Kia heka itxenadýýdu tate. Juhuu òwòrukre aruewo-ribi bitakre. Idi tahe betehemy iruewo-ribi aõsõmo bitakre. ⁴³⁻⁴⁴Òwòru wihihý tiu bederaty binaõ riwahinyöhyymyhýre. Tule òwòru binahaký bederatywimy raratynyömyhýre. Òwòru raerymyhýre iraty-ò itxere rýimyhýreu, beraty-ò retehemy awire ada ibinare aõbo beraty-ò retehemy awire ada ibinare aõbo. Figoraty uvaraty tiu iwitzira òwòru-ribi raheõmyhýre. ⁴⁵Hâbuwi heka aõwimy rotýýnymyhýre iwo-ki tuu rýimyhýremyna. Tule hâbu bina aõbinamy rotýýnymyhý iwomu tuu rýimyhýremyna aõbina bina. Inyõ dori aõmy raraykymyhýremyna rarybemyhýre.

⁴⁶Kai rarybere boholoõkeki aõbo biwinykeki. Uritere wanidýýomy. Wanyrýmy tiwaninimyhýtenyte tahe warybemynamy atxõhyylemyhýtenyte. ⁴⁷Tiwese hâbu warybe riywinyre wese adee ararybekre. Tiu heka ariteõsinykre. ⁴⁸⁻⁴⁹Hâbuõmy akorený arelyykre. Tii warybe-ò roholare idi imynany rotýýnyre. Tii kiata taheto riwinyre manadelemy ria-di. Beòra iheto reseõhyyre manatyre-ki relereki wahe. Ikõmyta warybe-ò roholakõre, kawese

(Luka 6.43-44)

rotýnyre. Taheto uritere sukile riwinyre. Beòrau ta, urile resere. Ikyhynakõreki wahe. Kiamyta rotýnyre warybe tyhydýdu-ò idi ityhydýdukõ-ò.

7 ¹Jesuisi tarybe rahu-di tahe Kafanaõ hãwã-ò rare.

²Tai Roma soldado dinoduõ tai ihýmyhý. Teòduõ tahe binamy irubu iòhomy roimyhý. ³Soldado dinodu Jesuisini-ò roholareu tahe, iòrysy my rarybere. Taita judeu mahãdu kia matuariõ rexitðenyre aõma kididykremy riteytenykremy kia webinadumy roireri. ⁴Tahe Jesuisi nadé juhu be kiamy Jesuisi rarybere: —Ka hãbu heka awi biwiöhenanykre heka. ⁵Ka hãbu heka wajjoi luu nihiký rare ihyyymy ta dohodýyna hetoõ riwinyre wajjoi-ò. ⁶⁻⁷Tai tahe Jesuisi rare tiiboho-wana. Tehemyny sý iòhomy rare. Idi tahe ryrowetyakile Jesuisi-wana wii riöbynyre. Aõma soldado dinodu kia biòwa-ò wahe. Rarybere he aõma soldado dinodu kiamy rarybereri: —Noõmy heka. Ihärele teka awimy rareõle heka bedehe mymyke. Awi tate timy heka anaixiranyöthy dori raixýruwýhýre alau adee ixitòedý-ò aõma dori adee rybe rýikekile aõweseleke wadeòdu kia reytemy reake. ⁸Jiarý dori inydee radýýdu jiarý rare. Aõbo riwinykemy. Kia riwinyre warybemynale kia heka jiarý rare. Wadeòdu-ò rarybewâháraki heka: —Kia biwinybenyke. Riwinymyhýrenyre. Kai tule marybeke, beyteke. Tahe aõwese reytemy reake. Robedeòtiidýýnyre, kia tuu rarybereki wahe. ⁹Jesuisi ròkesereri kia rarybemyhýò wahe: —Jiarý ka tiu judeu mahãduy-ki. Hâbuõmy rabiõ watyhydýýnamy. Rabireri riwatyhynyreri rabireri. ¹⁰Soldado dinodu deòdu ròokesereri. Ixyby reytereri idi ronyre.

¹¹Jesuisi rare terydýyna mahãdu-di ijõ hãwã-ò. Naï hãwã-ò heka rare. Kiemy rahyymy heka rahyyre. Sôwemy iny iheki rare. ¹²Hãwã ijõ-ki rehemynyreu tahe kia ibutumyle rehemynyre. Sôwemy iny rubudu rareõ wabede-ò. Weryrybòò rurure. Ise, wytese, heka iriore sohojihylere. Iny sôwemy heka riheludunyre tahí-di taibru-di. ¹³Tai Jesuisi tuu robireu, idi rexiwòtenymy kamy rarybere: —Ibrukõmyke! ¹⁴Jesuisi debò ritidire caixaõ-ò. Iu idi itxyydu ruhurenyre. Idi tahe rarybere: —Weryrybò, bexixake wahe. ¹⁵Weryrybò rexixamy reamy ronyre. Idi rarybere. Tai tahe Jesuisi ise-ò riwhinyre. ¹⁶Ibutumy tasý mahãdu ribedeòtiidýýdunyre. Tai tahe Deuxu riwowydynymyhýreny: —Ebe, aõherewe, Rybedu nihiký kýnyhe witxijumy inydeereny rehemynyre. ¹⁷Kia taheka bede bede hãwãmy Jesuisini reare.

¹⁸Joaõ heludu mahãdu ibutumy tuu relyre iko. ¹⁹Inatxinarený Joaõ riteðnyre Jesuisi dýýraximy kamy wahe: —Kaiwe nodu aõbo tate, ada txiõ aõbo ini nodutyhy ariraõrenykre? ²⁰Idi Jesuisi-ò ròirenyre tuu itýýraxidýýmy; —Kai we nodutyhy tate? Ta txio aõbo ini ijõ ariraõrenykre? ²¹(Iu ta Jesuisi yla aõkõ webinadu, binanamy binana mahãdu riteytenyra, tyytybybinamy ykydu mahãdu, iruetà mahãdu sôwemy tule.) ²²Irahú-di ta Jesuisi rarybere Joaõ ijoi-ò: —Bòõsebenyke. Ibutumy kamy tabitenyta taholatenyta Joaõko-ò tuu belyybenyke: —Iny ruetà bina mahãdu retehererimy, Iny rutiaiare mahãdu rariarerimy, tyybinamy binana mahãdu reytererimy, iny nohõtity mahãdu roholarerimy. Iny

rubu mahādu heka rubu-ribi rexixarerimy, urimynodu mahādu heka Rybewihiký Týmyra-ò roholarerimy. ²³Iny bedesa heka rare, warybe tyhydýýdu mahādu.

²⁴Joaõ heludu mahādu iribi röhonyreu tahe Jesuisi rarybere Joaõ bededýýnanamy: —Aõmybo wahe Joaõ-di töhötintyentye aõmy tubedi nohötintyrenyre tamy itxerena bederahy töitenyteki wahe. Otxirarade wese yhy-ki idi tahötintyentye. ²⁵Aõma hâbu urimynodutyhy aõbo tahötintyentyeri. Hâbu tyywihihikýdiremy tahe tahötintyentye. Iwese iõlõ taheto wihihiký-ki ratximyhýre wesemy aõbo tahötintyentyeri. ²⁶Wadee manarybeke aõbo betehekemy tahötintyentyeri. Deuxu rybeduõmy aõbo tahötintyentye. Inatyhy tii rare. Kia ratyre heka tii rare. ²⁷Aõma dori tyyriti-ki rarybemyhýre:

—Tii heka wakoki kadehemynkemy ratximyhýre, tamy relyykemy, ryõ riywinyemyhýre.

²⁸Inatyhy kaa rare. Tie heka ibutu hâbu ratyre ratximyhýre. Ihârele tahe inyõ Deuxu Iõlõna-ki ratxiukeki heka iratyre ratximyhýre. ²⁹Tahe nieru butudýýdu mahādu kia-ò roholare. Tule sôwemy iny kia-ò roholare.

Tiiboho Deuxu bede ywina tyhydýýdu mahādu roire. Tule Joaõ Sebedýýna mahādu roire. ³⁰Fariseu mahādu tahe, bede ywina erydýýdu mahādu tahe Deuxudeewina dera rare. Tai Joaõ-ò ratisebemy roïötyhy. ³¹—Mowesebo heka wijinabòdu mahādu wesemy ratxireri. ³²Uladu mahādu wesemy tiiboho ratxireri. Tiiboho ijõ uladu mahādu-ò ryrymyhýre: —Inyboho rawiunyre, tahe kaiboho teseötyhy. Wobina wiu rawiunyre tahe kaiboho tahinyötyhy. ³³Joaõ Sebedýýdu renareherenyömy rÿire, vîi riõore. Ihâre tahe kaiboho tarybete: —Tii tyytybybina-di ihýre. ³⁴Hâbutyhyhyký jiarý rare, Deuxu Riore wahe. Jiarý reroximyhýre tule reömyhýre. Tai tahe tarybemahâte jiarý wabyre nihikýlemey wamomohõkýremey. Jiarý riki òrarudu liinatyhy heka jiarý rare, nieru tarasadu liina wahe. ³⁵Ihâre tahe aõikõkõlemy heka taraykynymyhýtenye ihâre taheka òbitilemy ixi-di tahötintymahâtenye.

³⁶Fariseu mahāduõ heka Jesuisi ritobinyre taheto-ò roximy. Jesuisi tahe rare idi ronyre roximy. ³⁷Kia hâwâ-ki tahe hâwyoy rasñyre, wydena wahe. Tii heka Fariseu heto-ki riroxirerimy roholareu, tii tule rare. Tahe hyna òwyhyký rimyre. Alabastro aderõnahynani rare. ³⁸Hâwyoy tahe Jesuisi hewomy ronyre, iõhomy. Tahe aderõna ritxiwire iwatyre. Tule iwa-ki ruworuwòmy ratximyhý irube-di iwa risuhòra idi irade-di rabunyre. ³⁹Fariseu kiamy robireu, ixideele rarybera: —Kia hâbu Deuxu rybeduõ aõkõ rare. Tuukeki tii hâwyoy rieryke aõhâwybo tii ratxireri. ⁴⁰Jesuisi tahe fariseu-ò rarybere: —Simaõ, adee ararybekemy watxireri. Simaõ tahe rarybere: —Manarybeke Waerydýýdu! ⁴¹Tahe Jesuisi rarybere: —Nieru huòteduõ heka inatxi hâbu-ò nieru riwahinyre. Ijõ 500 rihuòtera, ijõ tahe 50my rihuòtera. ⁴²Idi tahe hâbu inatxi nieruõhyymy rÿire òosemy tanieru tamy. Tai tahe nieru huòtedu riwotõdenyrenyre tahe ritusanyre, wiwana iòwy riixãwididýýnyre. Tibo huòtedu ilàhànadýýdu tyhyre. ⁴³Simaõ dirawyonyde: —Kia òsana 500my rihuòtere. Tahe Jesuisi rarybere: —Inatyhy rare. ⁴⁴Jesuisi tahe hâwyoy, riijemy, tahe Simaõ-ò rarybere:

—Kahāwyy ini bidijke. Jiarŷ nadehemynydeu, tii tarube-di wawa risuhòra. Kai beeō tadiwyôte. Tii tarube-di riawasuhòra. Iu tarade-di riawarabunyra. ⁴⁵ Kai tiwawehityhnanyôte rehemynyrau, tii tahe riwaatyöhymy ratxireri. ⁴⁶ Kai warade-ki òlŷre tetxiwiöta tii tahe aderònâ wawatyre-ki ritxiwire. ⁴⁷ Tai tahe adee ararybekre. Tii inatyhymy walure. Taòraruna ixāwidŷýna-ki. Inyô iòraruna ibutemy raixāwidŷýnymyhyreki, tii inatyhymy aôkô taòraruna ixāwidŷýdu luure. Ijô tahe inatyhyhykylemy taòraruna ixāwididŷýdumy reamyhyre. ⁴⁸ Tai Jesuisi hâwyy-ò rarybere: —Aòraruna reixāwididŷýnyre. ⁴⁹ Tai roxidu mahâdu widee raryberenyre: —Mohâbubo kia rare? Tii òraruna riixāwididŷýnyrerimy. ⁵⁰ Tahe Jesuisi hâwyy-ò rarybere: —Atyhydŷýnamy texitarasadyýnyte aòraruna sôwe-ribi biu-ò hena tetateri. Mata hýny.

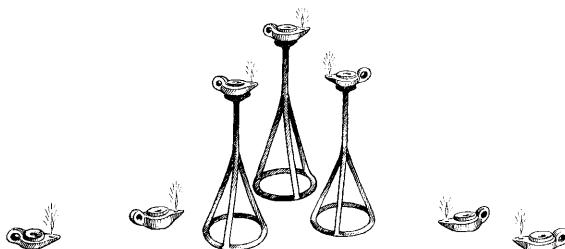
8 ¹Rexideleny raremyhý ralôralòmy hâwâ hâwâ ikökõmy reamy rare kia aôma Deuxu Rybewihiký Týmyra rellymy rare. Tai ierdŷýna mahâdu waðinatxi reuròmy idi ròirenryre. ²Tule hâwyyö tiiboho wana ròirenryre Ijôta Marie Madalena heka rare. Juhuu tahe tytybybinahaký-di raremyhý. Idi debò inatxi reuròmy tytybybina iribi riòlôdŷýnyre. ³Ijôta Joana Kusa hâwyy rare. Tii iòlô Herodi heka aômysydŷýdu heka rare. Tule ijô hâwyyö Susana inire. Idi tule ihona hona Jesuisi tajjoi-wana ibutumy tanierurenry-di riwiòhenyrenmyhyre.

⁴Idi iny sôwemy titxitribô dirahude kia-ò. Kia mahâdu-ò heka Jesuisi ribedeerynre ijyyomy. ⁵Alòbòrònâ-di dehudu heka ròhonyre taoworu-ò. Alòbòrònâ-di imahâdu ijô ryro-txi resere. Tai heka iny rariamyhýre alòbòrònâ tyre-ki. Nawii tule tuu riroximyhy. ⁶Mana rotysu-txi ijô rejuxunyreri mana rotysu-txi suu dori ibututere tai tahe iraruxiôlemy raumynyre. ⁷Ijô tahe edey-txi resere. Raumynyreu tahe edemy riòhŷtýnyre. ⁸Ijô resere suwi-txi. Tai ta raumynyre idi sohoji alòbòrònaty-ribi 100my raratomyre. Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho ôhõtirenydikeki heka inatyhymy warybe-ò boholabenyke.

⁹Tai tahe Jesuisi-ò rŷýraxinyrenryre: —Aôwe kaa tekewesenanyteri? ¹⁰Jesuisi rirawyonyre: —Kaiboho heka teerytenyte aôbohe wasimy ijyy rare Deuxu dori adeereny ritýnynynyre. Kia tahe rare, Deuxu Iòlònâ aômydŷýnana wahe. Ijô iny-ò tahe rarybere ijyy-di relyyre.

Tai robikre tahe, rieryötyhyke. Roholarenkyre tahe rieryötyhyke, timybo juhuu Deuxu rybemy rybedu mahâdu rarybere wese.

¹¹Aômybo kia aôijyybo kia rare wahe. Alòbòrònâ heka Deuxu Rybewihiký wese rare. ¹²Ryro-txi resere heka ijohnadu wesemy rare. Deuxu ijyy heka resera ede sôwey-ki. Tii heka Deuxu Rybe-ò roholamyhýre mahâdu wese rare. Idi tahe Satanasi heka ritamyhýre iwareny-ribi. Tai rityhyynyrenykõmy idi biu-ò rahenyökremy. ¹³Ijô tahe manasuô-txi resere heka, kia Deuxu Rybe-ò roholamyhýre mahâdu wese rare. Rybe-ò juhuu roholamyhýre deysana-di rityhyynyhyre. Kia manatyre resera heka irarutiöhkyre. Iny mahâdu wese heka rare. Idi ikyhynakõreki, iwodelòlötõmoreki urile tatyhydŷýna riatamyhýre. ¹⁴Ijô tahe edesuyky-txi resere heka, kia Deuxu rybe-ò roholamyhýre, idi iwarekena sôwemy, iaôdelòlötõmomy, idi ityhyna wahe urile riòhòtýnynyhyre.

(Luka 8.16)

Tai ròwiòhenadýyöhymyhýre Deuxu tyhydýyna-ki. (Kia tahe alòbòrònaõ ede yky-txi resera tahe iny umy witxira wesemy heka rare. Iny umy tyhyna idi ratxireri heka kia wesemy kia ede-txi iny reseremy. Aõma kia inytyhyna ratxireri. Tiu heka ityhydýyna riòlòdýyötyhy. Kia alòbòròna tahe tai heka rokuötyhy.)¹⁵ Kia ijõ alòbòròna suu witxi-txi reserá tasý iwitxira inywesemy rare. Kia ijohonadu aõma rierymyhýre. Irayky-ò ralòmyhýre. Kia iwotyhywo-ò òbitimy ratxirerí tahe, òbitilemy aõ riwinymyhýre. Iwese kia alòbòròna sôwemy ratyy rawahinyre wese tahe tii rare.¹⁶ Ijõ ijyy tahe kiamy roire. Uritere inyõ loosònaõ rideõmykre butxi rawo-txi ada herina rawoo-txi aõbo. Loosòna bidekre bedewiõ-ò. Tai tahe ibutumy bede ritoosònanykre.¹⁷ Aõ heka tai wasimy ratxiöhymyhýre. Aõutxumy dori ibutumy erynamy rarekre.¹⁸ Tahe bexijebenykre ijohona-ò. Kia sôwemy idi rýrirerimy ihýre heka sôwemy rimykre. Kia urihimyò iwo-ki rýrirerí heka iribi ritakre. Idi ibutumy rýrirerí heka iribi ritakre. Urihimyò iribi iny ritakre. Urihimyò iwo-ki rýrirerí heka hulemy iribi ratakre.

¹⁹ Jesuisise, tariòreboho tamy doide. Tii ròbedeerydýymyhýki isirare tamy dehemysý iny sôwe òraru-ki. ²⁰ Tai inyõ Jesuisi-ò rarybere: —Adihe wa aseriore boho hewa ahanakile ratxireri umy robikemy ratxirenryrerí. Adeo rarybekemy. ²¹ Tai Jesuisi rarybere: —Waseriore wa kia Deuxu rybe erydýynaõ rare. Kia tamy roholamynyrele heka rityhynymyhýrele heka nadi wesele rare. Tii-wana iwese waseriore wesele rare.

²² Iribi tahe hâworo rorukurenryreu Jesuisi rarybere: —Ròkòirenry kanawe-ribi ijà-ò. Idi tahe roirenryre. ²³ Jesuisi rôrômy tòru-ki. Idi tahe yhynihiký òbònihiliký-wana tamyreny reare. Ruberurenryre tiiboho rýmyrenyke lau. ²⁴ Tai tahe wylemy riixixanyrenyre: —Erydýýdu, Erydýýdu rekekoarenrykre berahatxi-ò. Idi Jesuisi donymy deademy tahe yhy dee rarybere: —Biyryke, Biyrykewa. Yhy ruhumy resere. Òbò tule ruhumy ibutumy riiryre, iny rurukre. ²⁵ —Kaiboho tiwexe ainatyhynarenryre? Tiiboho rabedeòtidýymy ruberumy widee raryberenryre: —Aõhâbuwe kaa rare. Yhyhyký dori òbò dori irybemy reòbyrerí.

²⁶ Kanawé-ribi ijà-ò rehemynyrenyre Kerase bede-ò kalileia aho weribi-ò. ²⁷ Hâbuõ heka tamyreny dobehede hâwâhâký-ribi tamyreny dobehede. Tiiboho riòtyróny hâwâro-ribi iu ta tytybybina-di ratximyhýre hâbu tiu

rexitynyōhyymyhŷre tatyy-di hyymyhŷre. Kiamy wabedekihyyle ratximyhŷre. ²⁸ Jesuisimy robireu tahe bedetxile resere tairy-di ryryre: —Aõhebo biwasŷnykre Jesuisi. Kai Deuxutyhy Riõre atxiteri. Uritere aõhökŷmy wasŷdŷõmykre. ²⁹ Tahe Jesuisi heka tytybybina iribi riõlõdŷnyre. Sõwemy dori riuwinyre hâbu rimymyta. Riuwinyre idi rihure. Tai heka tii uritiere womati reroti-di ritaataamy riijemyhŷre. Ihäre tahe ixi-ribi riõrõmyhŷre. Tai bedero-txi reamyhŷre tytybybinamy rawonymy. ³⁰ Idi tahe Jesuisi rŷýraxire tamy: —Mobo anire? —Sõwemy wanire. Tytybybina sõwemy dori tuu rexikynyreki. ³¹ Tiiboho raryberenyre: —Uritere bedebinahakŷ-ò wateodŷýrenyõmykre. Uritere sŷú-ò noõma rarekremy hâlootxi-ò. ³² Iu tahe ixýni juramy riroximyhŷ hâwälõ-ki. Tai tytybybina mahâdu Jesuisi-ò rarybere: —Biwateónyõke. Kowa ixýnijura-ò biwateónybenyke aralorenkyremy. Tai Jesuisi rirõtenyrenyre. ³³ Iu kia hâbu-ribi tytybybina röhönyrenyreu tahe ixýniwo-ò ralõreki wahe. Raõlõnyra ijõ-di rejuunyre taraõ wahe. Ibutumy ahorõ-txi rejuunyre. Ibutumy rururenyre berahatximy. ³⁴ Ixýni-di itxeredu mahâdu ibutumy rajiranyra hâwâ-ò tule relyyrenyre tuu iny rasñymyhŷre mahâdu-ò. ³⁵ Tai iny dirahude tamy itxeremy. Idi tahe rare Jesuisi-ò. Hâbu robimyhŷrenyre tatyky-di ronymyhŷ ibutumy rexiywinymy Jesuisi-ribi iõhõmy ronyre. Kia iny mahâdu heka sõwemy ruberure rabedeõtiidŷýnomyhŷre. ³⁶ Ibutumy relyyre. Kia tytybybina timybo aõhebo rotýnyremy. ³⁷ Kia Kadara bede ludu kia mahâdu tahe rexitõenyre Jesuisi-ò iribi röhönykremy, ilau ruberurenyreki wahe. Idi tahe Jesuisi rôkösere ixybyle reare hâworo-ò. ³⁸ Hâbu tahe rexitõenyre Jesuisi-wana rakremy, kia tytybybina-di iwo-ki ratximyhŷ wahe. Tamy rarybere: ³⁹ —Aõkõre bòkese aheto-ò. Ibutumy belykye aõbo adee Deuxu riwinyremy. Tai ta ibutumy hâwâ hâwâ-ò relyyre aõhebo Jesuisi risñyremy.

⁴⁰ Kia iny sõwehekŷ mahâdu heka teysa-di rimyre ridyremyhŷre riraõhyymy ratximyhŷreny. ⁴¹ Kia hâbu dohodŷýdu hetowo erydŷýdu tahe nadie Jesuisi-ò. Tii heka dohodŷýnana dinoduõ rare. Ijairu inire Jesuisi-ò sutxi resere: —Mynake wasŷ Jesuisi ⁴² Jiarŷ wa wariõre sohojile rare waõinatxi reurõmy iwyra. Tii ka rurukremy roireri. Idi ta Jesuisi rare isŷ-ò. Sõwemy iny Jesuisi riheludunyre.

⁴³ Hâwyyõ raremyhŷ heka hâwyy webinadu rare iõhõ Jesuisi rexisñy waõinatxi beõramy heka idi röhönyre hykyky hâlubu ratxireri. Tiu heka inyõ reteytenyōhyymyhŷre luahidŷýdu, õhotibedu mahâdu he risiranyre. ⁴⁴ Tai tahe Jesuisi tykysi-ò reare. Tai ta aõwesele reytemy reare. ⁴⁵ Jesuisi rarybere: —Mowe watxi reare? Ijõ rarybereri: —Erydŷý mahâdu aõkõre, jiarŷboho aõkõre. Pedro rarybere: —Aõheta sõwe iny kaki rŷireri. Timykibo tuu tŷýrayiteri. ⁴⁶ —Jiarŷ dori reeryre. Mobo watxi rearaula reytera. ⁴⁷ Tiihe hâwyy ratxiremyhŷ ramytatamy. Tamy ramytatamy heka tamy rehemynyre. Iõraõ rexibedenyre. Ibutumy iko tuu relyyre. Aõherekibo itxi reriramy. ⁴⁸ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: —Lerŷ, atyhydŷýna myna teyteta. Ta bexiywinymytahŷny maa! ⁴⁹ Kie raryberemyhŷwanale tasŷ iny witxiraõle dehemynyde. Kia aõma dohodŷýna wedu heto-ribi dehemynyde. Ijairu-ò rarybere: —Ariõre wa rurura.

Uritere ta òhotibedu-ò ijiraõma ixinamy tii rakre. ⁵⁰ Jesuisi kia-ò roholareu tahe Ijairu-ò rarybere: —Urile bityhybenykre. Breburenymõma tii reytekre. ⁵¹ Tii rehemynyre heto-ò. Jesuisi ralõre iny deramy reare. Tii wana rake lau. Kia uladuse, uladutyby, Pedro, Txiau, Joaõ wana kiale ralõre tamy tiiboho wana. ⁵² Ibutumy rasýbinamyhý Jesuisi rarybere: —Ibryrenyõmyke hewa rurumy aõbo roire, urile rôrõmy roireri. ⁵³ Ibutumy rieryrenyleri tiiboho urile tai idi risinyrenyre rurumy roimyhýki. ⁵⁴ Jesuisi ihäre ta hirari debò-ki rimyre. Tai tahe idi rarybere: —Hirari, bexixamy, bodonyke. ⁵⁵ Ityytyby aõwesele ixityre tamy ralore. Dexixade, donyde. Rýsýna hirari-ò riwahinskykemy Jesuisi rarybere. ⁵⁶ Tai tahe tybyboho sõwemy rabedeòtidýrenyre rabedesarenyre. Jesuisi rarybereri: —Urile wamy ijyyrenykomykre. Aõbo adeereny rewinyramy.

9 ¹ Jesuisi tahe tawaõinatxi reurò taerydýna mahãdu ributunyre. Taruru tamy riwahinskyre tyytybybina iny-ribi ritakremy. Tule iny webinadu mahãdu riteytenykre. ² Tule rarybere tamyreny: —Kaiboho belyybenykre Deuxu kia Iõlõnamy tule webinadu biteytenybenykre. ³ Aõ awanareny wydryrenyõmykre debõna aõkõ, aõna hyna tule aõkõre. Tule rysýnake aõkõ, nieruke aõkõ. Ainatxityye aõkõkre. ⁴ Hâwã-ki hetoõ-txi malõkeki taille bonykre. Hâwâribihyyle bòhonykreu, kia heto-ribi bexitakre. ⁵ Ibinamy aramyrenykreki, urile bixitakre. Idi òlõna-ki, awa bitótnykre ibinamy tai tahatenytaki. ⁶ Tiiboho ròirenyre hâwã sõmo sõmo-di Rybewihiký Týmyramy relyrenykemy ròirenyre. Tule iny webinadu ibutumy iteyteynrenyre hâwã hâwã-di.

⁷ Idi tahe iõlõ Herodi ibutumy heka aõna aõna rierymy ratximyhý. Tai tii bede ryy rieryöhymy ratximyhý aõbo riwinykre. Roholamyhýre heka iny rybe rybe-ò. Joaõ heka rexixamy ratxireri. ⁸ Ijõ tahe kiamy rarybereri: —Eliasile ratxireri. Ijõ rarybere Deuxu rybemy rybeduõ ratxireri. ⁹ Tai tahe Herodi kiamy rarybereri: —Jiarý heka Joaõra resymy rewhinyre. Mobo ratxireri iwese Joaõ raremy wese he ratxireri. Moobo ta kiamy raholamy watxireri. Tai Herodi tuu robikemy riwisýnymyhý.

¹⁰ Jesuisi eryna iko relyymyhýreny ibutumy aõbo aõhebo rotýñyrenyremy tabededýñana. Jesuisi riõlõnyrenyre ijõ hâwã witxira-ò, Besaida hâwã-ò wahe. ¹¹ Tai iny sõwemy heký rieryôlemy idi ta rieryreu tahe sõwemy ihemy rare roirehe. Jesuisi he ributumy ikole relyyre. Deuxu Iõlõmy relyymyhýre. Tai ròteytedýñymyhý webinadu mahãdu. ¹² Aõtxu tahe katxioromy Jesuisi eryna mahãdu, waõinatxi reurò mahãdu tamy raryberenye: —Bede biywinky ibutumy iny rýireri hâwâõ-ò tarýsýna õbradýymy. Inyboho dori bedero-ki ratxirenryleri. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: —Kaibohole rýsýna biwahinskybenyke. Rirasýnyrenykemy ierydu mahãdu diwyónydenye: —Aõheretahaka, iruyre orotxu idi inatxi uturale heka roireri. Aroikemy aõbo wadirený atxiteri rýsýna õbradýymy inysõwe-ò. ¹⁴ Txibo 5000 hâbu sõwemy heka rýimyhý. Jesuisi rarybere: —Bihitxinybenyke 50 iny heka iny bisýnybisýnybenyke. ¹⁵ Tii myna ieryna mahãdu rotýñyrenyre. ¹⁶ Idi tahe Jesuisi utura inatxi, orotxu iruyre rimyre. Biu-txi reteheremy rexitõenyre. Deuxu reálare tamy rexitõenymy rireyrenymy riwahiny taerydýna mahãdu-ò. Riwyrenyre

tahe riwahiriwahinyrenymy idi roire. ¹⁷Ibutumy riroxirenre idи rihydyrenre. Ihăre ta waoinatxi reurömy hyna ixby ryximy rauhenyre. Idi ierydÿyna mahădu ixby ributunyre.

¹⁸Jesuisi heka ixisohojile rare ixitòedÿymy. Ierydÿyna mahădu heka irarò-ki ryimyhÿ rijemy ryimyhÿ. Idi tahe tamy nadе tÿyraximy: —Mobojo jiarÿ raremy wamy raryberenyeri? ¹⁹Tai narybedenyde: —Ijо Joао Sebedÿynamy adireri. Ijо ta Eliasimy adireri. Ijо ta juhuu Deuxu rybedu mahăduömy adireri. ²⁰Jesuisi tamy rarybere: —Adeereny tahe. Mobo jiarÿ watxireri. Idi Pedro rirawyonyre: —Kai Kristu tate, Deuxu deòdÿyna wahe. ²¹Tahe Jesuisi tamy rarybereri: —Uritere tuu iny-ò ijykökremy. ²²Jiarÿ Hăbutyhyhykÿ, Deuxu Riòremy, aôhökymy arotÿnykre. Judeu wedu mahădu, xiwena wahidÿdu wedu mahădu, bede ywina erydÿdu mahădu waderamy reakre. Jiarÿ arurukre. Inataõna txu-di arexixakre. ²³Idi ibutu-ò rarybere: —Wahemy kanake mahădu urile ixi dee rexijönykre. Txuõ txuõlemy taitxeò rimymy kidiwaheludunykre. ²⁴Waòrarry-ki rubudu heka biu-ò hedukre. Tukökeki urile ixinany inatyhymy rurukre. ²⁵Aõmydÿýnanamy iny ritakeki, tahe taumy riõnonykeki, kia heka aõmy aõkökre. ²⁶Inyõ raixýrukeki warybe lau tule jiarÿ Hăbutyhyhykÿ, Deuxu Riòre wahe, tai ilau araixýrukre. Deuxuko-ò ýjuko-ò iu adehemynysýu Deuxu lõlõna-ki wahe. ²⁷Inatyhymy heka adeereny ararybekre. Ijо kaki rare. Deuxu lõlõnamy robikre tarubukötyre

²⁸Tahe debò inataõ txuu rÿidi, Pedro, Txiau, Joао-wana Jesuisi ridyre. Tiiboho sohojile bederatò-ò roire Deuxu-ò rexitòenykemy. ²⁹Jesuisi rexitòenyreriu tii tamyreny rexiwitxiranyre iu rexitòenyreu ityy heka urile rabòtòranyre. Iurahakÿmy relere. ³⁰⁻³¹Tahe tamyreny dexitÿnynyde Eliasi, Moisesi-wana tahe rarybemyhÿre Jesuisi-wana. Jesuisi rubunamy Jerusalë hâwâ-ki widee rarybemyhÿrenyre, kia Deuxu bedeywidÿýnana myna. ³²Pedroboho rörörenyrer. Idi tahe rexixarenyre, tiiboho Jesuisi loosónamy robirenre. Eliasi, Moisesi-wana tiiboho tuu robirenre. ³³Ròrieriu, Pedro rarybere Jesuisi-ò: —Wawedu, awityhymy inyhe inyboho kaki ratxirenryeri tahe rikiwinyrenykre inataõ hetomy, ijо adee, ijо Moisesi-ò, ijо Eliasi-ò. Pedro rieryõlemyhÿre aõmybo rarybemyhÿ. ³⁴Tai rarybereu Nonoe dobephede iubòrònà bede ritòbonyre. Pedro, Txiau, Joао-wana ruberumyhÿrenyremy. ³⁵Tahe ròhönymy reare rybeuni iuribi: —Kia heka Wariòre waluu rare. Kaiboho tamy boholabenyke. ³⁶Tiiboho reteherenyre tahe inyõmy robiolerenyre Jesuisilemy ta robirenre. Tahe rybeõmy rÿirenre. Iu inyõ-ò aõmy raryberenyõre tuu.

³⁷Tai tahe ijо txu ratò-ribi dehemynydeu iny sôwehekÿmy Jesuisi-ò ròirenre. ³⁸Inyõ rarybere: —Erydÿýdu, wariòre adee redyreri. Beteheke wariòre sohoji-ò. ³⁹Tyytybybina rimymyhÿreu tahe riatyre bede-ò. Idi tahe urile txuu riyyidÿýnomyhÿre. ⁴⁰Aerydÿýna-ò jiarÿ rarybera tyytybybina riteònykremy, tahe tiiboho riixãwidÿýnyöhyyrenyre. ⁴¹Jesuisi tamyreny rarybere: —Tiwesebededÿýnanabo wijinabòdu ityhyõlemy rÿira. Tiwesebededÿýnanabo akyreny-ki arijekemy. Wadeu uladu bididyke. ⁴²Tahe didydenyde Jesuisi-ò. Tahe tyytybybina urile riitxýteitxýtenymy resere. Idi tahe urile bede-ki

rexiraòhòòhòremy sutxi resere. Idi rarybexinymy. Rybexi irywomy ròhònymyhy. Jesuisi tahe tytybybina iribi riòlòdýñyre uladu riteyteyre. Idi uladu tyby-ò riwahinyre. ⁴³Ibutumy iny Deuxu aôwidýña-di bede riòtiinyre.

Jesuisi taerydýý mahâdu-ò rarybere:

⁴⁴—Boholatyhyki warybe-ò, Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký heka rawahidýÿkre hâbu mahâdubinao-ò. ⁴⁵Tiiboho rierykôlere. Kiamy dori ilaureny riwore. Tahe ruberurenryre týýraxidýÿki.

⁴⁶Ryro-ki ierydýýna mahâdu widee rarybemyhyre: —Mowexe wiratyre ityhykremy. ⁴⁷Jesuisireny rexiraykynymyhyreny rieryre. Idi tahe uladuõ rimymy rarybere. Jesuisi uladuõ wana ronyrenyra. ⁴⁸Tahe taerydýýna-ò rarybere: —Moõ uladu ka wese wadee riwiòhenanykeki, riwawiòhenanyre. Moõ riwawiòhenanykeki, tule waha riwiòhenanyre. Mobo deòdumy reakre, tii ibutu ratyrekre.

⁴⁹Joaõ tamy rarybere: —Erydýýdu, jiaryboho riòlòdýýnryrerimy tuu rabirenryra inyõ tytybybina-di animy rehureriò. Tahe iny mahâdureny aôkô rare. Tahe jiaryboho tamy rejönyrenyre iny inyjoirenryre aôkoki. ⁵⁰Tahe Jesuisi rarybere: —Bijjönybenyôkre. Inyõ inymyrenydôdukôkeki, inyweribirenky-ki tii rare.

⁵¹Tahe Jesuisi bededýýnana iixihidu iòhòmy idi biu-ò rakre, tii Jerusalê hâwâ-ò rakremy rexiywinyra. ⁵²Tahe takomy inybute bede riywinyre. Tai itýhinamy rutòmy Samaria hâwâ-ò. ⁵³Tai tahe Jesuisi deramy rekoarenryre Jerusalê-ò ramyhýreki. ⁵⁴Txiau Joaõ-wana kia rierymy tahe narybedenyde: —Wanyrýhýký, adee wikeki heòty biu-ribi ityrereny kedeskemý aritxuhorenkyre risörenykyremy. ⁵⁵Tahe Jesuisi irybereny-ki ibinamy rahare tahe reburemy taò riòðsere iribirenky. ⁵⁶Idi ta iwitzira hâwâ-ò roire.

⁵⁷Tahe Jesuisi taerydýýna mahâdu-wana roirenryre, hâbuõ tamy rarybere: —Ihyymy awana arakre titxibo makre, ahekile arakre. ⁵⁸Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Ijòrò heka ihâloo dire. Nawii týtý dire. Tahe jiary, Deuxu Riòre wahetoõre, Hâbutyhyhyký rare hârele. ⁵⁹Tahe ijõ hâbu-ò rarybere: —Biwaheludunyke. Tahe tii dirawyònnyde: —Wanyrý, Waha heka rurura. Tai tahe juhuu arituunykyre. ⁶⁰Jesuisi rarybere: —Txioinihe, rubu mahâdu wii rituunykyre. Kai tahe makre Deuxu Iòlònamy belyyykyre. ⁶¹Ijõ rarybere: —Wanyrý, araheludunykyre. Urile juhuu wasý mahâdu arawehityhynanykyre. ⁶²Tai Jesuisi dirawyònnyde: —Inyõ ritelenykeki, tahe ixýby òðsemey rexinohötinykeki, tii waheludu mahâduõmy rareötyhy.

10 ¹Jesuisi 72 hâbu heka ritare inatxi inatximy tako-ò tihâwâhâwâtxibo rakreò bede riywinyre. Kiamy tamyreny rarybere: —Wajjymy rybemy boibenkyre. ²Kiamy heka tamyreny rarybere: —Waaõmysýdýýna heka inihiký-di isirare. Iwese maixõmo iny riòròmyhyre wese heka waaõmysýdýýna rare. Maixõmo oworu heka inihikýre, idi aõmysýdýýdu heka ibutere. Tai oworuwedu-ò aõmysýdýýdumy bexitònybenkyre, Deuxu-ò wahe. ³Kiaboho heka budoeni wesemy iyreny-ki boibeke. Kia-ribi nohõti losaõmykyre. ⁴⁻⁵Tai heka bexijebenkyre anierurenryre wydyõmy. Aõna aõna renyhynykeõ aôkô

awareny wydyōmy iny-ò ryberenyōmy iny iny-ò ryberenyōmy, rywetyatyamy abededjýna nodjýmy. Inyheto-ò malokreu Deuxu deysanamy birybenybenyke. ⁶Tii adee awirenykre wana heka teysakre kahetoludu. Tai tahe ixibile adee Deuxu deysana ròdosekre adee awiôhyykeki wahe. ⁷⁻⁹Aõma hawâo-ò malo-wana uritere deuròsò deoròsòomy matximahâke. Tai tehemynymy atxiterikile bexijemahâ tetxilemy. Uritere rysyna òta òtaõ autbeò ritidi wana uritere rybeòlòomy. Birysýmy rybeòlemy. Awiòhedjýmy ruruke wana bimymyhý aõbo adee riwahinymyhýre. Iny raaõmysjdýmyhýre heka ròtamyhýre. Kia wese heka biwinymyhýke. Birysýmahâke aõbo adee riwahinymyhýke. Binaõ roiwana biteytenymahâbenyke. Kia wesemy tamy marybeke: —Deuxu Iòlònà heka iòhòmy ihýre. ¹⁰⁻¹¹Hawâo-ò bironykeki, inyõ aradyrenyokeki, boibenyeke hawâky-di. Myõ marybebenyke tamyreny: —Aõbo wawa-ki hawâ-ki rýireri. Wawa aritòtynykre bryby iribi ròhonykremy. Adeereny ariteòsinykre nohõti ijaranamy tamyreny. Nohõti losarenymy Deuxu Iòlònà adeereny iòhòmy dehemynyde. Tahe kaiboho teramy tekoatenyte. ¹²Aõma ywisidjynatxu heka tiiboho aõhökýmy rotjýnyrenykre. Jesuisi rarybere: —Tiro hawâ Sidõ hawâ heka awimy aribirený ròhonykre. ¹³Kobe lâhâxe kai Korasi hawâ, tule Besaida hawâ. Ôhotibe ayreny-ki rýire, kia heka Txiru hawâ, Sidõ hawâ tule kire-wana taõ òta òtareny-ribi rexiatyrenyre. Tiiboho tykysausuhukýtyre rexisjnyre bryby-di rexierenyre. ¹⁴⁻¹⁵Ôhotibetxumy heka Deuxu raruxetòenykre Txiru hawâ mahâdu, Sidõ hawâ mahâdu! Kaiboho tahe aõkore. Deuxu araruxetòenyökre. Kai Kafanaõ hawâ yludu mahâdu aõbo adeereny rotjýnykre. Biu-ò aõbo bòibenyeke. Aõkõ heka heotybina bede-txi heka boibenyeke. ¹⁶Tahe Jesuisi taerydjýna mahâdu-ò ixuby rarybere: —Inyõ aradyrenykre wana tasj-ò. Iwese riwadymyhýre wesele, aradyrenykre. Moo adeereny roholamyhýre iyrubu wadée roholamyhýre. Wana tahe waderalemy reamyhýre. Waderamry reamyhýre tahe tule Waha deramy reamyhýre. Deuxu wateòdýjydu wahe.

¹⁷Tanonanareny-ribi iribi tahe kia erydjýna mahâdu ibutumy dòòsedenyde. Tiiboho heka teysa nihikýmy dòdenyde. Tybybinanahaký heka irybe-ki ròhonyhýre irybereny-ki. Riòlòdýjnymyhýreny wana Jesuisini-di heka ròhonyhýre kiamy Jesuisiko-ò tuu relyrengyre. ¹⁸Tii rarybere tamyreny: —Bexijebenyke jiary dori Satanasmby biu-ribi rabire, biudelaa wesemy

(Luka 10.19)

reseremy tuu rabire. ¹⁹Inatyhy rare waruruke nyderi rewhahinyre. Tai hemylala tyre-ki mariabenkykeki. Tiu inyō ruruōtyhy itytibòrò nihikŷ arawerenykeki, tiu buruōtyhy. Tule kai aoludu rururatyre arururený-di boibekre. ²⁰Ihârele tahe uritere deysarenýkömy atxibenkye ka ruru òraru-ki tytybybina deòdýýna, ruru wahe. Kaiboho dori anirený raritinymy roimyhŷre biu-ki kia ta ateysanarenykre.

²¹Iule tahe Jesuisi reysare heka Deuxu Tytybythy iwomy reareu. Kiamy rexítönenyre: —Waha, kai wa biuwedu tate ibutu bede wedu tate. Umy reàlìamy watxireri tamy retönenyre. Wadeysamy watxireri ka aôma dýýnana bederaremy nihikŷ iribi tewòmy atxiteriki wahe. Tamy hete iwese iny uladu wesemy rityhynymyhŷre heka. Tai tahe tamy ritýnynymyhŷre. Kia adeewimy tuu rare. ²²Jiarŷ heka ibutumy Waha wadee riwahinyre. Inyō rieryöhyyymyhŷre Waha wahe. Waòrarukile tahe iny rierymyhŷre. Mobo Waha rare wahe. Waòrarukile dori rierymyhŷre. Ijõ aritynnykemy watxireri. Tai tahe tiki tule riery iruru. Taile rierykre. ²³Rexitönenymy rahudi tahe wasimy iwòtemy heka rarybere taerydýýna mahâdu-ò: —Kaiboho heka sôwemy aôwiwihikŷmy tabimyhŷtenyte. Tai kaiboho beysabenkye. ²⁴Ihetxiu heka Deuxu rybedýýdu wana kia aomysýnanamy iòlò mahâdu wana. Kaireny aômydýýnanamy robikemy risýnyre, tahe aôkôhyyre. Wijile heka tuu robireri aôrarurený-ki. Tule tabitenyteri kaiboho ratximyhŷ inatyhymy aôbo ôbitimy Jesuisi ijyy-ò roholarenykemy tahe aôkôhyyre.

²⁵Moisesi bede ywina rybe-di râire Jesuisi lýýraxidýýmy. Iwese kai ixiluure wese, iny witxira luuke! Tii tahe Jesuisi rihixidýýmy rarybere: —Aôhebo arotýýnyke biu-ò arahenykemy. ²⁶Jesuisi dirawyònude: —Timybo kýnyhe Moisesi bede ywina tyyriti-ki roimyhŷre? Timybo tuu manarybekre. ²⁷Tii tahe diwyònude timybo tyyriti-ki roimyhŷre myna:

—Deuxu adinodurený, ibutumy awo-ribi iluuke, ibutumy arayky-ribi aruruna-ribi, ayky-ribi heka iluuke. Tule ibutumy iny ixiwesemy idi atximahâke.

²⁸Tai tahe Jesuisi tamy rarybere:

—Kai inatyhymy tarybeteri tai inatyhymy mahenykre biu-ò.

²⁹Kia hâbu heka rexíòbitinykemy idi ratxireri. Taita rarybere Jesuisi-ò: —Mobota waeryre? ³⁰Tahe Jesuisi ikô relyyre ijyyymy. —Judeu mahâdu hâbu heka ratyinamyhŷ Jerusalé hâwâ-ribi, Ijeriò hâwâ-ò. Iribi tahe kia wasidu mahâdu rimyrenyre. Inieru ibutumy iribi ritarenyre. Ityy hŷre raòhòtere irubudýýle rasiranyre ririre. Tahe ruruôki rýimyhŷ. ³¹Aôma judeu xiwenawahidýýduô heka idi rare. Tahe hâbumy robire. Idi hâbu-ribi irehemny rexiemy reare. Tahe týtxi rerikôle rare raty resere. ³²Hâbuô rehemnyre tîe-ki dohodýýna wiòhedýýduô rare, Levita wahe. Tule ratyresemy ririre. ³³Tahe ijõ nade Samaria bede hâwâ luduô heka rare. Judeu mahâdu heka Samaria mahâdu luuköre. Idi tahe kia judeu mahâdu roimyhŷ. Tahe Samaria mahâdu hâbu sôwemy riruxetòenyre. ³⁴Idi tahe tamy rexítymyntahe iwtômona rituahinymy ritaataamý iwtômona. Idi tahe ka hâbu relyymy idi rare. Aôma ijumenta tyre-ò ritidimy. Idi rare rirarehu tahe heto-ò ritidikremy ririkremy ridymy heka idi rare. Rumy heka ritönenyre hykyky idi

bede nadē awimy ris̄nykemy. ³⁵⁻³⁷Rudile heka heto òwy-di iwedu-ò heka nieru riwahinyre riòwynyre inatxi womati nieru. Tamy rarybere: —Biwiòhenanyre idi mabekre addòsekre rirokre. Moma arýnaderenykre Arýnadebenykre heka adiòwynykre addòsekrekwahe. Ka hâbuhe rarybere: —Hâbu bireludu ratxireri. Kia taruxetòdenyreri tiòsinyre waha tieka idi hâbubireludu ratxireri. Wimy raòludumyhýre hârele taheka riwìohenanyre. Jesuisi tamy rarybereri. —Iwesele biwinykre iweseka hâbu riwinyra weselemy biwinykre. Kai aõhebo botýythy mahake. Iwesele wahe. Jesuisi rýraxyre: —Mobo hâbu aõtxino biòwa rare? Moto ibireludu wahe? Bede ywina erydu tai rirawyonyre: —Iwiòhedýydu wahe.

³⁸Jesuisi, ijõ mahâdu-wana ròirenryre. Hâwâ-ò rirònyrenyre. Hâwyô rare Marta inire. Tahe ridyre tasý-ò tai ratxirenkykre. ³⁹Tahe Marta heka iseriore dire. Marie inire. Marie urile ibire-txi ronyra aõbo tarybeke roholakelemy. ⁴⁰Marta heka raelelemy ratxireri. Aõna aõnale rotýynymyhýle riwinymy taile rare ratximyhý. Tai tahe nadē Jesuisi-ò rarybere: —Jikarý sohojile wa watxireri waseritxore riwawikòhenanykôhykyrer. Kai anobohe kòbitimy tai tahateri. Tamy marybeke riwawikòhenykre. ⁴¹Tai tahe Jesuisi he tamy rarybereri: —Marta, Marta, aõhererekibo kai taelelemy teamy atxiteri? ⁴²Sohoji aõmydýyñale heka awire. Marie awityhy aõmydýyñana ixidee rimyre. Kia moo iribi ritaõtyhy. Riwinymyhý awityhyreki wahe. Tamy rarybeõtyhyõ wadee roholarerir. iribi ariòlòdýyñke wahe.

11 ¹Tiutxubo Jesuisi rexitòdenymyhýre, iny rieryôlemyhýre. Jesuisi rexihudi, ijoí rarybera: —Biwaerynanybenykre iwese texitòenyeri wese, Joao tahe taijoi rierynanyre. ²Tai rierynanyre. Kai bexitòenyekeki, kawese marybekre:

—Waha, ani ibutumy tamywimy. Wylemy mynake iny òlòdýyñmy.

³Rýsýna txuõ txuõlemy biwahinybenykre.

⁴Inyòraruna biixâwidinykre, iny iwitxira-dori taòraruna ariixâwidinykre. Waatysreyñomy òraruna-txi.

⁵Jesuisi heka taerydýyna mahâdu rierynanyre ijyy-di: —Kai arýsýnaõomy bonykeki, abiòwa-ò make ruetya rexitòedýymy rýsýnaõ huòtemy bidiwykemy: —Wy, ahina inataõ wadee bidihuòteke. ⁶Wabiòwa rehemynyreri bedetýi-ribi. Aõ heka wawahisidýykônare. ⁷Tii òsana myõ adee rarybekre: —Wadee ixitòedýyñmyke ruetyahakýmy. Arýiõtyhy waherina-ribi rexiyrubunymy heka râireri. Ibutumy iny heka rôrõmy rýrireri. Uladu, tule iumy rôrõmy rýrireri. Wadee ixitòedýyñmyke. ⁸Rexitòenyyhyhý tai hyhyhý rýikeki tai ihârele rýike. Abiòwatòenamy aõkõ kñyhe rýike. Texitòenyerikile rýike. ⁹Tai heka adeereny rarybereri. Bexitòenyekeki, biwyke. Bijjeke aõbo teijeteri, tai tahe mahake. Ijòtòbôna bihetenyke tahe adee riraynymy tahe malòke. Tai tahe adeereny rarybera. Ibutumy rexitòenymahâke, tamy riwahinymahâke. Ibutumy iny riijemahâke, tai rahake. Iny rihetenymahâke riraynyke. ¹⁰Tai adeereny rarybere: —Ixitòedýyki iny aõ rimymyhýre. Aõitxe-ki aõtxi ijara rýimyhý. Ijò-di ròtemy ijara-ki iny ralòmyhýre. Ijò-di ròtemy ijara-ki, iny ralòmyhýre. ¹¹Uladuò tyby-ò uturam y rexitòenyekeki aõbo, hemylalaõ tyby tamy riwahinyke irýsýnamy?

Timyki tuukōna! Kaiboho kiamy aōbo botŷnybenykre? Timyki tuukōna!

¹² Uladuō tyby-ò häniesimy rexitöenykeki aōbo, itytibòrò tamy riökre. Timyki tuukōna! ¹³ Kaiboho aōbina binahakýdile tahötinymahätenyté, aōwihiký aōbohe ariörereny-ò biwahinyke. Boreny aratyre heka bede rieryke, Deuxu wahe. Tamy bexitöenybenykeki, tii Deuxu Tyytybytyhy adeereny riwahinyke.

¹⁴ Ixityre tasŷ häbuō raremyhý irybeómy. Jesuisi taile ratximyhý tahe tyytybybina riolödýnyre iribi. Iu tyytybybina iribi rohonyreu tahe, häbu rarybere kia rybeómy ratximyhýré wahe. Tahe iny sōweheký mahädu sōwemy idi rabedeötiimy rýire. ¹⁵ Inyō tahe, inysōweheký yluduō tahe kiamy rarybere: —Kia diabo ruru-di, Belisibu ruru-dí heka iribi riolödýnyre. Tii tyytybybina mahädu wedu rare. ¹⁶ Ijō tamy rarybere: —Jesuisi, araeryrenykre inihe aō biditeösinskyre wadeereny. Inatyhy aruru biuludu ratximyhýre. Widŷýnaō inihe wadeereny bitýnynyke kialemy heka rarybemyhýre urile riurihimy tamy aō itxerenamy riwinykelemy. ¹⁷ Jesuisi tahe rierymyhý aōmybo raraykynymyhýreny. Tai heka tamy tuu rarybere: —Kia iny mahädu wiribi hitximy raraykywydynykeki, tii tahe rexihuке itueke, sý mahädu tule wahe. ¹⁸ Timybo Satanasiiboho bede widee ribinanymyhýrenyke, awityhymy roirekre. Jiarý araeryrenyrei timybo taraykynytényteri. Aōma Satanasi ruru-di tyytybybina ariolödýnykemy tarybetenyteri heka reeryrer. ¹⁹ Kia riki ariwinykeki, kaiboho tule wawesele tewinytenyte. Timybo? Mobo awiöhedydureny rare? Satanasi aōbo? Kaiboho boibenyeke ixitöedýýmy awiohedýýdureny-ò. ²⁰ Jiarý Deuxu ruru-di ariolödýnykeki, kaiboho bexijebenyeke, Deuxu lólóna tahe adeereny iohòra. ²¹ Häbu debureheký tadebòná-di taheto iyrubunykeki, rexityhynymy ronyke. Iaōmydýyna ibutumy iyrubudýýnamy rýike. ²² Tahe ijô kedehemynyke iratyre teburetyhy, tahe iaōmydýyna ibutumy iribi riwyke. ²³ Iny wawana aōkō ratxirerimy ihýre, tii heka waribi hitximy ratixmyhýre. Iny wawana aōkō ratxireri, tii tahe aōtxile ramyhýre ixideóna. ²⁴ Jesuisi ijô ijyy relyre: —Iny-ribi tyytybybina ròhönumyhýreu, tii heka rake ixitawo-di rake titxibo. Rubumy raruñymy rake. Bedeō-ki rahakeki tahe, röhötinyke. Aròosekre, tikibo rarawähâole. ²⁵ Ixyby kòdòosekeu tahe, isý ibutumy, tytumy roike iruxeraõ. ²⁶ Idi ixityre ijô rimyke debò inatxi reurò tyytybybinaõ. Idi tahe tamy rasýnyrenyke. Iratyre tyhy wahe ibina. Iu kia ixisohojimy tyytybybina-di aōmysdýýmy raremyhýu tahe, ihewo-ribi rimyra tahe iroona-ribi tahe aōnityhymy releke. Ibinatyhymy tamy rare.

²⁷ Iribi tahe häwyyõ ryryre ibutu ijomonam: —Häwyky heka aratxurananyre, aratibienyre heka iny bedeköby rare. ²⁸ Tahe Jesuisi rarybere: —Deuxu Rybe tyhydýýdumy iratyre wadee awire. Deuxu deysanamymy tamy kanakemy idi watxireri.

²⁹ Idi tahe inysowetihymy dehemynyde Jesuisi-ò. Jesuisi kiamy rarybere: —Iny heka kia mahädu ibinatyhymy rýire aōwihikýle heka rijemymy rýire. Itxerenaömy robikre ratxireri tahe itxerena Jonasi-ribi nadelemy tahe robikre. ³⁰ Jonasi heka Ninive häwā mahädu-ò itxerenaõ heka tii rare. Tule jiarý heka Deuxu Riore Häbutyhyhyký rare wijinabòdu mahädu dee itxerenaõ jiarý rare. ³¹ Ibòò mahädu

bede konana-ribi iòlò hāwy Salomaō bede eryhykŷ-ò ijōhonamy irehe-ribi nade. Wijinabòdu mahādu taheka naōhyymahāde wadée ijohonamy. Salomaō ratyre heka jiarŷ watxireri. Ikonana txu tahe ibòò iòlòhāwy rŷikre rarybekremy. Tii rarybekre: —Añoherekibo Jesuisi deramy teakamahātenye wahe. Timykibobe irybe bedekeryna-kò ijohokuna rŷikōmyhŷreki wahe. ³²Ninive hāwā mahādu tule rŷikre rarybekremy iwesele. Jonasi rybe tŷnydŷyna-ki rexirâhirenre. Kaki heka Jonasi ratyre hābuō ratximyhŷre, jiarŷ wahe. Wadee ijohonadu aõkõ heka toite.

³³Moheka loosônaō rideõhyymyhŷre herinarawo-txi toosò iwasihikŷmy roosõmyhŷkemy. Tiiemy heka biuõhyy rademyhŷre ibutumy bede ratýnymyhŷkemy. ³⁴Arue umy dori itýnymy roimyhŷre. Arue awikeki heka ibutumy aumy awikre. Arue ibinakeki tasŷ aumy heka bedelorokile rŷimyhŷkre. ³⁵Awo toosomy ratximyhŷre wana, bexijjemahâke. Aumy biemahâke bedeloro-ki rurunyheny. ³⁶Bedelorohokŷ aumy-ki rŷiõmyhŷre wana, tai tahe boosokre ibutumy titxibo bede-txi mamahâkre wana.

³⁷Jesuisi kiamy rarybereu tahe, fariseu mahāduõ tamy rarybere: —Manake wasŷ-ki rikiroxikremy. Tai tahe Jesuisi rare, ralore, ronyre roximy. ³⁸⁻³⁹Jesuisi ronyreu, tebò risuhòore. Tai tahe idi bede riõtiinyre. Jesuisi rarybere: —Kaiboho fariseu mahādu, ibutumy heka texisuhòsuhòmahātenye. Ebò tesuhòmahâte, aumy ibutumy tesuhòmahātenye. Webòròsityyludu wahe. Kaiboho heka isuhukŷlemy toimyhŷte ibutu aõikõkõ-di isumy roimyhŷre aworeny-ki. ⁴⁰Iu heka òbitimy taraykynytenyõhyymahātenye. Deuxu heka iwebrò ludu riwinyre, inatyhy? Tule aworeny, arakyreny wana riwinyre. ⁴¹Iny aõkõ mahādu-ò maruxetõemyhŷbenyke. Tai tahe byranybenykre heka. Ibutumy awo-ki, ahana-ribi tule ryranykre.

⁴²Kobe lâhâxe kaiboho fariseu mahādu. Kaiboho Deuxu dee tewahinymahātenyeke uriõno. Debòwiò aõ tetatenywana heka, sohoji tewahinymahātenye. Tule aõmydŷñareny aoworuoludurenõ tewyteny wana, tule tewahinymahātenye. Kia awire, biwahinymahâbenyke. Urile tahe teerytenyõhyymahâtenye Deuxu luuna, Deuxu òbitina. Biwahinymahâbenyke heka Deuxu dee aõmydŷñaõ. Tii tahe awire. Tule nohõti losarenymyke, luuna, òbitina. ⁴³Kobe lâhâxe kaiboho fariseu mahādu. Dohodŷña heto luurený ikoõhòkŷle heka torokomahâtenye. Kaiboho arybedŷñareny-ki awimy tahamyhŷtenye. ⁴⁴Kaiboho kobe lâhâxe. Wobrona wesemy toite. Iwese iny rubuhâloo tyremy iny rariamyhŷre wese ierykõnamy, kiawesele toite.

⁴⁵Bede ywina bede erydŷýduõ heka tai ratximyhŷ. Tii tahe Jesuisi-ò rarybere: —Erydŷýdu, kai heka aõbinahakŷlemy wamyreny tarybeteri, kia wese rybe-ki. ⁴⁶Inatyhy rare. My tahe Jesuisi risŷnyre: —Inatyhy dori tule bironybenyke aõhõkŷmydŷñana. Iny dori adeereny rarybemyhŷre iny rybe bityhynymyhŷbenyke tahe ihârele tetyhynyõhyymahâtenye. Bede ywina ritidŷýna tewinymahâtenye, ihârele tahe tiu heka tetyhynyõhyymahâtenye. ⁴⁷Kobe lâhâxe kaiboho, alahirený, alabiereny wese toite. Iwese tiiboho Deuxu rybedu rirubunyre wese kaiboho toite. ⁴⁸Kaiboho rubudŷýdumy toite. Òbitile

tewinymahâtenytelemy ixidee tahõtinymahâtenyte. ⁴⁹ Deuxu tahe rarybere umyrenemy wahe: —Tahe jiarý aditeònnykre heka Deuxu rybedýýduõ tule Deuxu deòdýýnaõ heka aditeònnykre. Imahâduõ birubunybenykre ihona tahe biteònnybenykre. ⁵⁰ Kaiboho heka bede òrarumy boibekre kia rubudýý òraru erydumy wahe. ⁵¹ Abeli hälubu txiwina tahe xiwena hure rubuna. Idi tule Zacaria hälubu txiwina wahidýýna bire-ki heka Deuxu hetobire-ki. Kohe, ihure ruburený òraru-ki aõhökýhykýmy biòwynybenykre. ⁵² Kobe làhàxe, kaiboho bede ywina erydýýdu mahâdu, bedeeryna ijò rayna dinoduboho wahe. Kaiboho tahe terònýomy bede eryny heto-ò. Tule inywitxiraõ tetòenytenyte iròte lau.

⁵³ Jesuisi ròhonyreu, teburemy tiiboho ritýýraxinymyhyre aõna aõnamy. ⁵⁴ Tuu ròtýýraxidýýmyhyre timykibo rirutaõnyrenykemy.

12 ¹Sowemy iny tahe ributunyre. Ube tahe rýximy ratxireri. Tahe juhuu Jesuisi taerydýýdu mahâdu-ò rarybere: —Fariseu mahâdu, saduceu mahâdu urina biebenyke. Tiiboho dori ruidu mahâdu roire. ² Wasimy wiji adeereny relyyre. Tiu ta ibutumy ijyynamy rýikre ³Aõbo wasimy wiji taholate heka ibutumy biurasömy ratýnykre. ⁴ Uritere iny lau brebuõmyke. Aumyle tii rirubunykre. Ijõ ibinamy adee aõkõ tii rotýýnykre. ⁵ Iny lau sohojile bubreñomyke. Deuxu lau ta buberukre. Tii dori atyytyby bede bina-ò rahuke ixideewikeki. ⁶ Nawiiõ kaiboho bidymyhýbenyke iòwy riore iny heka riwymyhýrekre. Ibutumy heka Deuxu nawii rieryre sohoji sohojimy. ⁷ Deuxu ara erymy heka aõma arati-ki tiwesebo aradeti rýimyhýre rierymyhyre. Brebuõmyke, aõma Deuxu heka anaerymyhyre nawii sômo ratyre heka rierymyhy. ⁸ Kai marybeke: —Jiarý Deuxu retyhyntyre dori tahe umy arelyyke Deuxu ýjukomy rarybeke biu-ki wahe, jiarý Deuxu Riore Hâbutyhyhyký wahe. ⁹ Iny sôwehekýy-ki riwatxiönykeki tule aritxiönykre jiarý Deuxu ýjuko-ò. ¹⁰ Inyõ Deuxu Rioremy aõbina binamy rarybekeki, irybe-ribi nohõtilosa rýikre. Deuxu Tytybytyhy my tahe inyõ ibinabinamy rarybekreki tahe, aõhökýmy rotýýnykre irybe òraru-ki. ¹¹ Aramykeu heka uritere nohõtiõmyke aõmobo marybekremy ywisdidýýna-ki. Bede heka ariwahinskyre rybedýýnanau. Rybeõmyke ikotyre. ¹² Kai ixiwanale aõkõre marybeke. Deuxu Tytybytyhy arâwiõhenanymyhyreny.

¹³ Hâbuõ inysôwey-ki tahe Jesuisi-ò rarybere: —Wanyrý, Waha rurura. Waseriore tahe ibutumy waha aõna aõna riwyra ixidee sohojile. Tamy marybeke wadee ritxuranykemy. ¹⁴ Jesuisi tamy rarybere: —Hâbu, kia waaõmydýýna aõkõ rare. Timybo ayreny-ki araywisiidýýnyke? ¹⁵ Tahe Jesuisi ibutumy iny-ò rarybere: —Warybe-ò bodoholabedenyke. Ixityhyõmy! Arutyhy heka aaõna aõna-ki aõkõ rare aõna aõna sôwerêhâre. ¹⁶ Tahe Jesuisi ijyymy ròkewesenadýýre: —Hâbutyhy riki ioworu nihikýre. Tahe sôwemy rýsýna ributunyre. ¹⁷⁻¹⁸ Iheto tahe ijare ibutumy ributunykemy. Tahe ixidee rarybere: —Aõhebo arotýýnykre? Waaõnaheto butumy aritxiwikre. Ijõ iribi inihikýmy ariwinskyre. Tai ibutumy waaõwiwi. tamy aridekre. ¹⁹ Tai tahe ibutumy waõwiwi-di areysakre. Arexielehynykre, ariroxikre, ariõkre. Waruhyy areysakre. ²⁰ Deuxu tahe kia hâbu-ò rarybekre:

—Hābu itx̄ytere. Kai wijirulemy burukre. Tai tahe mobo aōna rimykre.

²¹ Jesuisi taijyy rihure rexirybenymy. Kia heka aōhebo rot̄ȳnyre iny ityhy mahādu. Tiiboho dori Deuxuôle ityhymy aōkō ih̄yrenyre.

²² Kia heka Jesuisi taeryd̄ȳna mahādu-ò rarybereri. Uritere nohōtiōlemy ar̄ys̄na tule atyymy, idi matykynkemy. ²³ Aumy heka r̄ys̄na ratyre aōnityhy ratximyh̄re. Aumy heka atyky ratyre aōnimy ratximyh̄re. ²⁴ Nawii-di betehebenyke. Tiiboho heka ioworuōrenyre. Tar̄ys̄na riyrubunyōhyymyh̄renyre. Deuxu heka nawii riyrubunymyh̄re, ir̄ys̄na tamy riwahinymyh̄re. Kaiboho tahe nawii ratyretypy toite Deuxu dee. ²⁵ Sōwetyhymy maraykywydynanykeki aōbo arumy arirarehemy mariake? Aōkōre! ²⁶ Kia aō iyjare tahe Deuxu-ò. Kia biwinybenyōkeki, aōherekibo ijō aōna aōna nihik̄y-di tahōtinymyh̄te?

²⁷ Betehemy inihe noijsa-di. Aōma tiiboho raaōmys̄d̄ȳohyymyh̄renyre. Ih̄are tahe iruxerarenyre ityy wihihik̄yrenyre wese. Tyy ixidee riwinyōtyhy Deuxu rityyny wihihik̄y heka tyy wihihik̄y tamy riwahinryeri. Salomaō heka ityynihik̄y rare. Ih̄are tahe ityy heka awityhymy aōkō noir̄sō wese. ²⁸ Deuxu heka noijsa rityynymyh̄re kia wijilemy idi ih̄yre. Biurasōmy tahe ixāwimy reamyh̄re. Tii heka tyy adee kidiwhahinykre. Tai tii atyyreny. Tai ta ixinohōtiyred̄ȳrenyōmy. Aōherekibo ainatyhyna ibutere? ²⁹ Tahe raykyōmy nohōtiōmy titxiribibo ar̄ys̄na adee kanakredi. ³⁰ Tyhyd̄ȳdukōdu mahādu heka tuure. Intybyreny heka rierymyh̄re aōmybo tarumahāte. Ibutumy heka arerymyh̄re aōmybo teamyh̄te. ³¹ Tii Deuxu aōmy d̄ȳnana sohojidile maraykynkeki heka tii ibutumy adee riwahinymykre. ³² Brebuōmy ahābenyke wariōreboho. Deuxu lōlōna adee kanakemy, Deuxudeewina wahe. ³³ Aaōna aōna-di bohonybenyke. Iōwy tahe iaōkōdu mahādu-ò biwahinyke. Anieruhyna wihihik̄ydile boibeke. Kaki ibutud̄ȳlemy heka biu-ò bibutunyke. Tai heka judōera aō rir̄oōtyhy tule rararyōtyhy. Tule tai wasidu ralōōtyhy. ³⁴ Tikibo aōwireny r̄ȳikeki, tai heka araykyreny ratximyh̄re.

³⁵ Ijō tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho bexiywinybenyke, ibutumy aōhebo rot̄ȳnykremy bexiywinyke. Awereysanareny-di atyky beximyke. Aloosōna bitoonyke. ³⁶ Deōdu mahādu wesemy boibenyke. Bexiywinybenyke awedu dehemynyna-ò, tii worana bedehesi-ribi rehemynyremy wahe. Iu rehemynyreu, teōdu mahādu heka ijō riraynyke. ³⁷ Tiiboho riraōrenykeki, deysamy r̄ȳikre. Iwedu dori reximykre ityky wereysana-di tahe r̄ys̄na teōdu mahādu-ò riwahinymykre. ³⁸ Tii ruwetyakile rehemynykeki, deōdu mahādu reysakre. Tiiboho dori rexiraōmy r̄ȳimyh̄renyre. ³⁹ Tai heka iny rexiywinymy r̄ȳimyh̄kemy rybe roimyh̄re awedureny kanakreki. Aōma hābuō kanakeki heka tiu aōma hābuō itxeredumy ronykeki heka, tiu hābuō iribi rawasinyōtyhy. ⁴⁰ Kaiboho tule bexiywinybenyke wadehemynyna txu heka bijemey bonymyh̄benyke.

⁴¹ Tahe Pedro rarybere: —Wanyr̄y, kai wadeerenyle ijyymy telyyte ada ibutumy iny-ò aōbo telyyte? ⁴²⁻⁴⁴ Tahe Jesuisi riwyōnyre: —Aōtxile inyōdee, tibo deōdu taaōmys̄d̄ȳna riwinymyh̄re, kia idinodu tai awimy rahamyh̄re tii dori r̄ys̄na òbitimy riōriōmyh̄re. Idi tamy aōwiwi riwahinymykre taaōna aōna-di itxeredumy tule ris̄nykre. ⁴⁵ Tii iwitxiramy rexiraykynkeki tahe, ijō

teòdumy raòhòtemy urile idi risinymy kamy rexirybenymy: —Wawedu dori wiji aòkò rarerikre. ⁴⁶Tai ierykona-di iwedu kedehemynykre. Tuu rierymy iaõmrysýdýyna-ribi ritamy aõhökýmy risýnykre ityhydýdukódu mahádu wese. ⁴⁷Deòdu tawedudeewi rierymyhýre. Tai heka tuu rotýýnyökeki, tii tahe sôwemy aõhökýmy rotýýnykre, òhòtemy wahe, tamy riywinyöreki. ⁴⁸Ijõ deòdu tahe tii iwedudeewimy rieryökeki, tii tahe aõbinamy riwinykeki, tamy tahe urihimyò òhòte tai rýikre. Inyõ sôwemy ityhykeki, sôwemy ijõ iny tamy rexitòdenykre.

⁴⁹Jesuisi ijõ rarybere: —Heòty-di bede ariworonykemy heka jiarý anade. Tii òte raworonykremy idi watxireri. ⁵⁰Jiarý ratisebenaõwesemy aralokre. Arurukre dori. Ele elemy rýlkemy ixi-di watxireri. ⁵¹Kaiboho tahötintye wadehemynyna-di. Ywina adiwydemy wadi tahötintye. Aõkorehe, bede jei jeidýýmy anade iribi widee rahitxihitximy rýikremy. ⁵²Iruyre inysý mahádu heka widee rahitxihitximy rýikre. Inataõ iny iuhe òludumy rýikre. ⁵³Hábu mahádu heka tyby òludumy rarekre. Håwyy tule tadi òludumy rarekre. Iriokorese heka tariorelahí òludumy rarekre.

⁵⁴Ijõmy Jesuisi rarybere: —Iu biuwetyky biura-ribi ròhonyreu, Kaiboho kia rybemy tarybemahätenyte biu kòdòakre. Inatyhymy biu ròamyhýre. ⁵⁵Tule tarybemahäte. Yhy ibòò-ribi rebonyreu, bede ratòteekre. Inatyhymy tuu ratòteemyhýre. ⁵⁶Itxenadýýdu mahádu! Kaiboho kia terymahätenyte bede, biu aõmydýyna tule iwxixira aõmydýnnana teerytenykõlemahätenyte, bededýýnnana konana eryna wahe. ⁵⁷Ijõ Jesuisi rarybere: —Kaibohole teywinyõmyhýtenyte, aõòbitinamy wahe. ⁵⁸Aõòrarumy heka aõludu umy rarybekiki, idi ywisdýýna ube-ò aradykemy ratxireri, tii-wana widee marybeke idi widi bede biòbitinykemy. Aõkokeki, tii aradykre ywisdýýdu-ò idi ròtenawo-ò soldado mahádu araròtenykre. ⁵⁹Tiu heka aõlökomy heka mabrekre. Ibutumy iòwy biòwynyke xiery böhonyke.

13 ¹Tahe inyõ Jesuisi-ò relyyre: —Pilato rybemynamy Kalileia mahádu rururenyre Deuxu-ò raxiwerenyriò. ²Kia ta Jesuisi narybede: —Kaiboho timybo irubureny-di texinohötintytenyteri. Ijõ wiratyre raòrarunanyrenyreki aõbo? ³Ture aõkõ, kaiboho bexirähöbenykeki tule burubenykre irubureny wese. ⁴Iasýse ijõ. Iu Siloe háwã mahádu tyre heka heto rarie resereu 18 iny sôwe rirubunyrenyre. Arãýýraxikre Jerusalé háwã mahádu ratyre raòrarunanyrenyreki aõbo? Aõbo tahötintytenyteri? ⁵Kaiboho bexirähöbenykeki tule burubenykre irubureny wese.

⁶Tahe Jesuisi kaa ijyy-wana rikewesenanyre, Figoratyò wese heka. Tahe Jesuisi kaa ijyy my delyyde: —Hábu oworu-ki figoòò rýimyhýre. Tii iraty dilawijunyde tiubo. Tahe iraty-txi reakõre. ⁷Tahe hábu taoworu-di itxeredu-ò narybede: —Inataõ wyramy relawijunyre tahe aõköhyyra. Urile ta biòròkre. Iraty ihoöreki, awi aõkõ rare. ⁸Tahe oworu-di itxeredu dirawyonyde: —Wawedu, txioini kawyramy idi warukikre, isu ariywinykre. ⁹Aõköhyykreki tahe urile raorokre ijõ wyrau.

¹⁰Judeu mahádu elehyna txuu Jesuisi rotohodýýmyhý judeu mahádu dohodýýna heto-ki. ¹¹Tai ta háwyyö ratximyhý. Tii 18 beòra webinadumy ratximyhý tyytybybina òraru-ki. Tii iumy rarabunymy rariamyhýre. Ixitadarðýý risiranymyhýre. ¹²Jesuisi tuu robireu, tamy narybede: —Håwyy,

kai heka teytemy tate. ¹³Tahe Jesuisi tebòmy rimyre iuleta reytere. Tai tahe hāwy y heka Deuxu riwowydynyre. ¹⁴Dohodýyna heto wedu tahe ibinamy Jesuisi-ki rahare, judeu mahādu elehynatxureki wahe. Takamy inyreny-ò narybede: —Debò sohoji reurò txumy aōmysdýýnamy rýimyhýre iu heka adeytemy ixi-di bòddimyhýke, judeu mahādu elehynatxu ta aōkôre. ¹⁵Tahe Jesuisi dirawýonyde: —Kai, itxenadýýdu tate uriteremy iximy rybedu. Kaiboho judeu mahādu elehynatxu dori abroreni, aawaru heto-ò toimahâte tuu teesenymahâtenye, tedymahâtemy idi ibemomodýýmy bidybenykremy.

¹⁶Kaa heka Abraõ riore rioreõ heka Satanasi 18 beòramy rimyre. Aöherekibo ta iribi retaraki sabadotxu ibinamy tahateri. ¹⁷Tahe Jesuisi òludu mahādu raixýrurenyre Jesuisi rybe òraru-ki. Tahe ixý mahādu awityhymy tai rahamyhý òraru-ki. Ibutumy reysarenyre.

¹⁸⁻¹⁹Tii rarybera: —Deuxu Iòlòna wexe aōwesere. Aõ-ò wexe rikiwesenanyrenykre. Tiwexe ijyy kawesere? Deuxu Iòlòna heka alòbòròna sõmo sõmo wesemy ratximyhýre. Raumynyreu heka òwòru rariewesele relemyhýre. Nawiile tuu rýtñymyhyre kia òwòru-ò.

²⁰Iximityre tamy rarybere: —Aõ ijyy wese heka Deuxu Iòlòna rare. Aõwexe rikiwesenanyrenykre. ²¹Paõ ixiòlòdýýna wese rare, iuri rare. Hāwy paõ riwinymyhyre, inataõ urihixina-ki iuribemy riurinymyhyre. Tai tahe raubýtýmyhyre, rexìòlonymyhyre.

²²Jesuisi tahe Jerusalé hāwā-ò rareu, hāwā hāwāmy rotohodýýmy. ²³Iu inyõ ritýýraxinyre: —Wanyrý, Hedu mahādu we sôwekre aõbo? ²⁴Jesuisi tamyreny narybede: —Bexityhynybenyke ijòyja-di birónybenykemy. Sôwemy iny tahe ròtemy reakre tahe ralòöhyykre. ²⁵Hâbuõ kie taheto ijòtòbònà ritòbònnyre. Iu kaiboho uritere bydyrydenykre: —Wanyrý, aralòrenyke ini. Kiata tii anawyònydenykre: —Tiludubo toite, araeryrenyõre. ²⁶Kamy ta bidiwyònydenykre: —Inybohole riroximy roiremyhý. Wahāwâreny-ki tòbedeerydýýmyhý. ²⁷Iximityre anawyònydenykre: —Boibenyke aõbina bina widýýdu.

Tiludubo toite dori reerykore. ²⁸Deuxu iòlò-ki Abraõmy, Ijaimy, Ijaõmy, tule ibutumy Deuxumy rybedu mahādumy bobibenykreu, kaiboho malòbenyötyhy. Tai hii, ibru, jumytata rýikre. ²⁹Iny ibutu bede bede-ribi, Ibòò-ribi, Iraru-ribi, Biura-ribi, Beà-ribi Deuxu iòlò-ò hāwāmy. ³⁰Kiaremy ta, koludu mahādu heka ibutuhewomy kedeakre. Ikõmyta, hewoludu mahādu, koludumy kedeakre.

³¹Iu ta fariseu mahādu Jesuisi-ò narybedenyde: —Mahenyke, Herodi dori arubudýýmy araijereri. ³²Jesuisi dirawýonyde: —Bòsebenyke kamy ijòrò-ò marybebonykre: —Jiarý tytybybina iny-ribi retareri, tule ròteytedýýrerí wiji biurasomy. Ijò txumy ta waaõmysdýýna arihukre. ³³Kiaremy ta kia rewinyrerí arihukre. Deuxumy rybedu dori Jerusalé hāwā-ki sohojile rurukre, iwitxira hāwā-ki ta aōkôre. ³⁴Jerusalé, Jerusalé hāwā, amahādu heka rirubunyrenyre Deuxu rybedu mahādu wahe. Iwese hānie tarïore ributunymyhyre wese terawo-ò, kia wesele arayrubunykemy rexinohötinyre tahe kaiboho terarenyre.

35 Aheto-ribi heka Deuxu rexitakre. Kaheka ararybekre adeereny: —Wamy heka bobiötyhy iximityre. Tiutxumy kamy bexirybenykre bede-ò, myý:

—Deuxunimy nodu awityhy heka rare. Kiaule wamy bobikre.

14

¹Sabadoôu Jesuisi heka fariseu mahâdu wedu mahâduô heto-ò ralore roximy. Tahe iny idi retehemyhýreny. ²Iu inyô taruti, tadera-di taritari-di tamy dehemynyde. ³Tahe Jesuisi narybede bede ywina erydýýdu-ò, fariseu mahâdu-ò: —Sabado txuu deytedýýwe awire aôbo, aôkore aôbo. ⁴Tiiboho rirawyonyöhyyre. Tahe Jesuisi hâbu riteytenymy bede riywinyre iribi tahe riòlòdýýnyre. ⁵Ixyby narybede Jesuisi: —Txibo kaiboho arioreõ ada abroreniõ hâlloo-txi resekeki, bitabenkye Sabadotxu hârele. Aôhe inatyhy. ⁶Tiiboho rirawyonyöhyyre.

⁷Tahe Jesuisi roxidu mahâdu-di retehemyhýyre. Tiiboho dori rynana wihiķ-txi ronymyhýreny. Tai kamy tamyreng rarybere; ⁸—Txibo inyô bedesanaõ araarikeki. Uritere rynanawi-ò rŷomykre. Txibo dori inyô aratyre ityhy kanake lau. ⁹Tukeki bedesa dinodu inyô aratyre-ò arynana-txi ronykemy adee kanarybekre. Tai tahe maixýrumy rynana bina-ò bonykre. ¹⁰Kialemyta inyô araarikeki, rynana bina-txi bonykre. Tahe bedesa dinodu adee kanarybekre: —Wy, katxi bodonyke rynanawihiky-ò. Tai tahe kai mabedesakre ibutuko-ò. ¹¹Tahe ixityhydýýdu mahâdu uritere reakre. Kómyta urixi dinodu mahâdu rawowydykre.

¹²Tahe Jesuisi bedesa dinodu-ò rarybere: —Txibo roxina biwahinykeki, uritere asý mahâdu, aery mahâdu, ityhy mahâdu aarixiömykre. Urikô-ribi iwese teariteri wese araariheny. ¹³Tukomyta roxi biwahinykeki, uriteremy rŷira mahâdu, iny tiere mahâdu, iny ruetâ mahâdu biarikre. ¹⁴Tai adeysatyhymy mabekre. Tiiboho dori tiu ixiwesemy araariötyhy. Deuxu tahe aòwydýýdukre iu bede awikre.

¹⁵Ijô roholare Jesuisi rybe tai tamy rarybere: —Deuxu lòlôna-ki, òwòrubese rýdu mahâdu reysamy rarekre. ¹⁶Tahe Jesuisi rarybere: —Inyô roxina nihikyô riwinykemy ratxireri. Sôwemy iny ritobinyre. ¹⁷Rexihumy rŷireu, teòdu mahâdu bede riywinyre iny kididykremy. ¹⁸Sohoji sohoji tahe tarybe tamy riwahinyre. Ijô taoworu týmyra-ò reteheke. Ijô kanaötyhy heka. ¹⁹Ijô tahe broreni debòitue riöbranyre tai riurihikreki kanaöke. ²⁰Ijô tahe hâwy herinamy rexihumy rŷire tai kanaöke. ²¹Teòdu tahe ròòsera tawedu-ò tamy relyyre. Tii reburere tahe rarybere: —Wylemy makre ibutury-di hâwã-ki. Ibutumy iny witxira witxira bididyke, iaôkô mahâdu, itiere mahâdu, ruetâ mahâdu wahe. ²²Iribi tahe teòdu ròòsera rarybere: —Ibutumy rewinyre wawedu, tahe heto rýxiömy rŷire. ²³Tahe iwedu ixybymy bede riywinyre hâwã-ribi ibryrary-ò iny kididykemy: —Aruru-di bididyke, waheto dori rýximy rŷirakremy idi watxireri. ²⁴Juhuu watobidýýna mahâdu warýsýna riurihiötyhy.

²⁵Iu sôwemy iny Jesuisi heludumy roire. Tai Jesuisi tamyreng rarybere:

²⁶—Kaiboho aôbo inatyhymy waluu mahâdumy toite. Tuu tarybeta. Tahe boluu, adiluu, ahâwyyluu, arioreluu, aserioreluu, ixiluu ratyre waluuôkeki, wamahâdumy aôkô boibeke. ²⁷Inyô riwaheludunykemy ratxireri, tii juhuu

taitxeò riwykre. Kialemy tahe riwaheludunyke inatyhy. ²⁸Inyō heto rarei riwinykemy ratxikeki, juhuu iòwy-di röhötinykre. Inieru rimykeki tahe riwinyke, aôkokeki tahe riwinyötyhy. ²⁹Tii tuu röhötinyökeki, tii ibutelemy riwinykre tahe inieru ituereu, ibutumy iny idi risinykre: ³⁰—Tii taheto rarei ritelenyre tahe rexihuötyhy. ³¹Iòlòò wou riwinykeki, juhuu taaöbinadu mahädu-di rariamyhÿre. Idi röhötinyre. Ijõ iòlò wawiò mil soldadomy ijödikeki, tahe tii debòwiò mil ijödikeki, tahe wou riwinyötyhy. ³²Juhuu tahe teòdu riteònnyre ijõ iòlò-ò ireheribile tii-wana wou ixawidÿymy rarybekemy. ³³Akirený tule iweselere. Ibutumy aaõna aõna biriõbenykeki, waheludu mahäduõmy boibeõtyhy.

³⁴Saa heka aõni awi rare. Tatzuberere rexihukeki tahe turibi ixâwike. ³⁵Tai tahe suurina-ki ahirana silýna binaköki awiõhõtidirenykeki boholabenyke warybe-ò. Suò awiõre, tule ahirana bitòbonykemy awiõre. Urile idi behuke. Kaiboho ôhõtidirenykeki, boholabenyke!

15 ¹Idi nieru tarasadu mahädu sôwemy tamy roholamy doide. Tule ijõ iny òrarudu mahädu rehemynyre. ²Fariseu mahädu, tule bede ywina erydu mahädu kawesemy rarybere: —Kahâbu ibinare. Tii òrarudu mahädu-wana riroximyhÿre, iny iehehe-wana.

³Idi Jesusi rierynanyre ijyy-di rawesenanyre. ⁴Kaibohoõ õsana 100 budoeni ijödire. Sohoji heka iy-ribi iõre. Kai aõbo makre ijesemy? Kohe, iuhe, 99, birike bedero-ki tahe biòryhyyke. Aõhe inatyhy? ⁵Mahakre wana tahe eysamy atxikre. Tahe bidyke iuhe-ò. ⁶Taheto-ò rehemynyreu, tasý mahädu-ò tahe ritobinyre: —Wawana ini kÿny bedeysabedenyke. Wabudoeni-ki rahara, iõreõ wahe. ⁷Iwesetyhylemy taheka adee reerymahâre iny òrarudu

(Luka 15.4)

mahādumy. Iu sohoji iny rexirahīkeki, biu-ki deysana sōwemy rŷikre. Iny òbiti 99my tahe urihimyò biu-ki deysana rŷikre.

⁸Ijō Jesuisi relyyre: —Hāwyoyō òsŷny womati ura nieru debòwiò dire. Sohoji iōre-wana, tii rijkeke inatyhy? Loosôna ritoonyre, iube riwysynre, sōwemy rijkeke ihyymy tahe tai rahara. ⁹Tii itxi reakreu, reysamy rŷira. Iu tasŷ mahādu ritobinyre: —Wawana inihe bedeysabedenykre. Wanieru-txi dokuri rahara. ¹⁰Jesuisi tahe ritŷnynyre: —Iwesetyhyle biu-ki rare. Deuxu ūju mahādu reysamy roirenyre, sohoji òrarudu rexirahīreu.

¹¹Ixyby tahe Jesuisi narybede: —Hābuō iriòre inatxire. ¹²Tiutxumyta ihelŷyna tyby-ò rarybere: —Waha, ibutumy aõna aõna burukre wadée rawahikre, wijile bidiwahinskyre. Tyby tahe iaõna aõna jura tamy riwahinskyre. ¹³Iriòre helŷyna tahe ibutumy taaõna aõna-di rare irehe-ò, iwitxira bedehâwâ-ò. Tai aõbina binale riwinymyhyre. Ibutumy tanieru tai rahure. ¹⁴Taaõwiwi rahu-di ta, tai rama ibede mahādu rahumyhŷre. Tii uritere reamyhŷ wahe. ¹⁵Tahe aõmysydŷynamy rarunyre. Hāwâduō tahe taixŷniòwedŷydumy bede riywinyre taoworu-ò. ¹⁶Tai rama risamy ta ixŷni rŷsŷna rŷsŷmy rexinohôtinyre. Tahe aõkõre. ¹⁷Kia tahe tõhõti deade. Kamy dexinohôtinyde: —Yla aõkõ waha aõmysydŷydumy mahādu irŷsŷnadireri iwana jiarŷ kaki rama warubudŷymyreri. ¹⁸Ixyby aròosekre. Kamy Waha-ò arexirybenymy: —Waha, Deuxuko-ò aka-ò rexiitxŷtenyre jiarŷ raõraruñyre wahe. ¹⁹Ariòre wese aõkõmy wadi mabeke, waitxŷte òraru-ki. Aaõmysydŷydumy mahādu wese ta ararekre myŷ tii röhötiny. ²⁰Tii tahe tyby heto-ò rare. Irehemy nadéò, tyby tuu dobide. Idi rexiwobrunymy tamy raijaranyre iwehityhydŷymy. ²¹Tahe tii narybede: —Waha, Deuxuko-ò, aka-ò rexiitxŷtenyre jiarŷ, raõraruñyre wahe. Ariòre wese aõkõmy wadi mabeke, waitxŷte òraru-ki. ²²Iule ta tyby teòdu mahādu-ò rarybere: —Wylemy tyywihiky tymyra-di bityynybenyke. Debõo tebò-ò roikre. Waõ-di rawanykre. ²³Tasŷse broreni riòre dedi birubunybenyke. Idi rikiroxirenykemy rekeysarenkyre dori. ²⁴Wariòre dori rubu-ribi wese rexixara. Ikõ-ribi itxi ijara rŷira. Tahe rawobedesarenyre. ²⁵Iwana ta iumydela tahetoren-ò dehemynymy nadé taaõmysydŷyna-ribi. Tahe wobedesana-ò roholamy. ²⁶Tahe deòduō-ò narybede: —Aõhereriwe. ²⁷Dirawyonyde: —Ahelŷyna kie ròõsereri aõhe rotŷnyöhyyylemy. Tai boo broreni rirubunyra. ²⁸Iumydela tai reburere ròte deramy reare. Idi tyby tamy nadé rirõtenykemy. ²⁹Tahe iriòre dirawyonyde: —Aõhe òhòkõ adee raaõmysydŷnyhyhŷre. Ibutumy arybe retyhynymy watximahâre. Ihãreta budoeni wadée tewahinyöhyyymyhyte, waijoi mahādu-wana idi arexideysanykemy. ³⁰Katahe ariòre urile aõnawiwi rahura wedena mahādu-wana. Ròõsemetya kai broreni riòredé tamy terubunya. ³¹Tai tyby dirawyonyde: —Wariòre iny ratximyhŷre kiaremyta ibutumy waaõwiwi heka ahõrôle rare. ³²Iny bedesarenymy heka kawese rewinyre, wadée awireki. Ahelŷyna dori ruruwese-ribi rexixara. Ikõ-ribi itxi ijara rŷira. Tahe rawobedesarenyre.

ributunykemy. Ijōtxu tahe inyō rarybere: —Eòdu riki heka anieru-di òbitimy aôkô raaõmysýdýýmyhýre. Anieru sôwemy rexihumyhýre. ²Tahe didyde ixidee taonta retehekemy. Tamy rarybere: —Inatyhymy aôbo umy iny rarybemyhýre? Wanierumy tyrity aretehekemy watxireri. Òbitimy aôkôkeki, waribi arateónyke. Wanieru-di tiu maaõmysýdýýnyôkre. ³Tahe teòdu iximy rexiraykynyre: —Wadinodu riwateónyke. Aôhebo arotýýnyke? Warurukôre dori tahe aõmysýdýýsira ariwinyötyhy. Tule ijô iny-ribi ixitödedýýna riwaixýrure. ⁴Reeryre tahe, aôhebo arotýýnykremy. Aôwihihiký wabiôwa dee ariwinykre. Riwateónykeki tahe wabiôwasý-ò arakre. ⁵Ibutumy nieru huòtedu mahâdu-wana rarybere, tawedu-ribi huòtedu wahe. Tamyreñy rarybere: —Tiwesebo tewyta wawedu-ribi? ⁶Tahe diwyonyde: —Adýý rehuòtera, 100 hynamy wahe. Tai tahe rarybere ijô: —Iwekre tahe wylemy biritinyke, 50 wahe. ⁷Ijô-ò tahe rarybere: —Tiwesebo adeve? Diwyonyde: —Trigo rehuòtera, 1000 prato wahe. Tai tamy rarybere: —Kai 800my biritinyke. ⁸Iribi tahe hâbu ityhy heka teòdumy rarybere: —Tii inatyhy nieru erydu ratxireri. Tahe Jesuisi rarybere: —Kabede wijinabòdu mahâdu heka aõmydýýnana erydutyhy rare, ityhydýýdu mahâdu ratyre wahe. ⁹Tai tahe adee ararybekre. Kabede mahâdu biòwamy boibeke, anieru-di. Tahe anieru ituekeki, Deuxu taheto wiwihihiký-ò aradykre, biu-ò heto wiwihihiký wahe. ¹⁰Aõmydýýnana aô aôkômy kai òbitimy masýnykeki, tule aô nihikýmy kai iweselemy mabeke. Inyô heka ibutemy wasikeki, tii tule aô nihikýmy rawasinykre. ¹¹Kaiboho heka kabede nieru-di òbitimy aôkô atxibenyekeki, tule biu-ki araròsôna bitaötyhy, aô wiwihihiký inatyhy wahe. ¹²Iny witxira nieru-di heka òbitimy boibebenyökeki, timybo anieru tyhy-di òbitimy boibeke. ¹³Inyô iny inatxi deòdumy aôkô rarekre. Inatxinaô dori iluukre, ijô ta iluukôkre. Deuxu dee maaõmysýdýýötyhy. Tiu nierurahi inatyhymy teamyhýteki.

¹⁴Fariseu mahâdu tamy roholareu, urile idi nierurahi risinyrenyre, tiiboho ire nieru ributuny whole myhýrenyre bòdýýluurenyre. ¹⁵Tahe Jesuisi tamyreñy rarybere: —Kaiboho heka òbitimy inyko-ò ixi-di atximahâtenyte. Ihâre tahe Deuxu timybo toimahâte rierymyhýre aõna aõnarený bina. Aõmy hâbu rexinohõtinymy whole, aõtxi-ki Deuxu-ò awiöhyyre. ¹⁶Moisesi bede ywina rybe tahe tule Deuxu Rybedu mahâdu awi rare, Joao Sebedýýdu rehemynyre tahe ixâwire. Iu tahe Deuxu Iòlona Rybe wihihiký tamyra röhonyre. Kia tahe iny ritohodýýnyre. Ibutumy iny kia-ò ralokremy idi ratxireri. ¹⁷Biu, bede rexihuken tahe isiraõre. Deuxu rybe tahe rexihuötyhy. Kia isiratyhy rare. Ityyriti rybe wedenaô riõnonyötyhy. ¹⁸Hâbuô tahâwyy-ribi ixâwikeki, idi iwitxira-wana roikeki, tii ôtadu rare. Hâwyy ixedu-wana tii roikeki, ôtadu rare.

¹⁹Ityhy mahâduô riki tyy òwyhykýwi-di rexitynomyhýre. Tii idi rexirabedesiranatomyhýre. Awimyhýre tuu ratximy whole. ²⁰Tahe urimynodu tyymy binadumy ijô-ki ixyby ixyby ratximy whole. Lazaru inire. ²¹Tii ityhy rýsýnauhe rirýsýkemy raòbirenomyhýre. Ijòrosa dori ityybinatòmy dirahumy whole. ²²Lazaru rurureu, ýju mahâdu ridyrenyre biu-ò ilabiereny rora-ò, Abraô wahe. Tule ityhy rurureu idi rituunyrenyre. ²³Tahe rubu-ki rubu mahâdu bedebina-ribi

aõhõkýmy dýñnana ityhy Abraõmy robire irehe-ò Lazaru tule irora-ki.²⁴ Tahe ityhy dyryde: —Abraõ, walabie, wadi inihe bedexiwoboronyke. Lazaru ini wadee tebõ-ki beruty-di kanake wadõrótõ elehynamy. Jiary dori raõhýtýhtýreri kaheötywo-ki.²⁵ Tukõleta, Abraõ narybede: —Dàà aõwiwihiký-di tatemyhý-di bexinohõtinyke. Tukõlemyta Lazaru aõbina binahakýle rimyre. Tahe kaki aõwimy Lazaru ratxireri. Tukõmyta kai ibymy atxiteri.²⁶ Ihäre ta hâloohuký inyko-ki rýire. Timyki kaludu kia-ò iõhoreseõna. Tule kia ludu kaõ iõhoreseõna.²⁷ Hebose, Abraõ walabie, kamy ityhy narybede, Urile Lazaru wasý-ò biteõnykekõ aõbo. Waseriõreboho deòwarisidýýmy.²⁸ Waseriõrereny dori iruyrerenyre urikõ-ribi kabedebina-ò kôdõlheny.²⁹ Tahe Abraõ diwyonyde: —Tiboho dori Moisesi tyyriti, Deuxu rybedu mahâdu tyyriti dire. Tii tahe tamy roholarenymy rityhyhnyrenyke.³⁰ Ityhy narybede: —Aõkõre Abraõ walabie. Kia inyõ tarubu-ribi rexixam yòosekeki xiery ta, taõraranareny-ribi rexirahírenyke.³¹ Tahe Abraõ dirawýonyde ixypy. —Moisesi tyyriti rybe-ò, Deuxumy rybedu mahâdu rybe-ò roholaõkeki, tii mobo rexixa ke tule ityhydýýona.

17 ¹ Tahe Jesuisi taerydýýna mahâdu-ò rarybere: —Kiemy inyõ wodohonadýýmy aradykre òraruna-ò besekemy. Kobe lâhâxe tii kiawesemy rotýýnykreki. ² Tii dori ibinatyhy rare. Wadee heka kabera-txi mana-di rataataamy sýy-ò reakenawi rare. Tukõmy uri-ribi watyhydýýdu týmyraõ riõraru dýýnyheny. ³ Bexijebeny ta. Aityhydýýdu seriõre rexiorarunanykeki, tamy marâhíke. Tii rexirâhíkeki, iaõna aõna bina-ribi bexinohõtilosanyke. ⁴ Txu sohojiõmy adee rexibinanykeki, kai tule ibinamy tai mahamy. Tii ixi-di rexiwotõenymy adee nakeki, tule idi bexiwo brunymy bexinohõtilosanyke iaõna aõna-di.

⁵ Jesuisi erydýýna mahâdu dexitõenenydenye: —Wanyrýreny, wainatyhynareny ini bisôwedýýnyke. ⁶ Jesuisi dirawýonyde: —Ainatyhynareny heka sunysisõmo wesekeki, kamy bederarade-ò marybebenyke: —Bexitake inihe idi bera-txi myike. Tahe tii aratyhynykre. ⁷ Titxibo kaibohoõ eõdudirenkykeki aoworu-di itxeredu ada budoeni-di itxeredu wahe. Tii taaõmysdýýna-ribi kanalokreu, kawesemy aõbo tamy manarybekre? Wy, wylemy rikiroxikre dori. ⁸ Timyki kawese tamy arybeõna. Tukõmyta tamy marybeke: —Warýsýna biywinyke idi wadee, idi manakre. Ariroxikre dori. Wabyre arihu-di ta bexiõeneykre. ⁹ Teòdu deòdumy rearahu-di aõbo, txiótõetuu kemy tamy rarybere aõbo. Timyki tukõna. Kiemy dori taaõmysdýýnale riwinyre. ¹⁰ Iu aõmysdýýnareny bihu ñi, iwese heka atximahâbenyke kamy bexirybenymy hýbenyke: Inyboho deòdule roire, aõtyhy aõkõ mynodu, iny aõmysdýýnarenyhe heka inyboho riwinyrenyre.

¹¹ Jesuisi Jerusalë hâwã-ò ramyhýreu, Samaria bede, Kalileia bede wotya-di rare. ¹² Iu hâwã-txi raloreu, debo ituemy sôwereny tyymy binamy mahâdu iry-ò doide, tahe irehemy rexierenyre. ¹³ Iribi tamy dyrydenye: —Jesuisi, Erydýýdu, wadirenny ini bexiwo brunyke. ¹⁴ Tureny robireu, narybede Jesuisi-ò: —Xiwena wahidýýna mahâdu-ò ixi-di itxerenamy bõike. Kia-ò rariamy roirenryre, tahe reyterenyre. ¹⁵⁻¹⁶ Ijöreny Samaria ludu mahâduõ reytemy iximy robireu, Deuxu

riwowydydýñymy tamy dòòsede, rawiunymy. Tatiowomy Jesuisiko-ò resere. Tahe rarybere: —Txiòtòetuuke. ¹⁷Tahe Jesuisi ritý̄raxinyre: —Debò itue wese, asöwerenyre? Titxibo ta debò inaubiòwaboho roire? ¹⁸Aõherekiwe kaa iny witzira sohojile Deuxu wowydydý̄my dòòsede, Samaria luduõ wahe? ¹⁹Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Mynyike, idi makre. Atyhydý̄na òraru-ki dori teyteta. ²⁰Idi fariseu mahádu Jesuisi-ò rý̄raxirenre: —Tiubo Deuxu Iòlòna kanakre? Tii diwyònyde: —Timyki Deuxu Iòlòna dehemynysñnamy inyõ robiötyhy. ²¹Tule inyõ kiau rarybeötyhy: —Betehebeny inihe ka-ò: —Tukömy aõbo: —Kowaki heka rare? Deuxu Iòlòna dori aworeny-ki rare.

²²Tahe taerydý̄na mahádu-ò rarybere: —Tiutxumy heka Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký txumy bobibenykemy tahe bobibenyötyhy. ²³Tahe ijõ adeereny kanarybekre: —Bedetehebeny inihe kaò ada kowa-ò. Tahe iitxerenyömykre. ²⁴Iwese tiribi tiò biu relaanymyhýre wese heka Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký txu kýnyikre. ²⁵Delemy tahe tii aõhökýmy rotý̄nykre. Wijinabòdu mahádu teramy reakre. ²⁶Noe bededý̄nana wesemy heka rý̄imyhýkre. Iu beòra rariareu. Tahe Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký kedehemynykre iu. ²⁷Ibutumy heka worana bedehesi rý̄ire. Lisisò tahe rý̄ire. Häwyy herina lisina rý̄ire iu. Iu tahe beòra rariare. Ibutumy ituere. ²⁸Lòò bededý̄nana tule iwasere. Tiiboho worana bedehesidile rý̄ire. Tiiboho rityhynyötyhy. Urile hetomy riwinymyhýre, oworumy riwinymyhýre, aõna-di rohonymyhýre. ²⁹Iu tahe Lòò ihawã-ribi ròhonyreu, Deuxu heöty ityre riteönyre. Biu-ribi heöty ityre resere enxofre-wana. ³⁰Iwesele txu tii heka rarekre heka, Wadehemynyna Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký wahe. ³¹Kiau tahe inyõ ihetotyre heka rý̄ire. Malõkekõ heka ahetowo-ò aõnamynamy. Inyõ tule oworu-ki rý̄ire, taheto-ò aõkõ ròðoseke. ³²Lòò häwyy-di mohötinyke. ³³Inyõ taumy riyrubunykeki, tii ruruke. Ijõ tahe wadeewimy rurukeki, tii taumy rayrubukre. ³⁴Adee rarybere: —Bede rurureu heka inatxi hâbu rôröreri. Ijõ heka rakre dynamy reakre. Ijõ tahe rarikre. ³⁵Inatxi häwyy heka rý̄sña-di raaõmysdý̄nymy heto-ki ratxikre. Ijõ heka dynamy reakre, ijõ heka rarikre. ³⁶Inatxi hâbu heka oworu-ki raaõmysdý̄nykre. Ijõ heka rakre dynamy reakre, Ijõ tahe ririkre. ³⁷Ierydý̄na mahádu rý̄raxire. Titxibo rý̄ikre, Wanry? Tii riawayònyre: —Titxibo iumy rubu roire-wana, rara tai wii ributunyre.

18 ¹Jesuisi heka ròkewesenanyre ribedeerynyre. Kia wese heka tii ijyymy relyyre. Rexitöenyhykemy tii ribedeerynyre tule ixitöedý̄y-ò ixirarenyömy. ²Hawã-ki tahe hâbu matuariõ rare, tii tahe ibinare. Juizimy heka ratximyhýre ywisdý̄ydu wahe. Tii iny rityhynyötyhy, Deuxu lau ruberuõmyhýre. ³Tule heka häwyy wyteseõ tai rasýñmyhýre. Kia tamy ramyhýre sówemy. Tamy rarybera: —Biwawikõhenakykre wahe. Wakõludu tahe riwahureri. Kywisdý̄kýdu kai atxiteri. Anoherekibo tiwawokutöenykóteri. ⁴⁻⁵Aõöhökõmy hâbu iaõna aõna óbitidý̄ deramy reamyhýre. Tahe Hâbu ixidee rarybehhyra. Inatyhymy jiarý inyõ retyhynyötyhy. Tahe häwyy wytese sówemy wadée rarybereki, jiarý ariðbitinykre iaõna aõna ibutumy iõludu-wana. Aõkõkeki tiiemy kidiwarulõlõenyke. ⁶Tahe Jesuisi ritýñnyre: —Juizi bina

rybe-ò kaiboho boholabenyke. My wahe. ⁷Deuxu heka taijoi mahādu-ò roholake. Òbitimy iòludu-di riywisinykre. Taijoi mahādu dori tamy rexitòdenyre. Tii wymy riwióhenanyke. ⁸Tii inatyhymy taijoi mahādu riwióhenanykre. Jiarý, Deuxu Riòre Hábuthyhyky wemy adehemynykreu, watyhydýýdu-txi aôbo areakre.

⁹Tule Jesuisi kia ijyy relyyre, iny ixityhymy ixi-di ratxityhymy kia ijô inymy kiale radònomyhyre. Kia tahe rikewesenanyre. ¹⁰—Iny inatxi hâbumy heka templo-ò ròirenyre rexitòdenykemy. Ijô fariseu rare, ijô tahe nieru arisidu rare.

¹¹Fariseu tahe rýimy rexitòdenykemy ixidee. My wahe: —Deuxu, jiarý aôhâbubina aôkô rare. Tai tahe umy réalàamy wahâre. Jiarý aôwasidu aôkô, aôòrarudu aôkô, aôòtadu aôkô. Iwese kowa nieru arisidu wese aôkô jiarý rare. Txiòtòetuuke tai. ¹²Semana sohoji heka wabyreö-di inatxitxumy rewymyhyre. Tule waaõna aõna ibutumy ijura adee rewhahinyre. Debòwiôna-ribi sohoji rewhahinymyhyre wahe. ¹³Nieru arisidu tahe irehemy rýire. Biu-ò aôkô retehere, tahe rexihetenyre rexitòdenyrerimy Deuxu-ò. My wahe: —Deuxu, biyawotòdenyke. Jiarý òrarudu rare. ¹⁴Jesuisi ijyy ritýnynyre: —Adee ararybekre. Mobo teysamy taheto-ò nadé? Ixityhydýýdu aôbo ada ijô aôbo. Kohe ijô tuure, ixityhydýýdukô wahe.

¹⁵Tiiboho heka uladu tamy didydenye. Iu Jesuisi tebò iratityre ritidimy ritxuhore awimy roirekemy. Tahe ierydýýna mahādu tamy idyrenyökremy raryberenyre. ¹⁶Jesuisi rarybere: —Txiò, kididyke uladu wadee. Uladu wese dori Deuxu Iòlôna rare. ¹⁷Inatyhymy ararybekre: —Moõ heka uladu wesemy Deuxu Iòlôna rityhynyökeki kia heka Deuxu Iòlôna-ò ralòötyhy.

¹⁸Idi tahe iweduö rarybere: —Erydýýdu wihiķ, aôwexe ariwinskykre idi biu-ò arahenykemy. ¹⁹Jesuisi tamy rarybere: —Aôbo wa wihiķmy wadee tarybeta. Hâbuô tiu awiore. Deuxu sohojile tahe awira. ²⁰Bede ywina tyyriti kai teeryte:

—Rubudýýomykemy, tule ôta ôtaömykemy, wasiömykemy, tule
ruiömykemy, iny wii itxenadýýomykemy, adi biywinskykre, boo tule.

²¹Hâbu tamy rarybere. —Kia bede ywina rybe retyhynyhyylere, uladudihyle wahe. ²²Jesuisi rarybere: —Kai sohoji aômydýýnale aki nasiranyde. Kai makre, ibutumy aõna aõna-di bohonykre, idi tahe kia nieru biwahinskyre iny aôkôdu mahādu-ò. Kia tahe aômydýýnadikre biu-ki. Tahe manakre biwaheludunykre.

²³Kia rybe-ki heka hâbu rabedewore. Rexitare ibedewomy iaõna aõna sôwetyhyreki. ²⁴Jesuisi retehemy ibederyry-di tahe rarybera taerydýýna-ò: —Kia iny iaõna aõna sôwemy rýireri, Deuxu Iòlôna-ò ralòke isirare. ²⁵Kamelo tyrrorenawo-di ralòkemy isirakeki, kia-ribi isiratyhyre iny iaõna aõnadikeki ralòke Deuxu Iòlôna-ò. ²⁶Ijohonadu tahe widee rarybere: —Mobo tai biu-ò hedukre. ²⁷Jesuisi rarybera: —Inatyhymy kôaõboka hâbu-ò isiratyhyre. Deuxu-ò tahe ibutumy aõna aõna isiraõre. ²⁸Pedro rarybere: —Boholake, jiarýboho ibutumy rerirenryra araheludunykre. ²⁹Jesuisi rarybere tamy: —Inatyhymy adeereny ararybekre. Moõ waluuukeki, rybewihiky luukeki, kia heka ririkre: heto, tasériore, tyby tadi-wana, tariore, tabede, ibutumy waòraru-ki, Deuxu Iòlôna òraru-ki, ririkre. ³⁰Ka bedekile ritakre sôwetyhymy ibutumy aõna aõna. Ihäreta biu-ò rahenykre Deuxu-wana rasýnykemy.

³¹Jesuisi taerydýyna mahâdu ridyre inysôwe-ribi tamyreny rarybekemy: —Boholabenyeke waijoi! Jerusalé-ò rokoirenkyre. Tai iny riwarubunykre jiárj Hâbutyhy rarehâre, Deuxu Riore rarehâre wahe. Iwese Deuxu Rybemy rybedu mahâdu rarybere wese. ³²Tiiboho riwahahinykre judeukôdu mahâdu-ò. Tiiboho riwabinabinadýynykre, riwalahikre, watyre rarybexinykre. ³³Riwhetenykre òhôte-di, idi riwarubunykre. Ihâre tahe inataõ txu-di tahe adexixakre rubu-ribi. ³⁴Jesuisi erydýyna mahâdu urile bede riòtiinyrenyre. Aõmybo tii rarybere rierytyhyörenyre. Irybe tamyreny dori iernatyhyköreri.

³⁵Iu Ijeriò hâwâ-ribi iòhòmy roirenkyre, inatxi iny ruetàmy heka ronymyhý Jesuisi ibire-di rareu. Tiiboho nierumy rexítöenymyhýrenyre. ³⁶Inysôwe-ò roholarenkyre tahe, tii rýyraxirenyre: —Aõhereriwe. ³⁷Tahe tamy rarybere: —Jesuisi wa rareri Nazare hâwâ ludu wahe. ³⁸Tahe ruetâo ryryre: —Jesuisi, Davi riokore! Biwatöenyke hewa! Wadi lâhâ inihe belixiruetöenyke. ³⁹Iny sôwemy tamy rarybere: —Iryömyke! Ihâre ta tii ryrymyhýre: —Davi riokore, wadi mawotöeke! ⁴⁰Jesuisi riyyre tahe rarybere: —Tamy byryke wadee kanakemy. ⁴¹Jesuisi tamy rarybere: —Aõmybo kai taruteri adee arutýnykremy. Tahe hâbu ruetâhâký tamy rarybere: —Wawedu, ixityre arobikremy. ⁴²Jesuisi tahe tamy rarybere: —Makre, atyhydýyna kai arateytenyra. Kialehe rare. ⁴³Aõwesele ixityrele tii robire. Tahe Jesuisihemy rare ryy-di. Taihe ibutumy iny heka Deuxu riwowydynymyhý.

19 ¹Ijeriò hâwâ-ki Jesuisi rehemynyre. Idi rariarer. ²Tahe hâbuõ tahe Jesuisi riere. Zaqueu inire. Inieru sôwere. Tii nieru tarasadu weduõ rare. Inieru sôwere. Tii heka iyjare tahe Jesuisimy robiötyhy. Raòwonyre tahe òwòru-txi. ³Tii Jesuisimy robikemy risñymyhý, tiu tuu robiõhyyymyhýrek. Iyjare-ki tahe rexisiranyre. Kiemy dori iny rarie rarie iko-ki rýimyhý. ⁴Tahe ijoko-ò rexiraõre tai òwòru-ò raòwonyre Jesuisimy robikemy iribi idi kanakreò. ⁵Iu Jesuisi tamy rehemynyre, biu-txi retehemy Zaqueu-ò. Narybede: —Wylemy bedeseke Zaqueu. Wiji dori aheto-ki bede wadi rýike. ⁶Tahe rabedesamy wymy resere. Awimy Jesuisi rybe-ki rahare. ⁷Tahe inyô mahâdu ìoraru-ki kamy rexirybenyrenyre: —Aõhewe Jesuisi iheto-ò rara? Tii iny òbikömy nodu hârele wahe. ⁸Zaqueu tahe Jesuisi rarybere: —Bodoholake ini, Wanry. Tahe waaõna aõna iwekre iaõkôdu mahâdu-ò ariwahinymy ararekre. Tule txibo inyô-ribi rowasire inaubiôwa wawasi ratyre tamy ariwahinykre. ⁹Tai Jesuisi narybede: —Wijityhyle kahâbu sýmahâdu-ò henana rehemynyra. Kahâbu tule Abraõ riore riore rare. ¹⁰Deuxu Riore Hâbutyhyký dori iny òraranamy resere mahâdu òrysamy itarasamy nadé. Jiarý tiire.

¹¹Jesuisi tamyreny rawesenanyre timybo Deuxu Iòlònâ raremy. Jerusalé hâwâ-ò iòhòmy ratximyhýre. Tai tahe Deuxu Iòlònâ iòhòmy ratximyhýremy roholare. ¹²Tahe Jesuisi rarybere iny ityhý heka: —Inyô nihiký heka rakemy ratximyhýre ijô bede-ò ratýnykremy. Tai iòlòmy ronykremy rare. Iribi tahe ròösere. ¹³Tii tahe taaõmydýñana ririre teòdu mahâdu-ki. Teòdu mahâdu debòwiömy heka womati týrýrhýký nieruõ sohoji sohoji tamyreny riwahinyre. Tamyreny rarybere: —Nieru bitakre, idi bibutunybenykremy adireny watxireri adoosekreu. ¹⁴Tahe kia

bede ludu mahādu iòlò deramy ratximyhýre tai tahe tamy rybemy iny mahāduō riteònnyre: —Kahābu aõkõ iny iòlöreny ronykre. ¹⁵Ihāre tahe iòlomy ronyre. Idi tahe tanieru wedu mahādu-ò rarariòwyre. Tiwesebo teòdu mahādu nieru ritare rierykemy. ¹⁶Juhuludu tahe rehemynyre: —Wawedu, betehe inihe ijō debòwiò anieru ratyre rebutunyre. ¹⁷Tahe iòlò sòwemy riwowydynyre: —Awityhymyhe taaõmysdýýta. Kai heka deòdu wihiký tate. Kai ibutedile sòwemy tewinyte tahe debòwiò hāwā adee ariwahinskyre. ¹⁸Ijō tahe rehemynyre: —Wawedu, betehe iny iruyre anieru tyre rebutunyre. ¹⁹Tahe iòlò tamy rarybere: —Kai sý iruyre hāwāmy dinodu mabekre. ²⁰Ijō deòdu rehemynyre: —Wawedu, ahāxe anieru. Jiarý tyky-di rererasenymy rerarenyre. ²¹Jiarý alau raberure. Kai dori hābu nieru tarasaery heka tate. Aõ taaõmysdýýteri-ribi aõkõ heka nieru tetamahāte. ²²—Kai heka deòdu awi aõkõ heka tate. Arybe xiery waribi arateònnyre. Kai tiwaertye jiarý nieru tarasaery heka watxireri. Aõ raaõmysdýýre-ribi aõkõ nieru retamahāre. ²³Aõherekibo. Kia nieru yrubuna heto-ki terikôte. Tai iximyna ratyre ini iribi ratare. ²⁴Iòlò teòdu inatxi-ò rarybere: —Wanieru iribi bitabenyeke. Ijō hābu sòwemy ròtareò rawahikre. ²⁵Ijō raryberenyre: —Tii heka debòwiò nieru ijödire. ²⁶Adee ararybekre: —Inyō òbitimy raaõmysdýýkeki, tii sòwetyhymy ritakre. Tule inyō òbitimy raaõmysdýýkeki, tii ibutumy ròõnodýýkre. ²⁷Iwedu rarybekre: —Waòludu mahādu tahe wadee bididybedenyke. Wadera mahādu wahe. Wako-ki birubunybenyeke.

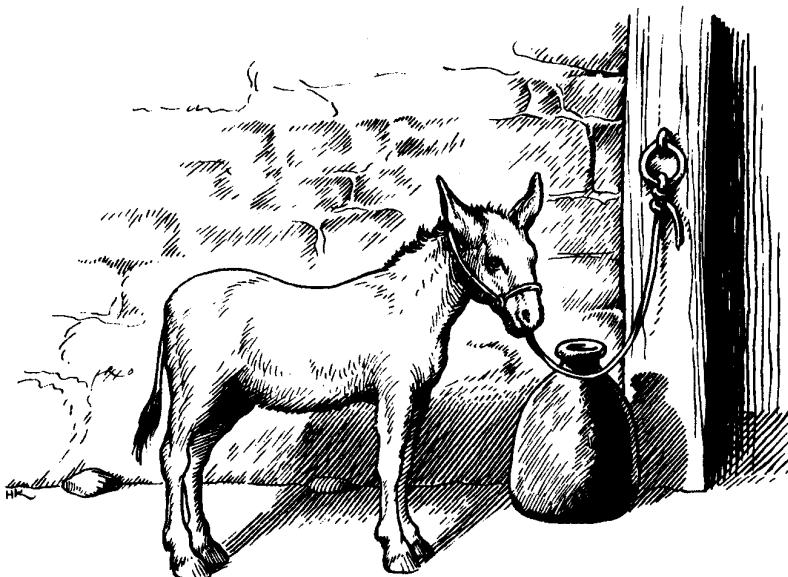
²⁸Tarybe rahudi tahe Jesuisi rare Jerusalē hāwā-ò.

²⁹Jerusalē iòhòmy ritehemynyrenyre, tahe inatxi taerydýýna bede riywinyra hāwā-ò roikemy. Inatxi hāwā iòhòmy roire, Betabají, Betýnia-wana. Kia-ò Oliveira hāwālò roire. ³⁰Jesuisi rarybere: —Kaiboho boikre kowa hāwā-ò. Kowa-ò birónykreu jumenta riore mahabenkyre. Moheka ityre rariaõlemy ratximyhýre. Biesemy, wadee bididybedenyke. ³¹Inyō adeereny rarybekeki: —Aõhekremeybo idi atxitenyteri. Tahe tamy marybebennyre: —Wanyrý tuu rurureri. Ixityre kaò kidiokesedýýnykre. ³²Tahe hābu roire. Iwese Jesuisi rarybere wese ibutumy rýire. Jumenta riore ryro hetojò-ki ritisanymy rýimyhý. ³³Tai riesereu, iwedu rarybere: —Aõherekibo teeseteri. ³⁴Tai tiiboho Jesuisi rybe myna tamy raryberenyre: —Inynyrý tuu rurureri. ³⁵Tahe ridyrenyre jumenta riore Jesuisi-ò. Tiiboho tatyyreny ritidirenre jumenta riore tyremy. Tiiboho risýnyrenyre Jesuisi ityre-ò. ³⁶Jesuisi rehemynyre, ijõboho tahe tauwðhi ryromy ritidire ityre rariakemy. ³⁷Jerusalē iòhòmy rehemynyre, Oliveira hāwālò-ribi, ierydýýna mahādu rawyhyrarónyreri, tule ryryreri.

³⁸Tii heka wowydyna rare. Tii heka Wanyrý niwesekemy naderi. Wowydyna rare Deuxi Iòlòná. Kai Iòlòná kanakre. Wyhyrarò biu-txi kodoholakre.

³⁹Ijō fariseu mahādu rarybere Jesuisi-ò: —Marybeke aerydýýna mahādu-ò tiiboho riyrykemy. ⁴⁰Jesuisi tamy rirawyònnyre: —Tiiboho riyrykeki, manale wowydynamy ryryke.

⁴¹Jesuisi Jerusalē hāwā-ò iòhòmy rehemynyre, rahinyre. ⁴²Tii rarybere: —Kaiboho ywinatyhy teeryôte. Inatyhymy teeryte wana wadee awire, tahe

(Luka 19.30)

aōkōre. ⁴³Ijō txu kanakre. Ahāwā ibutumy rirurawonykre aōbina mahādu, aòludu. ⁴⁴Ibutumy hāwā ituekre. Iny iwo-ki tule rurukre. Mana ibutumy kedeskrekre. Rierykōre dori tiubo jiarŷ ahedŷ̄renymy nanade.

⁴⁵Tahe Jesuisi dohodŷ̄na hetowo-ò ralore. Tahe kia-ribi aōna aōna-di rohonymyh̄re mahādu, óbradu mahādu diteònnyde. ⁴⁶Riernanymyh̄re tahe tamy rarybere:

—Raritidŷ̄olemý aōbo rŷireri: —Waheto kōaōboka inatyhymy ixitòedŷ̄na hetomy rŷirakre. Idi kaiboho tewintenye wasidu hetowesele.

⁴⁷Txu ibutumy Jesuisi dohodŷ̄na heto-ki ròbedeerydŷ̄myh̄. Xiwe wedu mahādu, Deuxu aōmysydŷ̄du wedu mahādu roholarenyre, rōhōtinyrenyre: —Timybo inyboho Jesuisi rubudŷ̄my rikiwisŷnyrenykre. ⁴⁸Tiiboho tahe aōkōhykyre iny sōwemy dori bede riōtiimyhy ibedeernadȳna-ki.

20 ¹Ijō txu tahe Jesuisi ròbedeerydŷ̄my, Ijyy Tŷmyra Wihiķy wahe. Ririranymyh̄renyre dohodŷ̄na hetowo-ki, bede ywina erydŷ̄na mahādu, Deuxu xiwena wahidŷ̄du mahādu wedu, tule matuari mahādu tamy doide. ²Tiiboho tamy rŷ̄raxirenyre: —Mowe ateòdŷ̄ydure kia aōna aōnamy tatŷ̄nymyh̄temy. ³Jesuisi dirawiyonyde: —Adeereny tule araȳraxikre. Kaiboho bidiawayonykeki, tahe jiarŷ akorený ūraxina ariwyòkre aōrurudibo aōna aōna rewinymyh̄re. ⁴Tahe Jesuisi ritŷ̄raxinyre: —Mobo Joaō ratisebedŷ̄my riteranyre? Deuxu aōbo ada iny aōbo? ⁵Tiiboho widee

rarybera: —Deuxu riteranyremy inyboho rakaryberenykeki, tai tii rarybekre: —Aôhererekibo tahe tii tetyhyntyenyôte. ⁶Inyō riteranyremy rakaryberenykeki, iny aruberuwŷhŷrenykre. Ibutumy iny dori Joaô rityhynyre tii Deuxu rybe-di rybedumy. Ijô ijo mahâdu urile inyreny kidihetenykre. ⁷Tai tahe tiiboho raryberenyre: —Jiarŷboho reeryõrenyre. Tai tahe Jesuisi rarybere: ⁸—Hebo, jiarŷ adeereny iximy ararybeötyhy modeðdýýnamy jiarŷ tuu watxirerimy.

⁹Iribi tahe Jesuisi tamyreny ijyy-di rierynanimyhyre: —Hâbu uva oworuô wese rôbrorre. Tahe riòtitynyre. Tahe hâlloo riare oworu ubetya-ki, ruýdýýnymy. Tahe utò riwinyre. Idi tahe rityhere hâbu mahâdu-ò. Tahe rexitare tasý-ribi ijô bede-ò. ¹⁰Tahe bederaty siredemy bededýýnana rehemynyreu, iwedu teòdu riteònnyre bederaty ritakemy. Tahe oworu-di itxeredu oworu wedu deòdu rimyrenyre, rihetenyrenyre idi riteònnyrenyre ixihyylemy. ¹¹Ixietyre oworu wedu teòduô riteònnyre. Kia heka irati rihetenyre ta tamy rawobinarybenyre. ¹²Ijô riteònnyre. Kia heka rirubunyrenyre. ¹³Iwedu ixi dee rarybere: —Aôhebo arotýýnykre. Tahe oworu wedu iriôre sohojilere, wariôre kie kie sohojile ariteònnykre. Tai tiiboho rityhynyrenykre. ¹⁴Kia oworu-di itxeredu mahâdu widee raryberenyre: —Kia heka wedu aõna aõna tarasadu rare. Rurukre, idi tahe iaõna aõna inydeerenykre. ¹⁵Tahe rimyrenyre idi rirubunyrenyre tahe idi rehurenryre oworu-ribi. Jesuisi rityýraxinyre: —Aôhebo tahe oworu wedu rotýýnykre. Tai Jesuisi ixityre narybede: ¹⁶—Tii kanakre oworu-di itxeredu mahâdu hudumy, tai tahe oworu rityhekere iny witxiraõ-ò. Kia-ò tiiboho roholareu, tahe raryberenyre. Timyki tukõna. ¹⁷Jesuisi idi reny retehemy tahe rarybere: —Ritina-di aõbo tariaoletenye kia ryberiti:

—Mana-di hetowidýýdu rehura. Kia mana heka hetohàtxi-ki heridu rare. ¹⁸Inyō kia manatyre resekeki, kia urile raoroorokre. Mana tahe inytyre resekeki, kia urile risyrisynykre.

¹⁹Bede ywina erydýýna mahâdu, tule xiwena wahidýýna mahâdu wedu rimykemy riwisýnyre kiaule. Brebumy ta turenykore. ²⁰Tiiboho hâbubinaõ riowynyre tamy imynamy irybe-ki. Tai tahe Dinodu-ò riwahinskyremy aôsirakomy timykibo irutaõmy rirybewitxiranyrenykemy. ²¹Tiiboho rarybere Jesuisi-ò: —Erydýýdu, jiarŷboho araerymy adi watximahärenyre kai inatyhy hâbu tate. Iny ibutumy adee wiwese wiweselere. Inatyhymy iny-ò Deuxuryymy teerynanimahâte. Tahe tiiboho rityýraxirenyre: ²²—Awire aõbo ada ibinare aõbo nieru rawahinskyhyre bede dinodu-ò. Timybo tahe, imposto raòwymy aõbo ada aõkore aõbo. ²³Jesuisi rierymyhyre tõhõtinanareny, tahe rityýraxinyra: —Aôhererekibo kaiboho tiwaurihitenyteri. ²⁴Wadée womati nieruõ bidivy waitxerenamy. —Kawe moõ tytarasana rare, katahe moõ tyritina rare. Tiiboho dirawyonyde: —Kiahe bede dinodu hõrõ rare. ²⁵Jesuisi rarybere: —Hýdebo, bede dinodu hõrõ tahe tamy biwahinskybeny, tule tahe Deuxu aõna aõnahõrõ Deuxu-ò biwahinskybeny. ²⁶Tiiboho aõkore. Irybe-ki rimynamy aõkõ. Urile ribedeötiiinyre.

²⁷Saduseu mahādu tamy nadē. Kia heka iny rubu-ribi rexixamy aōkōre-riki rierynamyhyre. Tiiboho ritŷ̄raxinyre Jesuisi:

²⁸—Erydŷ̄du, Moisesi raritinyre bede ywina-ò, kaimy:

—Hābuō rurukeki, tahāwy yriore ijōdiōkeki, tahe kia hāwy y tahābu seriore-wana roike. Irioredikre taseriore rubuōwymy roikre.

²⁹Seriore debōinatxi reurōmy raremyhy. Juhuu ijō roire hāwy-wana. Tahe tii rurure irioreōlemy. ³⁰Tahe ihewoludu iseriore wytese-wana roire. Tii rurure irioreōlemy. ³¹Ihewoludutyhy tule ibutumy roire wytese-wana, tahe ituerenyre irioreōlemy. ³²Irōbymy tahe hāwy y tule rurure. ³³Ixixanau tahe mohābubo tii-wana rarekre. Ibutumy dori wytese-wana roire. ³⁴Jesuisi rirawyonyre: —Kabede-ki hāwy my iny roimyhȳre. ³⁵Ixixanabedeu heka moō roiothy, inyō dori bede kia riobynkyre. ³⁶Ibutumy iny ūju wese rarekre biu bede-txi. ³⁷Moisesi tatyyriti itŷ̄nyhȳkylemy rarybere: —Iny rubu-ribi kedexixakremy. Tai ta heđty òwōru sōmo riworonymyhyki ixybyleşy rarybera:

—Deuxu heka Abraō, Ijai, Ijaò kia Deuxu rare.

³⁸Tai Deuxu inyru mahādu Deuxu dori rare. Iny rubu mahādu ta aōkōre.

³⁹Inyō rarybere: —Arawyònakyhyna, Wanyrȳ tate. Bede ywina tabohe teerytyhyte! ⁴⁰Tai tahe ixypyby rŷ̄raxyiōhyhyrenyre.

⁴¹Jesuisi rarybere: —Timybo bede ywina erydŷ̄du mahādu rarybemyhyre Kristu Davi riore raremy. ⁴²Davi rarybere aōmybo Deuxu Tyytybytyhy tamy narybedemy iwiuna-ki:

—Wanyrȳ rarybere Wanyrȳ-ò:

—Bodony warurunawe-ribi.

⁴³Txiđhe inihe, aōludu awarawo-txi aritudikre.

⁴⁴Tahe Davile tanyrȳmy rininire. Timyki tahe Davi itybymykre.

⁴⁵Tii taerydŷ̄na mahādu rierynamyhyreu. ⁴⁶Tii rarybera: —Bexiemyhybeny bede ywina erydŷ̄du mahādu lau. Tiiboho heka tyrehetyhywidihikȳle rexitynymyhyrenyre. Tiiboho heka ixi rybedŷ̄luurenyre hāwā riraki. Dohodŷ̄na heto-ki rynanawi luurenyre. Tule ta anarȳ ūyi-wana, tyhytyrekile rynana tamyreny awire. ⁴⁷Tiiboho tule wytese aō aōkō mahādu aōna aōna ritamyhyrenyre. Ixitđedŷ̄na rehehekȳ rexitđenomyhyrenyre. Tiiboho heka aōnihikȳmy aōhōkȳmy dŷ̄nanamy rotŷ̄nyrenyre.

21 ¹Jesuisi retehemy ūyimyhȳ dohodŷ̄na heto nieruhyna-txi. Tii retehere tibo iny tanieru-di rehumyhydi. Tai inieru sōwe mahādu nieru sōwemy ritidimyhy. ²Tule tahe nadē wytese aō aōkō mahādu. Tii inatxi nieru sōmo-di rehure. ³Tai Jesuisi rarybere: —Kowa heka wytese nieru-di rehure ibutumy iny witxira ratyre. ⁴Ijō mahādu tanieru uhedile rehumyhy. Tahe wytese idi rehure ibutumy tanieru-di rexihumy taumy-ribi idi rehure. ⁵Dohodŷ̄na hetomy ierydŷ̄na tamy rarybere: —Erydŷ̄du, beteheke mana wihiķy ruxera ruxera-di eryna heto riruxeranyreridi. ⁶Jesuisi rirawyonyre: —Kaiboho betehebenykre hetonihikȳ-ò. Kia heka mana ijō wityre-ki ūyiōthy, ibutumy heka kedejuxunykre. ⁷Tiiboho ritŷ̄raxinyre. Tiubohe ibutumy kidiixixawididŷ̄nykre. Tiiboho

ibutumy bede konanadŷñamy reakre. Timybohe arieryenykre, aõma bede ibutumy rexihukre. ⁸ Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho anaitxenanydenhyheny lau bexiebenyke. Sõwemy dori rŷikre wanimy rarybemy rarekre: —Jiarŷ dori Kristu rare. Tahe iny sõwemy itxenadŷñmy reakre. ⁹ Kaiboho wounarybe-ò, aõbina rybe-ò, boholakreu, breburenýomykre. Kia heka kanakremy ratximyhŷre. Urile bededŷñana ikonanatyhy aõkõ rare.

¹⁰ Tii tamyreny rarybere: —Uritere iny lahinareny, ijõ lahinareny widee kanaaõbinanykre. Tule iõlõna mahâdu, ijõ iõlõna mahâdu-wana widee kanaaõbinanykre. ¹¹ Bede bedesu ijõ hâwâ-ki kanamytatakre. Tahe aõkõre rama kedeakre. Kia heka juhu aõhõkýmydŷñana rarekre. Aõbrebuna brebbe kýnyikre. Idi biu-ki aõwixira kýnyikre. ¹² Tiiboho arawahinyrenykre aõludu wedu-ò, iõlõ-ò. Kaiboho heka aõhõkýmy iu botýýnybenykre, watyhydýý òraru-ki. Tiiboho arahatenyrenykre dohodýña hetowo-ki. Kiabohoko-txi wadee kaiboho kedelyykre inatyhymy aõna aõna rŷiremy. ¹³ Rybewihikýmy ibutumy bede bede hâwâ hâwâ-ò belyybenykre. ¹⁴ Tiubo aradyrenykeu, urile nohõtiömy aõmybo kaiboho marybebenykre. ¹⁵ Kiautyhyle aõmybo marybebenykremy bierykre. Kia tahe marybekre. Kai aõkõ dori marybekre, Deuxu Tytybytyhy tahe rybedukre. ¹⁶ Asŷreny dori ròtenawo-ò araròtenyrenykre. Seriore seriorele wii kidirubunykre. Tyby heka tariore kidirubunykre. Uladule tadi, tyby kidirubunykre. ¹⁷ Ibutumy heka iny iy kedeakre wani òraru-ki adeereny. ¹⁸ Ibedeu araderenytiõ reseöthy. ¹⁹ Bexityhymy ta tai ixiery dori biu-ò mahenybenykre. ²⁰ Ijõ tahe Jesuisi rarybere: —Woudu mahâdu Jerusalê rirurawonykre heka bierybenykre aõhuluhudunamy bede rŷirerimy. ²¹ Judeia hâwâ hâwâ-ki ratxikeki, mahenybenykre bederatòhõký-ò. Inyõ Judeia hâwâkikeki, iribi òlõ rŷikre. Idi inyõ bederokeki ixypy Jerusalê-ò ròteömykre. ²² Kia txuu heka òwynatxumy rare. Ibutumy rybe tyryiti myna heka bede rŷikre. ²³ Kobexe heny hâwy yòtòmy rŷira, tule hâwy tarioré ritònymy rŷira. Aõhõkýmydŷñana kanakre tiu heka tuuõre. Debure nihiký heka kanake kia iny tyre-ki. Tiu heka kiamy bede roiöthy aõhõkýmydŷñanamy. ²⁴ Sõwemy iny rurukre mayrehe-di. Iny sõwemy radykre ijõ bede-ò aõhõkýmy tai rotýñymy, tatõhõtibre-di tiiboho reserenyre sutyre-ki tai. ²⁵ Iny retehekre Deuxu Riõre, Hâbuthyhyhyký dehemynyna-di. Biurawetyky-ribi kodobehkre tatyhy-di.

²⁶ Tahe kia aõmydŷñana rŷikre, ywinamy bòibenykeu, iõhõlereri.

²⁷⁻³⁰ Tai tahe Jesuisi figueiraò-wana tahe bede ròkewesenanyre: —Figueiraò-di ini bexinohõtinybenyke. Tii heka tairu-txi, tanoiròsò ritýmyranymyhyreu, tai tahe bierybenykre wyra iõhõreri. ³¹ Tule kia aõna aõnamy bobibenykre, tii iõhõrereri.

Ijò-kì iòhòwesele rŷire. ³²Inatyhymy adee ararybekre, kia wijnabòdu itueôtyhy aõna aõna rŷikre hârele. ³³Biu, bede-wana ituekre, tahe warybe itueôtyhy.

³⁴Tahe Jesuisi tarybe rihumy rarybere: —Kaiboho bexiebenyke, betehebenykre ixinohötidŷŷrenytyhykömy. Roxina worana bedehesi-di timybo kaiboho atximyhŷtenytedi. Mona juberere biöbenykemy mohötinyöke. Kaiboho dori teeryötenyte tiubedemybo adòòsekre. ³⁵Kiatxu kanakre tahe iwese nawii mynyna wese aõwesele rimykre ibutumy bede iny mahâdu rimykre. ³⁶Biebenyke tahe, Deuxu-ò bexitönenybenyke. Kia tahe aõhebo rotŷŷnykre-ribi mahenyke. Bityhynyke Deuxu Riore, Häbutyhyhykŷ, jiarŷ wahe.

³⁷Txuõ txuolemy tii Dohodŷyna heto-ki ribedeerynyre ihâre tahe rumy Oliveira hâwâlò-ò rara. ³⁸Rudile tahe sôwemy iny dohodŷyna heto-ò rehemynymyhŷre Jesuisi rybe-ò ijohomy.

22 ¹Iòhòmy ratxireri Pascoa worana bedehesi kodohònkykremy. Kia anarŷŷ wehityhynamy heka iny ratya-di reare. Tule orotxu anarŷŷ kia ròhònkyre. ²Deuxu aõmysdŷyüdu wedu mahâdu, tule bede erydŷyüdu mahâdu Jesuisi rimykemy ratxireri idi rirubunykemy. ³Satanasi heka Judasi Isariòwo-ki ralore, tii Jesuisi erydŷynaõ ihŷre. ⁴Juda Isariò heka Deuxu aõmysdŷyüdu-ò rara Jesuisi riwahinskykemy. ⁵Tiiboho tamy roholarenyre, reysare. Tahe tamy nieru riwahinskykemy riurenanyre. ⁶Tahe Juda rijemhyhŷre aõu aõu bedewihiký tamyreny riwahinskykemy. Wasimy riwahinskykemy tii roholare.

⁷Juhu orotxu anarŷŷtxure budoeni xiweloo rirubuny rahudi tahe Jesuisi erydŷyna mahâdu tamy rarybere: —Titxibo anarŷŷ rŷsŷnamy biroxikemy atxiteri. ⁸Tahe Jesuisi heka Pedro, Joao-wana riteónyre: —Kaiboho boike iny rŷsŷnareneny ywidŷymy. ⁹Tiiboho rŷyraxire. Titxibo ariywinyrenykre? ¹⁰Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho boikre hâwâhâký-ò. Tahe hâbú-wana wii biöbynykre butxi-di rettyreriò. Tahe tii bicheludunybeny. Titxibo heto-txi ralokreò, kaiboho tule bironybenymy bitŷŷraxinybenykre heto wedu: ¹¹—Wawedureny rarybera: —Titxiwexe anarŷŷ rŷsŷna arirŷsŷkre waerydŷyna mahâdu-wana. ¹²Tii heka adee kiditeösinskyre hetowoõ-txi biu-ki. Ibutumy rexihumy rŷire inydeereny. Tai rŷsŷna inydeereny biywinybenykre. ¹³Tahe ierydŷyna rexitare. Roire hâwâhâký-ò. Tahe rotŷŷnyrenyre Jesuisi rybe myna. Tahe ibutumy rexihurenyre anarŷŷ-ò.

¹⁴Kia txu rimyreu tahe Jesuisi nade taerydŷyna waõinatxi reurò-wana byremy ronyrenykremy. ¹⁵Tii tamyreny rarybere: —Jiarŷ awanareny ariroxikemy watxiwâhâre. Karibi dori warubuna-ò arakre. ¹⁶Inatyhymy ararybekre: —Jiarŷ konanamy ayreny-ki ariroxikre. Ixyby ta Deuxu Iòlònakile tahe rikiroxirenkyre. ¹⁷Tahe vîõ mona hyna rimyre, rexitönenyre, tahe tamyreny riwahinskyre. Ibutumy ibute bute iribi tuu riörenyre. ¹⁸Inatyhymy ararybekre: —Tiu ixby tuu ariõõtyhy Deuxu Iòlònâ-ki kotyre. ¹⁹Tiiboho riroxireriu, Jesuisi orotxu rimyreu, raorore, rexitönenyre, tahe tamyreny riwahinskyre. Rarybere: —Ahâxe, kia heka waumy wese rare. Iu biroxikeu, warubuna-di mohötinybenykemy. ²⁰Biõbenyke! Kaa dori wahâlubu wesemy ratxireri. Tahe tamy riwahinskyre riörenykemy. Tai sôwemy iny ròhònkyke biu-ò hena-ò ibutumy òraruna ixâwididŷymy. Tuu ròhònkyra. Kia heka

wadeewimy iny Deuxu-wana ratxiinhŷre, wahâlubu òraru-ki. ²¹ Boholabený inihe watyhedydu inkyrenykile ronyre. ²² Iwese tyyriti-ki roire wese heka arurukremý, Deuxu Riôre, Hâbutyhyhyký, jiary wahe. Kobe lâhâxe watyhedydu. ²³ Tiiboho tahe widee rarybere: —Mobo tahe rare? Mobo Jesuisi riwahinykre.

²⁴ Iribi tahe widee raryberenyre, mobo wiratyreremy? ²⁵ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kabede iòlò mahâduy-ki iruru dire. Bede dinodu tahe iny rininire: Iny biòwa. ²⁶ Tahe ayreny-ki kawese aôkô ihŷre. Inihikŷtyhy inyô ratxikeki, tii inyuhe deòdumy ratxikre. ²⁷ Tibo inytyhy rare? Roxidu mahâdu ada deòdu mahâdu? Roxidu mahâdu, aôhe inatyhy? Jiarý tahe ayreny-ki deòdu wesemy jiarý rare. ²⁸ Kaiboho heka wawanahyy atxitenyte aôhökýmy ratyñymyhyreu. ²⁹ Tai tahe adee ruruna ariwahinykre. Iwese Waha wadée riwahinyre wese, adee ariwahinykre. ³⁰ Waiòlònâ-ki kaiboho wawana biroxibenkyre, biöbenkyre. Tule rynana wiwihiký tyre-ki rýdu mahâdumy bonybenyke. Israeli iny mahâdu heka kaiboho biötibitinybenkyre, ibutumy judeu mahâdu wahe.

³¹ Jesuisi ijô rarybere: —Simaõ, Simaõ, wadée boholatyhyke. Satanasi araurihirenkyemy wadée rexitönenyre. Tahe adeereny kanake araurihidŷymy. ³² Dori rexitönenymyhyre, Simaõ, kai bityhynyhykemy. Wadee bòdòsekeu, abiòwa mahâdu biwiòhenanyke. ³³ Tahe Pedro diwyonyde: —Awanañy arakre, wanry, arurukre hâre, rôtenawo-ò arakre hâre. ³⁴ Jesuisi tamy rarybere: —Pedro, kai biwatxiönyke, hânie hâbu ryrykôule biwatxiönyke inataõmy.

³⁵ Jesuisi tamyreny rýraxyre: —Juhu arateðonyrenyreu anieruhynakömy, asaurenkyömy, awarenyömy, adeereny aôbo aô rasiranyre? Tiiboho dirawyomy: —Aôkô, aô rasiranyöhyre. ³⁶ Tahe Jesuisi narybere: —Wiji tahe txibo inyô inieruhynadikeki, saudiikeki, biwykre. Txibo inyô imayrehedikôkeki tayhyitxena-di rohonykre iòwy-di tahe tii riôbranykre. ³⁷ Kamy dori Deuxu rybe tyyriti-ki roire: —Ôbitikömy nodu mahâdu-wana tii rýire.

Ibutumy timybo tyyriti wamy rarybere heka rýikre. ³⁸ Tamy ierydýyna mahâdu rarybere: —Wanry, kaa inatxi mayrehe rýire. Tahe Jesuisi rýire rarybere: —Awire kia.

³⁹ Tahe Oliveira hâwälò-ò roirenyre, taerydýyna mahâdu-wana. ⁴⁰ Tiiboho kowa-ò rehemynyreu, Jesuisi rarybere: Bexitönyke! Tai tahe òraruna-txi beseöke. ⁴¹ Tahe iko-txi urihimyò rareu, taowotimy resemy. Rexitönenyre: ⁴² —Waha, adee arexitönenykre. Adee awikeki, aôhökýmy dýñana waribi biixâwidýnyke. Tahe adeewikomykre, wadeewi ta aôköre. ⁴³ Ýjuõ tamy nadé biu-ribi tamy ruru riwahinyre. ⁴⁴ Sôwemy tahe rexitönenyre, iôsana-ribi resere bee wahe. Hâlubu wese heka ihŷre resereri bede-ò. ⁴⁵ Tii rehemynyre tai rahare rôrörenymy roireriò. Tiiboho ele risarenyre sôwemy rabedeworenkyreki. ⁴⁶ Tamyreny rarybere: —Aôherékibo tarötenyteri? Biijebenkyre, bexitönenykre.

⁴⁷ Tii rarybereriu, aôwesele Judasi nadé. Tii-wana doide hâbu mahâdu. ⁴⁸ Jesuisi rarybere Judasi-ò: —Judasi, Deuxu Riôre bityhenkyre aôbo, jiarý hâbutyhyhyký wahe? Waðbuò-di aôbo biwatyenkyre? ⁴⁹ Jesuisi erydýyna mahâdu tuu robireu, tamy rarybere: —Iny mayrehe-di araaõbinanyrenykre,

Wanyrŷ. ⁵⁰Kia ijoio mayrehe ritare tahe Deuxu aõmysýdýýdu wedu deòdu nohõti riorore. ⁵¹Tahe Jesuisi rarybere: —Ixãwike. Tahe hãbu nohõti riteytenyre. ⁵²Tahe Jesuisi dirawyonyde tamyreny, Xiwe wahidýýdu mahãdu-ò, dohodýýna heto itxedu wedu-ò, matuari mahãdu-ò: —Kaiboho mayrehe-di, òhote-di tiwaòrytenyteri jiarŷ wasiduòrys wese. ⁵³Jiarŷ tahe dohodýýna heto-ki watximyhŷ txuô txuõlemy adeereny anaerynanymahãdenye. Kowa-ki heka tiwamyõlemyhŷtenyte. Kia heka bededýýnana rexihure. Bede luru ruru roirerimy. Tahe aõbo iritina-ki rýireri, kia heka kýnyikremy.

⁵⁴Xiwena wahidýýdu mahãdu dinodutyhy-ò wedu-ò tiiboho Jesuisi ridyrenyre. Pedro riheludunyre ireheriõremy. ⁵⁵Rehemynyreu tai Pedro ixítõeenemy heótywera-ò ronyre heto itxeredu mahãdu-wana. ⁵⁶Pedro ratximyhŷ-ò tahe deòduo rehemynyre, ijadõma wahe. Pedro-di ijadõma retehemy ta rarybere: —Tii tule Jesuisi Nazareludu-wana ratximyhŷre. ⁵⁷Tahe tii rexitxiõnyre: —Jiarŷ reeryõre aõmyboho kai tarybeteri. ⁵⁸Ixybyle kowa ijoio Pedro-ò rarybera: —Inatyhymy kai ijõ mahãduleõ tate. Tii inatyhytyhyrbemy rarybera: —Jiarŷ reerykõre hãbumy tarybetenyteri. ⁵⁹Ijõ òrau tahe ijõ rarybere: —Inatyhy rare kai Jesuisi-wana ahâte, Kalileia mahãduõreki. ⁶⁰Tahe Pedro rarybere: —Hãbu, reeryõre aõmybo tarybeteri! Tahe hânie hãbu robura. ⁶¹Jesuisi heka Pedro-ò retehere. Tahe Jesuisi rybe-txi Pedro tõhõti reare. Iwese Jesuisi rarybere: —Hânie inataõmy robukre myna, kai waheludumy bedexitxiõnykre. ⁶²Pedro tahe iribi rexitareu, ixidee iky reamy rahinyre.

⁶³Tahe hãbu mahãdu Jesuisi rihetenymy, rilahirenymyhyre. ⁶⁴⁻⁶⁵Tiiboho riruehetynymy rihetenymy idi ritýýraxinymyhyre: —Mowe arahâtenyra. Idi tahe sôwemy idi risinymyhyreny.

⁶⁶Rudile tahe judeu wedu mahãdu ributunyre xiwena wahidýýna mahãdu-wana. Jesuisi ridyrenykemy raryberenyre dohodýýna mahãdu-ò. ⁶⁷Tamy ritýýraxinyme: —Kai aõbo Kristu tate, Deuxu Riõretathy. Jesuisi rarybera: —Jiarŷ heka kohemy ararybekeki, kaiboho biwathyhnyöthy. ⁶⁸Adeereny arýýraxikeki, kaiboho biwawyonybenyöthy. ⁶⁹Kaiboho bierybenykre

Deuxu Riõre heka jiarŷ rare. Idi Waha rurunaweribi-ò aronykremy. ⁷⁰Ibutumy tahe tamy rarybere: —Kai aõbo Deuxu Riõre tate? Tii rirawyonyre: —Iwese kaiboho tarybetenyteri wese jiarŷ inatyhy rare. ⁷¹Tahe tiiboho raryberenyre: —Inyõ irybe-ò ijohoke heka aõkõre, inybohole dori tuu roholarenyre.

23 ¹Kia iny ka ibutumy Jesuisi ridyrenyre Pilato-ò, bede dinodu-ò wahe. ²Idi tahe aõbina binahakýmy tuu raryberenyre: —Kahãbu heka bede rijejeinyreri iõlõmy ijoí radõnykemy. Iribi iõlõ-ò òwydýý rýiõmyhýkemy rarybere. Ihäreta Deuxu Deòdýýnamy raremy idi iõlõmy rexininimyhyre. ³Tahe Pilato rýýraxire Jesuisi-ò: —Inatyhywe kai Deuxu mahãdu iõlõthy tate? Tai tahe Jesuisi riwyonyre: —Kai tuu tarybeteri, Wanyrŷ. ⁴Tai tahe Pilato rarybere xiwe wahidýýdu mahãdu dinodu-ò, tule insysówe mahãdu-ò: —Timyki kahãbu aõhökýmy wasyðýýona, aõõ bina dori riwinyõlere. ⁵Tai ixyby idi

risýnyrenyre: —Kahābu heka Kalileia bede-ribi bede rijejeinymy rareri, idi Judeia bede-di tule katahe kakile tuu rotýnyre. ⁶Taita Pilato rýraxire: —Tii aðbohe Kalileia mahāduō ratxireri? ⁷—Tii Kalileia mahādu rare. Kia Pilato rieryreu, Herodi-ò riteðonykemy rexinohötinyre. Tii kia dinodureki. Ihäreta Herodi Jerusalē hāwā-ki iu ratximyh̄.

⁸Herodi Jesuisi robireu heka reysare. Jesuisimy robikemy riwisýnymyhyre sówemy. Idi tahe tuu robireke, reðsare. Tai tahe reysare. Ini-ò roholahyymyhyre. Tule aðwihihiký witxira riwinykemy idi riwisýnymyhyre. ⁹Idi tahe Herodi sówemy rýraximyh̄. Jesuisi tahe rirawyónyhyre. ¹⁰Aðbo xiwena wahidýydu mahādu wedu, tule bede ywina erydýydu mahādu sówemy aðna aðna binamy tuu raryberenyre. ¹¹Herodi tasoldado-wana tuu raðhòtemy idi risinymyhyreny. Tywwihiký-di rirahananyrenyre. Iribi riokesedýyhyre Pilato-ò. ¹²Juhuu heka Herodi Pilato òludumy widi raremyh̄. Kia txule tahe widee rowoixirenre.

¹³Idi tahe Pilato tahe ibutumy xiwena wahidýydu wedu, tule matuari mahādu tule ijō iny mahādu ributunyrenyre. ¹⁴Tamyreny rarybere: —Kaiboho heka wadee tedytenyteri bede jei jeiwidýydu tuu tarybetenyte tebutenyteri heka. Jiarý akoreny-ò retýraxinyre idi aðhe tai ibinamy rahaöhyre. ¹⁵Tule iðlò Herodi tai ibinamy rahaöhyre. Tai diòkesedýyhyre. Tai iurenana ta aðhereki timyki irubuõna. ¹⁶Urile raðhòtedýykyemy bede reywinyre idi ta ixinamy rakre. ¹⁷Kiemy dori worana bedehesi, ròtena-ribi inyõ heka ròhònymyhyke. ¹⁸⁻¹⁹Sówemy iny heka rirajuare: —Aðkore uritere ta Baraba biteðonyke. Kia hābu urile ruruke. (Baraba inyrubudýydure. Bede jei jeidýy-ki heka ròtena-ò ralore.) ²⁰Tai Pilato Jesuisi òlòdýyhyre riwisýnymyhy tai ixby rarybere: —Aðkore Jesuisile ariteðonykre. ²¹Sówemy iny ixby ryryre: —Aðkore, itxeò-ki bitamadýyhyke! ²²Tahe Pilato tainatäõnamy narybede: —Aðherewe, aðwe tii ibinamy riwinyre. Aðheka tai ibinaðhyreru rubu-ò rawahikemy. Òhòteole ta arawahinskyre idi ariteðonykre. ²³Ihäre ta iny sôwe mahādu ire rirajuamyhyrenyre itxeò nihiký-ò rurukemy. Ixieryta iryreny-ò roholare idi tukremy. ²⁴Iu Pilato heka Jesuisi riwahinskyre rubu-ò tumyna rexitðenymyhyrenymy. ²⁵Ijō hābuõ ta ròtenawo-ribi riòlòdýyhyre, ixitòedýyhyre myna wahe. Tii hābu aleerydu rare, tahe bede jei jeidýydu tule. Iwana ta Jesuisi rawahire irybemynarenymy aðhebo rotýyhykremy.

²⁶Tahe Jesuisi ridyrenyre. Ryki tahe hābuõ iutedereny-ò nade, Simaõ inire, Sireni hāwā ludu wahe. Nohötiôlemy ta ityre itxeò nihiký ritidirenre, iherenymy idi kanakremy.

²⁷Sówemy ihemy nodu sôwe. Iy-ki hāwy mahādu Jesuisi-di robumyh̄reny. ²⁸Tii tahe tamyreny rexíokesemy narybede: —Jerusalē hāwā ludu hāwy mahādu! Ixirahi bobubenyke ariore rahi tule warahi ta aðkore. ²⁹Tiutxumybo bexirybenybenykre: —Hāwyky bedeköby heka raritxörenyköre mahādu rare, tohokuuã ritonyköre mahādu tiku kuladu-di tarukiköre mahādu. ³⁰Tiutxumybo bexirybenybenykre hāwälö-ò: —Watyrereny bedesake tule hāwälö riðre-ò bexirybenybenykre: —Biwawòbenykre.

³¹Wiji kawesemyhyre hee itukure häre. Timykrebo tahe hee irubukre.

32 Ihāre tasŷse iny inatxi hābu òbitimy nodu aōkō ridyrenyre Jesuisi-wana rururenkyremy.

33 Tahe hāwālō riore-ò ratitybymy ninadu-ò ritehemynyrenyre. Tahe tii-wana inatxi wasidu itxeò nihikŷ-ò rilamadŷñyrenyre. Ijō ruruweribi-ò ijō hyeweribi-ò. 34—Waha, idirený bexiruxetòenyke rieryõhyrenyneri dori aōmybo rotodŷñyneri.

Tai tahe ityy wimy ritxuatxuakremy dado-di rehumyhŷreny tibo iwydydukremy.

35 Iny retehemy rŷimyhŷ taile wahe. Judeu wedu mahādu tule Jesuisimy rarybere: —Tii iny sôwemy rihedŷñyrene, kia aōherekibo tii rexitaōreri rubu-ribi, tii Deuxu deòdŷña rarehâre. 36 Tule soldado mahādu rarybere aōbina binahakŷlem. Diwyde tii aōna ta iny kremy rirahòreny tamy idi reare rijeny; 37—Kai inatyhymy judeu mahādu iòlomy atxiteri wana heka kaa bexitakre iribi. 38 Itxeò ratya-ki tahe aōma timy roire tyyritidŷña.

—Kaa Heka judeu Mahādu Iòlò Rare.

39 Ijō heka rarybereri Jesuisibire-ki roireriöle tamy rarybereri: —Deuxu deòdŷña tateki, bexitake tule biwatabenyke. 40—Wy, Deuxu lau taberuōlemahâte aōbo tule dori iny aōhökŷmy rokotŷñykrelemy iny roireri. 41 Lòwudu tamy rarybereri: —Iny heka rurureri, aōbina binahakŷ iny riwinyre òraru-ki. Iny rurureri. Kaa hābu rŷire tiu aōbina riwinyõhykyre. 42 Jesuisi-ò rarybere: —Jesuisi, watxi ôhōti beakre Iòlomy bonykreu. 43 Jesuisi tamy rarybere: —Wijile heka biu-ò heka rakakre.

44-45 Txutxemy bede roronyre idi txioro txu rehehekŷ-ò bede tuu rŷire. Inataō òramy bede rybynyre, rŷire. Heto-ki rahanaheridu urile raykare templowo-ki wahe. 46 Tahe Jesuisi rirajuare: —Waha, watyytyby adee rawahinyrer. Iu irybe rexihureu rurure. 47 Soldado mahādu wedu tuu robire kia aōhebo rotŷñara tuu rarybere: —Kia inatyhymy hābu òbitityhy rare. 48 Ibutumy iny kia robire Jesuisi rubu-ò rahinymy ròdsere rexihetenyrenymy tabreti-ò. 49 Ibutumy tii mahādumy ratximyhŷre iribi ireheriōremy rexijemhy.

50-51 Tii judeu bede mahāduō rare. Jyjemys inire. Tahe Kristu rubuna-ki awimy rahaõhŷre taijoi mahādu-ribi. Tii dori Deuxu Iòlôna riraõmyhŷre. Ihāwā Arimatea inire. 52 Tai ta rare ixitòedŷñy Pilato-ò, Jesuisi umy kidiwahinykremy. 53-54 Tai tahe ritare itxeò-ribi tyy ura nihikŷ-di tyy-di ritŷtetŷtenyre. Manawabedewo-ò ritidire. Tai tiu iny rahaloonaõmyhŷre. Aōma judeu mahādu elehyna txu wahe ixiywidŷñatxumy txu rŷireu heka aōma worana bedehesi txu. 55 Hâwy mahādu Kalileia-ribi Jesuisi-wana. Tiiboho doide Jyje-wana Jesuisi hâloo-ò itxeremy. 56 Tahe timybo roimyhŷ riòtudunyrenyre. Dòòsedenyde iribi aderôna lŷnyre ywidŷñy iumy tŷnyrenamy.

Kia rexielehynyrenyre sabado txu bede ywidŷñy myna-di.

24 ¹Juhu txu semana bededŷñanau txuu deadeu hâwy roire wabede-ò. Tiiboho riwyre lŷnyrena. ²⁻³ Rehemynyrenyreu, mana nihikŷ tahe

ijò-ribi ratamy rŷire. Tahe ralörenyre, Jesuisumy ihoôhyre. ⁴Wabede-ò rirònnyrenyre, robirenyre inatxi hâbu. Ityy urahakýmy ronymyhýre tai. ⁵Tahe tiiboho bede riòtiinyrenyre idí tabrebu-dí suò reserenyre. Ýjyô tamyreny rarybere: ⁶—Iny irumy kaiboho teijeteri kaki wabede-ki aõbo? Tii kaki ratxireri. Tii rexixara rubu-ribi adeereny rarybere wese Kalileia bede-ki: ⁷—Inyô riwawahinykre inybina-ò Deuxu Riòre Hâbutyhyhyký. Itxeòtyre-ki arýikre tai arurukre. Inataõ txu-di tahe rubu-ribi arexixakre. ⁸Tahe hâwy yrybe-di rôhötinyrenyre. ⁹Wabede-ribi raijaranyrenyre Jesuisi erydýyna mahâdu-ò ijyymy. ¹⁰Kia tiibohore: —Marie Madalena, Joana, Marie Txiause. Ijô hâwy tule tii-wana roirenyre. ¹¹Iu tamy relyyre, rityhyñyôlerenyre. ¹²Pedro tahe rŷimy reare idi raijaranyre wabede-ò. Urile tykylemy robire tahe dòòsede, rexiòtiinyre.

¹³Itxuleu ta iny inatxi hâbu Jesuisi tyhydýydu mahâdu tahe roirenyre Emau hâwâ-ò. Jerusalë hâwâ-ribi txibo 10 km wese irehere. ¹⁴Ibutumy aõhebo rotýnyramy wiko relyymy ròimyhýre. ¹⁵Iuleta Jesuisi tamyreny dehemynyde idi tiiboho-wana roire. ¹⁶Tiiboho tuu robirehâre timykibo rieryköhkyrenyre. ¹⁷Tahe Jesuisi ròtýrjaxire: —Aõmywe widee tarybetenyteri. ¹⁸Ijöreny Klopamy nidu narybede: —Kai sohojilewe Jerusalë-ki aõhebo bede rŷira teeryköte. ¹⁹Tii dotýrjaxide: —Aõherabo ta. Tiiboho tuu relyre: —Jesuisi Nazare ludu kie. Tii Deuxumy rybedu nihiký heka rare, Deuxu-ò dori ibutu iny-ò heka rybe-ki aõni heka aõmywidý-ki heka ihýyna rare. ²⁰Waxiwenarený wahidýydu wedu tahe wadinodurený itxeò nihiký-ò rurukremy riwahinyrenyre. ²¹Tule judeu mahâdu tarasadukresýna raholarenyre. Ihâreta tukôlemyta inataõ txumy rubu-ki bede idi rŷira. ²²Bederarasò-di wajoireny hâwy yô ihâloo-ò roire. ²³Tai itxi rekoãhyre. Dòòsedenydeki tahe Ýjumy riki robirenryremy delyydenyde. Tii Jesuisi rubu-ribi rexixamy tamyreny rarybere riki. ²⁴Wajoirenyô tule ihâloo-ò roirenyre. Inatyhy rikihe rare. Urileta riki Jesuisimy robiörenyre. ²⁵Tahe Jesuisi tyhy Klopaboho-ò narybede: —Aõherewexe Deuxu Rybedu mahâdu rybe awo-ki teximytenyteri tetyhyñkôte nyteriki wahe. ²⁶Kialemy dori Kristu dori aõna aõnamy rotýnykremy tai Deuxu riwowydynykremy. ²⁷Tahe Jesuisi rexidelenyre aõbo rybe ritina roiremy. Moisesi ryberiti juhuumy ritýnynynre. Timybo Deuxu rybe ritidýydu raremy. Tiiemy heka iximyhyyle rarybere. ²⁸Ibutumy tamy relyhyhyre ramyhýrehyy tahe ritehemyny Emau hâwâ-ò, tai inatxi hâbu rarikreò wahe. Tahe Jesuisi rarybere: —Aõkõ arexinoranykre. ²⁹Tai ta tamy ihârele rarybemyhýre: —Txioinihe bodonyke kakile. Aõma bede ratxinyra ratxioronytyhyra. Taile tiiboho-wana rare ihetorený-ò. ³⁰Rorukurenyre riroxirenkyremy. Tahe Jesuisi orotxu rimyre rexitónenyre Deuxu-ò. Tahe orotxu rioriorore imynarený. ³¹Iu tahe aõwesele rierymy reare Jesuisi. Tai iruereny raraymy rieryrenyre. Tahe aõwesele iõmy iribi reny reare. ³²Tai widee raryberenyre kiamy. Iu tii Ryberitimy inydeereny rydi relyyre, urile wawo ratooteemy. Kai tahe. Ijô diwyonyde: —Kohe jiarý tulere. ³³Iribi tahe ritamanyrenyre. Diòòsedenyde ixypy by Jerusalë hâwâ-ò. Tiu waõsohoji reurò erydýyna itxi rekoarenyre. Tai tiiboho narybedenyde:

³⁴Inynyrȳrenyhe rexixara. Pedro heka tuu robira: ³⁵—Jiar̄ȳboho tulerenyra wawanale rōirenryra rydi. Tule Wadeereny orotxu riyreyrenyra. Taile reeryrenyre.

³⁶Iu kiamy relyymyh̄rele, Jesuisi dehemynymy deade ityareny-txi. Riryberenyre ibutumy: —Ywina heka akirenkye! ³⁷Ibutumy ruberurenryre ilau. Urile rares̄ny tamy raholarenryre. ³⁸Jesuisi rarybere: —Aõhebo taberutenyteri. Breburenyõmyke hewa biwatyhynybenyke. ³⁹Jiar̄yle ratxireri. Wadebò-di bedetehebedenyke, wawa-ò tule. Jiar̄y karare wadee inihe bideribedeny. Jiar̄y uni aõkõ watxireri. Uni dori idedire aõkõ wawese aõkõre bedetehebedeny inihe. ⁴⁰Tai tahe tebò wotõ mona, tawa wotõmona, riteõsinyre tamyreny. ⁴¹Ihârele tahe rityhynyrenyore, ibedesamy bede riõtiinymyh̄reny. Jesuisi tahe rexitõenryre tamyreny aõ rirys̄kemy. ⁴²Tamy riwahinyrenyre utura wòsi deyreõ. ⁴³Riras̄re ikorenøyole.

⁴⁴Idi tamyreny rarybere: —Aõma wawanale ratximahâre, õhõtireny itxi rearra. Aõma wawana atximahâtenyte juhuu. Ibutumy heka adeereny retõnynymy rarybere aõmybo wamy rybe roimyh̄remy. Ibutumy heka Moisesi rybedu ritidõynaki iritina-ki roimyh̄re. Wiuna tule wamy riritinyre. ⁴⁵Tai tahe ritõnynyre òbitimy irakyreny riraynyre. ⁴⁶Ihetxiu rybe wâhâ aõma Deuxu Deòdõyna rurukre heka aõhõkõmy rotõyñykremy. Ruru-ribi inataõ txu-di rexixakremy bede roire. ⁴⁷Kaa rybe wihiķy ritidõyna heka kaa Jerusalē bede-ki robõtÿkre ihâreta ibutumy iny iny kõkõmy bede bedemy robõtÿkre. Kiamy heka ibutumy inydee marybebenykre. Iny riwatyhynyryirakre heka ibutumy iõraru-ribi ariixãwididõynike. ⁴⁸Tule terytenyteri ibutumy aõhebo rotõyñykremy. ⁴⁹Tahe adee ariwahinykre iwese Deuxu rarybere wesemy heka adee ariwahinykre. Kaki hewa matxibenkyre hâwâ-ki. Tahe kanakre heka adee ruruõ biu-ribi. Iribi tahe bõhonykre karibi.

⁵⁰Iribi tahe Jesuisi ridyrenyre Betõniary-ò. Tai tahe rilàhànananyrenyre tuu tamy rexitõnynrenyre ibutumy tamyreny. Tamy rexitõenryre heka ilàhànamy tamy rexitõenryre biutxile ire rexidymy ramyh̄re rynanamy ramyh̄re. ⁵¹Iu rilàhànanymyhyrenyu, biu-ò rare. ⁵²Tamy rexitõenryra aõma lâhànamy, wowydynamy rexitõenymyhyre Deuxu-ò. Tai riwowydynymyhyreny. Teysa-di diòkesedenyde Jerusalē-ò ixypy. ⁵³Tai tahe Deuxu dohodõyna heto-ki ixypy ixypy rowowydynanymyhyrenyre.